

1054 Budapest, Alkotmány u. 5.
Levélcím: 1391 Budapest 62. Pf.: 211.
Telefon: (06-1) 472-8865
Ügyszám: VJ/10/2018.
Iktatószám: VJ/10-373/2018.

Betekinthető változat!

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a Dr. Sobor Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: Dr. S. D.) által képviselt **Tempel Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.** (6060 Tiszakécske, Oláhházdűlő tanya 10.), a Dr. R. D. ügyvéd által képviselt **Normtec Kft.** (6000 Kecskemét, Klapka utca 9-11. Fsz. 18/A.) és a Dr. Virág Péter Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: Dr. V. P.) által képviselt **Premium Line s.r.o.** (Nemocničná 14, SK-99001 Velky Krtis, Szlovák Köztársaság) eljárás alá vont vállalkozásokkal szemben gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban – az eljárás alá vontak által kérelmezett nyilvános tárgyalást követően – meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t .

Az eljáró versenytanács megállapítja, hogy a Tempel Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. és a Normtec Kft. legalább 2014 októberétől 2017 tavaszáig egységes és folyamatos, versenykorlátozó célú megállapodást kötöttek egymással a közbeszerzési eljárások során való együttműködésüket illetően, és ennek keretében versenykorlátozó magatartást tanúsítottak különösen a(z)

- Közép-Tisza-Vidéki Vízügyi Igazgatóság Kőrös-zugi árvízvédelmi fővédvonal fejlesztéséhez kapcsolódó eszközbeszerzése,
- Debreceni Egyetem Burgonyatermesztés gépeinek beszerzése,
- Debreceni Egyetem Mezőgazdasági konzolos öntözőrendszer beszerzése,
- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Növényzetápolási eszközeinek beszerzése,
- Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Hulladéktömörítő és szállító gépjárművek beszerzése,
- MTA Agrártudományi Kutatóközpont Parcellakombájn beszerzése,
- Ráckeve Város Önkormányzata Többfunkciós gépbeszerzése,
- [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó eszközbeszerzése,
- Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatala Mezőgazdasági munkagép és tartozékok beszerzése,
- Debreceni Egyetem Mobil fóliaház és öntözőrendszer beszerzése,

- Bábolna Nemzeti Ménesbirtok Mezőgazdasági erőgépek és kiegészítők beszerzése,
- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátásához (2016-2018) kapcsolódó eszközbeszerzés,
- Gacsályi Tóhát Zöldség-Gyümölcs Termelő, Szolgáltató és Értékesítő Szövetkezet Zöldség- és gyümölcsfeldolgozó gépek beszerzése,
- Magyar Közút Nonprofit Zrt. Rézsűjáró fűkaszáló gép és kasza adapter beszerzése,
- Erdőhorváti Község Önkormányzata Brikettáló gép beszerzése,
- Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal Targonca beszerzése

tendereken, amelyeken ajánlatadói magatartásukat egyeztették, így különösen az ajánlati áraikat koordinálták, illetve felosztották egymás között a közbeszerzési eljárásokat. Az eljáró versenytanács megállapítja továbbá, hogy a fenti egységes és folyamatos jogsértésnek legalább 2016 szeptembere és 2017 januárja között az [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó által kiírt eszközbeszerzést és a Magyar Közút Nonprofit Zrt. Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátásához (2016-2018) kapcsolódó eszközbeszerzését érintően a Premium Line s.r.o. is részese volt.

Az eljáró versenytanács a fenti jogsértés miatt a Tempel Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-vel szemben 116.000.000 Ft (azaz száztizenhatmillió forint), a Normtec Kft.-vel szemben 18.400.000 Ft (azaz tizennyolcmillió-négyszázezer forint) és a Premium Line s.r.o.-val szemben 588.000 Ft (azaz ötszáznyolcvannyolcezer forint) versenyfelügyeleti bírságot szab ki, amely összeget a kötelezett a Magyar Államkincstár 10032000-01037557-00000000 számú versenyfelügyeleti bírságszámlája javára köteles megfizetni a határozat közlésétől számított 30 napon belül.¹

Az eljáró versenytanács emellett egyetemlegesen kötelezi az eljárás alá vontakat az eljárás során felmerült 72.000 Ft eljárási költség (tolmácsolás díja) megfizetésére a Tpvt. 62/B. § (4) bekezdése alapján, amely összeget a kötelezett a Magyar Államkincstár 10032000-01468223-00000000 számú eljárási költségbevételi számlájára köteles megfizetni a határozat közlésétől számított 30 napon belül.

Befizetéskor a közlemény rovatban feltüntetendő az eljárás alá vont neve, a versenyfelügyeleti eljárás száma, a befizetés jogcíme (versenyfelügyeleti bírság, illetve eljárási költség). Ha a kötelezett pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, akkor az adózás rendjéről szóló törvény szerinti késedelmi pótlékkal azonos módon számított mértékű késedelmi pótlékot fizet. A bírság, illetve eljárási költség (és az esetleges késedelmi pótlék) meg nem fizetése esetén a Gazdasági Versenyhivatal megindítja a határozat végrehajtását.

A határozat ellen a kézhezvételtől számított 30 napon belül közigazgatási per indítható. A keresetlevelet a Gazdasági Versenyhivatalnál kell benyújtani elektronikusan az erre

¹ Külföldről történő utalás esetén a versenyfelügyeleti bírság számla adatai a következők: IBAN: HU88 10032000-01037557-00000000, SWIFT: HUSTHUHB
https://www.gvh.hu/tartalmak/fogyasztoknak/a_gvh_eljarasai/birsagbefizetessel_kapcsolatos_adatok/birsagbefizetessel_kapcsolatos_adatok

rendszeresített űrlap² használatával, mely a Gazdasági Versenyhivatal honlapján érhető el. A Gazdasági Versenyhivatal a keresetet az ügy irataival együtt továbbítja a közigazgatási perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszéknek. A törvényszék eljárásában a jogi képviselő kötelező.

* * *

Az eljáró versenytanács meghozta továbbá az alábbi

v é g z é s t .

Az eljáró versenytanács egyebekben az eljárást megszünteti.

A végzés ellen a közlésétől számított nyolc napon belül közigazgatási per indítható. A keresetlevelet a Gazdasági Versenyhivatalnál kell benyújtani elektronikusan az erre rendszeresített űrlap³ használatával, mely a Gazdasági Versenyhivatal honlapján érhető el. A Gazdasági Versenyhivatal a keresetet az ügy irataival együtt továbbítja a közigazgatási perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszéknek. A törvényszék eljárásában a jogi képviselő kötelező.

* * *

Ha a jogorvoslatra jogosult az egybefoglalt határozat és végzés ellen is jogorvoslással él, a határozat elleni jogorvoslat szabályait kell alkalmazni.

I n d o k o l á s

I.

A vizsgálat indításának körülményei

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2018. május 30-án versenyfelügyeleti eljárást indított⁴ a Tempel Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-vel (a továbbiakban: Tempel), a Normtec Kft.-vel (a továbbiakban: Normtec) és a Premium Line s.r.o.-val (a továbbiakban: Premium Line) (a továbbiakban együttesen: eljárás alá vontak) szemben, mivel a GVH észlelte, hogy az eljárás alá vont vállalkozások 2016-tól feltehetően olyan egyeztetéseket folytattak, amelyek mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, gépjárművek, szerszámok, eszközök, valamint azokhoz kapcsolódó szolgáltatások, tartozékok, kiegészítők beszerzésére vonatkozó, 2016-tól kezdődően kiírt közbeszerzési eljárások kapcsán tanúsított ajánlatadói magatartások, így különösen a nyertes vállalkozások, valamint az ajánlati árak meghatározására irányultak. Az eljárás alá vontak ezáltal valószínűsíthetően megsértették a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. § (1) bekezdésében előírt tilalmat – a Tpv. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglalt

² http://www.gvh.hu//data/cms1041089/GVH_gvh_k01_19_01.jar

³ http://www.gvh.hu//data/cms1041089/GVH_gvh_k01_19_01.jar

⁴ VJ/10/2018.

tényállásra figyelemmel –, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ.) 101. cikk (1) bekezdésében, illetve annak a) és c) pontjaiban foglalt tilalmat.

2. Az eljárás a 2019. február 14-én kelt végzéssel⁵ kiterjesztésre került a 2015. évre, a 2019. augusztus 2-án kelt végzéssel⁶ pedig a 2014. évre, mivel a GVH az eljárás folyamán észlelte, hogy az eljárás alá vont vállalkozások már valószínűsíthetően 2015-től, illetőleg 2014-től olyan egyeztetéseket folytattak, amelyek mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, gépjárművek, szerszámok, eszközök, valamint azokhoz kapcsolódó szolgáltatások, tartozékok, kiegészítők beszerzésére vonatkozó, 2015-től, illetve 2014-től kezdődően kiírt közbeszerzési eljárások kapcsán tanúsított ajánlatadói magatartások, így különösen a nyertes vállalkozások, valamint az ajánlati árak meghatározására irányultak.
3. A versenyfelügyeleti eljárás a Magyar Közút Nonprofit Zrt.-től (a továbbiakban: Magyar Közút Zrt.) 2016. december 21-én, 2016. december 27-én és 2017. január 5-én érkezett, a „Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása (2016-2018)” tendert érintő, lényegében azonos tartalmú jelzések,⁷ továbbá a 2017. március 7-én érkezett ENG/1/2017., a 2017. március 10-én érkezett ENG/2/2017. számú és a 2017. április 10-én érkezett ENG/5/2017. számú engedékenységi kérelmek alapján indult. A Magyar Közút Zrt. 2017. június 26-án újabb beadvánnyal fordult a GVH-hoz a „Rézsújáró fűkaszáló gép és adapter beszerzése” tender kapcsán.⁸
4. A Gazdasági Versenyhivatal 2018. március 25-én a Tpv. 65/A. § (3) bekezdése szerinti előzetes értesítés nélküli helyszíni kutatás engedélyezése iránti kérelmet nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez (a továbbiakban: FT) a Tempel és a Normtec vonatkozásában. Az FT a 2018. március 28-án kelt, 15.Kpk.720.055/2018/2. számú végzésében engedélyezte a kérelmezett vizsgálati cselekményt, azonban annak fogantatására végül nem került sor.
5. Az eljáró versenytanács 2018. május 3-án kelt végzéseivel
 - [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ];
 - [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ];
 - [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].
6. Az eljáró versenytanács 2021. június 25-én kelt végzéseivel⁹ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ], mivel mind a Tempel, mind a Normtec esetében arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás alá vont vállalkozások nem feleltek meg a Tpv. 78/A. § (7) bekezdés b) pontjában foglalt, folyamatos, teljeskörű és jóhiszemű együttműködési kötelezettségnek.

⁵ VJ/10-40/2018.

⁶ VJ/10-123/2018.

⁷ P/1302/2016., B/1310/2016., B/16/2017.

⁸ B/583/2017.

⁹ VJ/10-354/2018., VJ/10-355/2018.

7. A vizsgálat 2020. december 8-án terjesztette az eljáró versenytanács elé a vizsgálati jelentést¹⁰ és az eljárás iratait, ezzel az eljárás a Tpv. 47. § (2) bekezdése alapján versenytanácsi szakaszba került.
8. Az eljáró versenytanács 2021. június 25-én közölte az eljárás alá vontakkal előzetes álláspontját,¹¹ majd az eljárás alá vontak kérelmére 2021. augusztus 2-án nyilvános tárgyalást¹² tartott.

II.

Az eljárás alá vont vállalkozások

II.1. Tempel

9. A Tempelt [SZEMÉLYES ADAT] és [SZEMÉLYES ADAT] alapította 1994. december 9. napján. [SZEMÉLYES ADAT] [ÜZLETI TITOK], míg [SZEMÉLYES ADAT] a Tempel alapításkori székhelyét adó ingatlan tulajdonosa volt. [SZEMÉLYES ADAT] tagsági viszonya 2001. március 1. napjáig állt fenn, helyette [SZEMÉLYES ADAT] - [ÜZLETI TITOK] - lépett be a társaságba, akinek a tagsági jogviszonya a mai napig fennáll. [SZEMÉLYES ADAT] tagsági viszonya 2009. május 14. napján szűnt meg, helyette [SZEMÉLYES ADAT] lépett be a cégbe, aki 2011. augusztus 29. napjáig volt tag. Jelenleg a Tempel egyedüli tagja [SZEMÉLYES ADAT]. Az egyedüli tag más (magyar vagy külföldi) gazdasági társaságban érdekeltséggel nem rendelkezik.
10. Az ügyvezetői tisztséget az alapítástól kezdve [SZEMÉLYES ADAT] töltötte be. Rajta kívül [SZEMÉLYES ADAT] 2001. március 1. napjától 2009. május 14. napjáig volt ügyvezető, továbbá [SZEMÉLYES ADAT] 2009. május 14. napjától 2011. augusztus 29. napjáig cégvezetői tisztséget töltött be.
11. A Tempel főtevékenysége a mezőgazdasági gépek, berendezések nagykereskedelme. Számos gyártó – köztük az Agricola, az Akpil, a Dexwal, a GEO, a GRIMME, a Krukowiak, a Metal-Fach, az MTZ és a Wintersteiger – termékeit forgalmazza.¹³
12. Nettó árbevétele 2019-ben 2.721.818.000 Ft volt, 2020-ban pedig 2.431.041.000 Ft.¹⁴ Nyilatkozata szerint kisvállalkozásnak minősül.¹⁵
13. A Tempel vizsgálatlal érintett termékek értékesítéséből származó nettó árbevétele a vizsgált időszakban az alábbiak szerint alakult:¹⁶

Év	Közbeszerzésekből származó árbevétel	Vizsgált terméktípusok értékesítéséből származó teljes árbevétel
----	---	---

¹⁰ VJ/10-346/2018., eljárás alá vontak részére betekinhető iratváltozat: VJ/10-347/2018., betekinhető iratváltozat: VJ/10-349/2018.

¹¹ Tempel részére betekinhető iratváltozat: VJ/10-357/2018., Normtec és Premium Line részére betekinhető iratváltozat: VJ/10-359/2018., betekinhető iratváltozat: VJ/10-360/2018.

¹² VJ/10-370/2018.

¹³ VJ/10-16/2018. Tempel adatszolgáltatása, 22. pont; <http://www.tempel.hu>

¹⁴ Forrás: <https://e-beszamolo.im.gov.hu>

¹⁵ VJ/10-257/2018.

¹⁶ VJ/10-16/2018.

2016	[ÜZLETI TITOK]	
2017	[ÜZLETI TITOK]	[ÜZLETI TITOK]

II.2. Normtec

14. A Normtec-et 2010-ben [SZEMÉLYES ADAT] alapította, egyedüli tagként, [ÜZLETI TITOK]. A vállalkozás megalakulása óta [SZEMÉLYES ADAT] látja el az ügyvezetői teendőket, az egyszemélyes korlátolt felelősségű társasági formában annak megalapítása óta nem állt be változás. [SZEMÉLYES ADAT] a Tempel és a Normtec egybehangzó állítása szerint [ÜZLETI TITOK],¹⁷ mivel cégvezetési kompetenciákkal nem rendelkezik. Később személyes meghallgatása¹⁸ során [SZEMÉLYES ADAT] ezt úgy pontosította, hogy az üzletpolitikai döntéseket – a közbeszerzési eljárást érintő döntések kivételével – saját maga hozza, a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos döntéseket azonban [SZEMÉLYES ADAT] hozta meg, mivel [SZEMÉLYES ADAT] megbízott benne, és a vállalkozás ilyen jellegű dolgaiba nem látott bele (nem értesült arról sem, hogy mi lett az eredménye az egyes versenyeztetési eljárásoknak).
15. A vállalkozás egyik fő tevékenysége a hollandiai székhelyű BERG játékgyártó vállalat termékeinek magyarországi forgalmazása, amely körben a Normtec szabadtéri gokart játékokat, illetve trambulínokat forgalmaz. Másik fő tevékenységi területe a mezőgazdasági gépek és alkatrészek forgalmazása. A Normtec kínálatában megtalálhatóak a különböző MROL takarmánytechnikai eszközök (takarmánykeverők, darálók, csigás felhordók, pneumatikus gabonaemelő, gabonaszárító, silók), GORONI gyártmányú gépek (árokásók, faaprítók, talajmarók), illetve KMK csomagolótechnika eszközei (csomagológépek, válogatóasztalok, mérlegek), valamint Mandini kardántengelyek és alkatrészek. Ezen túlmenően a vállalkozás zöldség, gyümölcs nagy- illetve kiskereskedelmi tevékenységet is ellát.¹⁹
16. [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatásán²⁰ kifejtette, hogy annak idején abból a célból jött létre a vállalkozás, hogy Hollandiából játékokat importáljon. A Berg nevű holland cégnek két magyar importőre is volt, de a holland cég szeretett volna ezektől megválni. Ez volt a Normtec alapításának a célja. Ezután jött egy második cég, a KMK Agro, akitől termékeket szeretett volna importálni, de a Tempel által már forgalmazott termék összeférhetetlen volt a KMK Agro termékével. Ezek után jött még 2-3 olyan cég, ahol a Normtec-et tették meg importőrnek. Akkoriban a Normtec-nek ez volt a kizárólagos célja, hogy külföldi cégek magyarországi képviselőjét lássa el. [SZEMÉLYES ADAT] volt a döntéshozó abban a kérdésben is, hogy mikor és melyik céggel dolgoznak együtt. [ÜZLETI TITOK]
17. A Tempel hozzátette,²¹ hogy a Normtec piacra lépésének célja eredetileg az volt, hogy képes legyen teljesíteni olyan termékek vevői igényeit, amelyeket a Tempel nem képviselt (kisebb vásárlók), illetve a termékkínálat bővítése. Eredetileg a tendereken való indulás nem szerepelt a beszállítói kapcsolatok szempontjai között, hanem arról

¹⁷ VJ/10-16/2018., VJ/10-20/2018.

¹⁸ VJ/10-177/2018.

¹⁹ VJ/10-20/2018.

²⁰ VJ/10-56/2018.

²¹ VJ/10-294/2018.

volt szó, hogy az ügyfeleknek a lehető legteljesebb gépsorozatokot lehessen ajánlani, a lehető legtöbb gyártótól. Később azonban a beszállítók elvárták, hogy a márkáik tendereken is bemutatásra kerüljenek. Ugyanakkor mivel mind a Tempel, mind a Normtec kizárólagosan képviselte Magyarországon az általa forgalmazott márkákat, az egyes beszállítók részéről elvárás volt, hogy ugyanaz a cég ne forgalmazza a konkurens márkát. Ennek oka, hogy a gyártók gondolkodása szerint, ha ugyanaz a képviselő versengő márkákat képviselne, akkor vevői érdeklődés esetén nem a vevő igényeinek legjobban megfelelő terméket ajánlaná, hanem azt, amelyikre magasabb jutalékot kap. Ezért a vizsgálattal érintett 2015-ös időszakban a két cég az alábbi gyártópárok termékeit forgalmazta olyan módon, hogy azok egy cég általi képviseletére a fenti okokból nem lett volna lehetőség (2015 óta ez a helyzet változott, így pl. a Wintersteiger megvonta a Tempel képviseleti jogát, így ma a Tempel tudja forgalmazni a Zürn gépeket):

TEMPEL	NORMTEC
UPMANN	KMK
GRIMME	STRUİK, HAITH
BEINLICH	BAUER, RM
ZUPTOR	MROL
CORIMA	GUARESI
WINTERSTEIGER	ZÜRN
BERG (csak értékesítés)	BERG (importőr)

18. A Normtec nettó árbevétele 2019-ben 240.519.000 Ft volt, 2020-ban pedig 211.471.000 Ft.²² Nyilatkozata szerint kisvállalkozásnak minősül.²³
19. A vizsgálattal érintett termékek (csomagolótechnikai berendezések, egyéb gépek [fűkasza], mezőgazdasági alkatrészek, M-Rol típusú gépek) értékesítéséből származó nettó árbevétele a vizsgált időszakban az alábbiak szerint alakult:

Év	Közbeszerzésekből származó árbevétel	Vizsgált terméktípusok értékesítéséből származó teljes árbevétel
2016	0 Ft	
2017	0 Ft	25.982.425 Ft

II.3. Premium Line

20. A Premium Line-t [SZEMÉLYES ADAT] alapította 2015.02.14-én. A megalakulása óta [SZEMÉLYES ADAT] az ügyvezető igazgató, a vállalkozásnak más tagja, ügyvezetője nincs és nem is volt.²⁴ Nyilatkozatát később akként módosította, hogy 2015.02.14. és 2015.12.09. között [SZEMÉLYES ADAT] látta el az ügyvezetői feladatokat, azóta pedig [SZEMÉLYES ADAT] tölti be ezt a funkciót. Továbbá, a távolság és a nyelvi problémák leküzdése érdekében egy időben [SZEMÉLYES ADAT] írásbeli meghatalmazással látott el különféle tevékenységeket, ideértve a kiírásokban való aktív

²² Forrás: <https://e-beszamolo.im.gov.hu>

²³ VJ/10-246/2018.

²⁴ VJ/10-34/2018.

részvételt is. Ennek az időtartamát azonban a Premium Line nem tudta meghatározni, hangsúlyozta viszont, hogy tudomása szerint ez a meghatalmazás csak 3 különálló ügyre terjedt ki. Ezután személyes okokból [SZEMÉLYES ADAT] az együttműködést megszüntette.²⁵

21. A Premium Line főtevékenysége kis- és nagykereskedelem. Ennek keretében nem gépek meghatározott körét forgalmazza, hanem igazodik az egyedi piaci igényekhez. Leginkább a Metal-Fach és az Akpil által gyártott gépeket értékesíti.
22. Nettó árbevétele 2018-ban nyilatkozata szerint 3.000 EUR,²⁶ 2019-ben 4.800 EUR,²⁷ 2020-ban pedig 20.280 EUR,²⁸ azaz 7.404.836,4 Ft volt.²⁹ Nyilatkozata szerint mikrovállalkozásnak minősül.³⁰
23. Nyilatkozata szerint a vizsgálattal érintett termékek értékesítéséből 2016 és 2018 között nem származott árbevétele (közbeszerzés keretében).

II.4. Az eljárás alá vontak közötti kapcsolatok

24. Mindhárom eljárás alá vont vállalkozás az eljárás korai fázisában felvetette a lehetőségét annak, hogy tényleges irányítás alapján egy vállalkozáscsoportba tartoznak.³¹
25. [ÜZLETI TITOK]³² [ÜZLETI TITOK]³³ [ÜZLETI TITOK].
 - [ÜZLETI TITOK]
 - [SZEMÉLYES ADAT] korábban szintén tagja és cégvezetője volt a Tempelnek, [ÜZLETI TITOK]
 - A Premium Line egyedüli tagja és ügyvezetője [SZEMÉLYES ADAT], aki azért alapította a céget, mert hosszú távon szeretne egy Tempelhez hasonló vállalkozást felépíteni a szlovák piacon. A vállalkozás fejlesztése - főként idő és munkaerő hiányában - egyelőre kezdeti stádiumban van. [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatásán akként nyilatkozott,³⁴ hogy általánosságban elmondható, hogy a Premium Line ügyeit vagy személyesen ő maga vagy a Tempel és a Normtec munkavállalói intézték.
26. [ÜZLETI TITOK]³⁵
27. [ÜZLETI TITOK],³⁶ [ÜZLETI TITOK].³⁷ ([ÜZLETI TITOK]³⁸ [ÜZLETI TITOK]³⁹)

²⁵ VJ/10-314/2018.

²⁶ VJ/10-86/2018.

²⁷ VJ/10-268/2018.

²⁸ VJ/10-353/2018.

²⁹ Az MNB által közzétett, 2020. december 31-én érvényes hivatalos középárfolyamon számolva (365,13 Ft/EUR).

³⁰ VJ/10-268/2018.

³¹ VJ/10-16/2018, VJ/10-20/2018., VJ/10-34/2018.

³² VJ/10-16/2018.

³³ VJ/10-34/2018.

³⁴ VJ/10-66/2018.

³⁵ VJ/10-16/2018.

- [ÜZLETI TITOK]
 - [ÜZLETI TITOK]
 - A 2015. február 1-jén kelt tanácsadási szerződés értelmében a Tempel tanácsadással segíti a Normtec-et közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatosan. A megállapodás szövege szerint a tanácsadás tárgyait külön melléklet tartalmazza, ilyen azonban az eljárás alá vontak egybehangzó nyilatkozata szerint végül nem készült.
 - A Tempel kifejtette,⁴⁰ hogy a Normtec nem rendelkezett apparátussal, munkavállalókkal ahhoz, hogy saját maga figyelje a megjelenő pályázatokat, közbeszerzési dokumentációt dolgozzon ki. A Tempel tanácsadási tevékenysége az ebben való segítségre irányult. Álláspontja szerint ez nem jelentett önmagában vett versenyellenes tevékenységet, hiszen így a Normtec olyan pályázatokon is tudott indulni, ahol a Tempel eleve nem is tudott volna, mert az adott pályázatnak megfelelő termék forgalmazására nem volt lehetősége, tehát nem minősült az adott piac szereplőjének. Hozzátette, hogy az engedékenységi kérelem benyújtását követően további olyan szolgáltatást, amely az említett tanácsadási megállapodással összefüggésbe hozható lett volna, nem nyújtott.
 - A Normtec szerint⁴¹ a tanácsadási tevékenység a pályázatok figyelésére és a közbeszerzési dokumentumok elkészítéséhez nyújtott segítségre terjedt ki. Heti rendszerességgel történt informális találkozó a felek között, ezekről azonban nem született semmilyen kézi vagy gépi feljegyzés.
 - [ÜZLETI TITOK]
 - [ÜZLETI TITOK]⁴² [ÜZLETI TITOK]
 - [ÜZLETI TITOK]⁴³ [ÜZLETI TITOK]
 - [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatásán⁴⁴ ezzel szemben előadta, hogy a csomagológépeket és a szerződésben szereplő többi gépet és anyagot a Normtec hozza be Lengyelországból nagykereskedőként, a Tempel pedig kiskereskedő, és megkeresi az értékesítési csatornákat.
28. A Tempel nyilatkozata⁴⁵ szerint a Normtec a Tempel informatikai rendszerét használja, amit a Normtec is megerősített.⁴⁶ A Normtec hozzátette,⁴⁷ hogy az összes számítógépet feltelepített szoftverekkel szerzi be a Tempel segítségével, és emiatt az összes

³⁶ VJ/10-16/2018., VJ/10-328/2018., VJ/10-329/2018.

³⁷ VJ/10-29/2018.

³⁸ VJ/10-289/2018., VJ/10-290/2018.

³⁹ VJ/10-328/2018., VJ/10-329/2018.

⁴⁰ VJ/10-239/2018.

⁴¹ VJ/10-241/2018.

⁴² VJ/10-16/2018.

⁴³ VJ/10-56/2018.

⁴⁴ VJ/10-177/2018.

⁴⁵ VJ/10-286/2018.

⁴⁶ VJ/10-302/2018. 1. sz. melléklet

⁴⁷ VJ/10-302/2018. 2. és 3. sz. melléklet

megvásárolt gépet úgy kapja, hogy a Tempel megnevezés szerepel mindenhol (szerzőként).

29. Emellett, a Normtec előadása⁴⁸ szerint a Tempel és a Normtec közös raktárt tartanak fenn, és részben közös irodában működnek, az egyes munkavállalók mindkét cégen elláttak feladatokat. Ezért fordulhatott elő, hogy az egyes e-mail címekről mindkét cég munkavállalói küldtek üzenetet. A cégnyilvántartás adatai szerint a Tempel székhelye 2017. március 13-tól egyben a Normtec egyik fióktelepének címe is.

III.

Az érintett piac

III.1. Az érintett termékek, piacok

30. A vizsgált magatartással összefüggésében az érintett piac a Normtec meglátása szerint⁴⁹ a munkagépek magyarországi piaca, amely piac a gépek jellemző felhasználási területét alapul véve szűkíthető a mezőgazdasági gépek, valamint a kommunális gépek (városfenntartás során használt gépek) alpiacaira.

III.2. Az eljárás alá vont vállalkozások szerepe

31. A Tempel⁵⁰ a magyarországi mezőgazdasági gépek piacának méretét a „Főbb mezőgazdasági gépek forgalma” c. statisztikai kiadvány alapján 2017-ben 152 Mrd Ft-ra becsülte (gépek és alkatrészek együttesen).⁵¹ Álláspontja szerint a piacra az egyszintű forgalmazás jellemző: a külföldi gyártású gépek, berendezések, alkatrészek forgalmazói azokat megveszik a külföldi gyártótól, majd közvetlenül a végső felhasználóknak értékesítik a magyar piacon. A piacot három nagy forgalmazó uralja: az Agrotech, a KITE és az AXIAL, melyek a piaci részesedés kb. 65%-át lefedik a legfontosabb gépek területén (traktor, kombájn, aprító, bálázó).
32. Emellett van mintegy 100 kisebb forgalmazó, akik azon termékeket értékesítik, melyeket az alacsony darabszám miatt a nagy forgalmazók nem árulnak. A Tempel – nyilatkozata szerint – ezek közé a kisebb cégek közé tartozik. Gyakran különösen szigorúak a pályázati feltételek, és az azokban foglalt műszaki paraméterek miatt csak a nagy gyártók és a hozzájuk tartozó mindenkori géptípusok (mint például a hulladékgyűjtő járművek, Unimogok, mulcsozó, traktor, önjáró fűnyíró) nyerhetik meg a pályázatot.
33. Saját piaci részesedését a Tempel kb. [ÜZLETI TITOK] tette.
34. Hasonlóképpen nyilatkozott⁵² a Normtec is, aki szerint a mezőgazdasági gépek magyarországi piacát alapvetően két nagy szereplő uralja (az AXIAL és a KITE), amelyek mellett működik mintegy 5 közepes méretű vállalkozás, valamint a piac

⁴⁸ VJ/10-29/2018. Átemelve ENG/5-/2017., VJ/10-302/2018.

⁴⁹ VJ/10-20/2018.

⁵⁰ VJ/10-16/2018.

⁵¹ Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy a kiadványban szereplő forgalmi adat a közvetlenül a mezőgazdasági termelőknek történő értékesítéseket takarja.

⁵² VJ/10-20/2018.

működéséből adódóan sajátos módon igen nagyszámú apró szereplő is jelen van a piacon. Ezen utóbbi vállalkozások többnyire olyan további speciális jellegzetességgel bíró gépeket forgalmaznak, amelyeket a nagy és közepes méretű szereplők nem értékesítenek a várható alacsony forgalom miatt. Meglátása szerint az említett két nagy piaci szereplő a teljes piac forgalmának mintegy 80%-át bonyolítja, míg az összes többi piaci szereplő a fennmaradó 20%-os piaci részesedésért folytat küzdelmet.

35. A kommunális gépek piacán a Normtec becslése szerint körülbelül öt szereplő van jelen meghatározóan, ugyanakkor itt is vannak további kisebb szereplők, amelyek többnyire speciális gépek értékesítésével foglalkoznak. A kommunális gépek értékesítésének piacán meghatározó szereplők a Városkert Kft., az Agrolánc Kft., a Hidrot Kft. stb.
36. Összességben a Normtec álláspontja szerint elmondható, hogy a munkagépek magyarországi piacát magas koncentráció jellemzi, a meghatározó piaci szereplők érdemi versenynyomástól mentesen tudják alakítani piaci magatartásukat, míg a kisebb piaci szereplők, amelyek speciális feladatokat ellátó gépek forgalmazásával igyekeznek a piacon jelen lenni, nagyon nehezen szólnak bele az érdemi versenybe. A munkagépek magyarországi piacát jellemzi továbbá, hogy a közbeszerzési eljárásokon indokolatlan feltételek előírásával a kiírók a nagy piaci szereplőket hozzák helyzetbe, míg a kis piaci szereplők csekély eséllyel indulnak ezeken az eljárásokon, így a fennmaradó szűkebb, speciális igényeket kielégítő gépek értékesítésével próbálnak a piacon maradni.
37. A Premium Line⁵³ a Tempel és a Normtec fentebb ismertetett álláspontjával azonosan írta le az érintett piacot. Saját részesedését 0,01% alattira becsülte.

IV.

A vizsgált magatartás

IV.1. A vizsgált magatartás sémája, általános leírása

IV.1.1. A közbeszerzéseken való indulás szempontjai

38. A Tempel – előadása szerint – olyan közbeszerzési eljárásokon indult, melyek a profiljába vágóak. Ennek azonban két jelentős korlátot jelentő feltétele volt: az egyik, hogy a Tempel által forgalmazott termékek megfeleljenek a kiírásban szereplő műszaki paramétereknek, ami a feltételek nagy gyártókra szabott megfogalmazása miatt gyakran nem teljesült. A másik, hogy a Tempel kérésére megfelelő beszállítói ajánlatot kapjon, ami szintén nem mindig teljesült.
39. A Tempel profiljába vágó pályázatokat a cég alkalmazottja, [SZEMÉLYES ADAT] figyelte. Amennyiben megfelelő pályázati kiírást talált, jelezte azt [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezetőnek. Az ügyvezető jóváhagyása esetén [SZEMÉLYES ADAT] állította össze a pályázatot, az ő szerepköre volt a közbeszerzési dokumentumok összeállítása, kapcsolattartás a pályázatkíróval. A pályázatok árajánlati részét az adott műszaki területért felelős munkavállaló ([SZEMÉLYES ADAT]) készítette.

⁵³ VJ/10-34/2018.

[SZEMÉLYES ADAT] beszámolási kötelezettséggel [SZEMÉLYES ADAT] tartozott.⁵⁴

40. A Normtec nyilatkozata⁵⁵ szerint a forgalmazott termékkörét érintően a portfóliójába illeszkedő közbeszerzési eljárás indul. A Normtec részéről ezzel összefüggésben [SZEMÉLYES ADAT] járt el, aki a közbeszerzési eljárás kiírójával tartotta a kapcsolatot. A pályázatok árajánlati részét az adott műszaki területért felelős munkavállaló, [SZEMÉLYES ADAT] készítette el. [SZEMÉLYES ADAT] tartozott beszámolási kötelezettséggel.
41. A vizsgálat által megjelölt,⁵⁶ nagyszámú, 2014-2016-ban kiírt közbeszerzési pályázaton a Normtec nyilatkozata szerint jellemzően azért nem tudott indulni, mert nem rendelkezett a pályázat feltételeként megkövetelt referenciákkal és/vagy árbevételi adatokkal.⁵⁷
42. A Premium Line nyilatkozata⁵⁸ szerint olyan közbeszerzési eljárásokon indult, ami illeszkedik a tevékenységi köréhez. A közbeszerzés kiírójával a vállalkozás részéről [SZEMÉLYES ADAT] tartotta a kapcsolatot, aki [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezetőnek tartozott beszámolási kötelezettséggel. A pályázatok árajánlati részét a Tempel adott műszaki területért felelős munkavállalói ([SZEMÉLYES ADAT]) készítették el. Nyilatkozata szerint⁵⁹ 2015-ben nem indult közbeszerzési eljárás.
43. A vizsgálat által megjelölt,⁶⁰ nagyszámú, 2015-2016-ban kiírt közbeszerzési pályázaton a Premium Line nyilatkozata szerint azért nem tudott indulni, mert 2015-ös alapítására tekintettel jellemzően nem rendelkezett a pályázat feltételeként megkövetelt referenciákkal és/vagy árbevételi adatokkal illetőleg minőségbiztosítási rendszerrel.⁶¹
44. A Premium Line [SZEMÉLYES ADAT] elmondása⁶² szerint [ÜZLETI TITOK].

IV.1.2. A közbeszerzésekkel kapcsolatos egyeztetések

45. [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatásán⁶³ kifejtette, hogy a közbeszerzésekkel kapcsolatos adminisztratív ügyintézésrel 2016-tól foglalkozott, [ÜZLETI TITOK].
46. Meghallgatásán [SZEMÉLYES ADAT] megerősítette,⁶⁴ hogy [ÜZLETI TITOK].
47. A Tempel a vizsgált időszakban heti, később napi rendszerességgel közbeszerzési értekezleteket tartott, amelyen áttekintették a különböző közbeszerzési eljárások állását. A megbeszélésekre egy „KB dosszié” elnevezésű dokumentum készült, amely

⁵⁴ VJ/10-16/2018.

⁵⁵ VJ/10-20/2018.

⁵⁶ VJ/10-271/2018.

⁵⁷ VJ/10-290/2018.

⁵⁸ VJ/10-34/2018.

⁵⁹ VJ/10-83/2018.

⁶⁰ VJ/10-266/2018.

⁶¹ VJ/10-285/2018.

⁶² VJ/10-58/2018.

⁶³ VJ/10-54/2018.

⁶⁴ VJ/10-56/2018.

táblázatos formában mutatta be a legfontosabb információkat.⁶⁵ A táblázatot [SZEMÉLYES ADAT] készítette, és küldte meg a Tempel érintett munkatársainak. Meghallgatásán⁶⁶ [SZEMÉLYES ADAT] megerősítette, hogy [ÜZLETI TITOK].

48. [SZEMÉLYES ADAT] elmondta továbbá, hogy [ÜZLETI TITOK].
49. [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec ügyvezetője meghallgatásán⁶⁷ hozzátette, hogy különös oka nem volt annak, hogy [SZEMÉLYES ADAT] hozta meg a döntéseket a Normtec közbeszerzéseivel kapcsolatos ügyekben, csupán annyi, hogy megbízott benne. [SZEMÉLYES ADAT] – nyilatkozata szerint – nem volt tisztában vele, hogy ennek milyen következményei lehetnek. Kérdésre válaszolva elmondta, hogy mindenben, ami versenyeztetési eljárás, [SZEMÉLYES ADAT] döntött, de azt nem tudja, hogy kivel konzultált vagy milyen módon hozta meg a döntéseit. [SZEMÉLYES ADAT] csak aláírta, amit ezzel kapcsolatban alá kellett írnia. Ez pár évig volt így, de azt nem tudta megmondani, hogy mióta. Az engedékenységi kérelem 2017 márciusában történt benyújtását követően már nem áll fenn ez a helyzet. Megerősítette, hogy egy ideje a Normtec már nem indul közbeszerzéseken.
50. A Tempel nyilatkozata⁶⁸ szerint az eljárás alá vont vállalkozások legkésőbb 2017. január 25-én - a Magyar Közút Zrt. által kiírt, „Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan” tárgyú eljárás eredménytelenné nyilvánításáról szóló tájékoztató közzététele napján - felhagytak a közbeszerzési értekezletek tartásának gyakorlatával. Ugyanakkor ezzel a gyakorlattal feltehetően már ezt megelőzően, 2016 végén felhagytak az érintett vállalkozások, mert a Tempel nem talált arra vonatkozó feljegyzést vagy bármilyen dokumentumot, hogy 2016 végétől kezdve lett volna ilyen egyeztetés.

IV.2. Az egyes tenderekkel kapcsolatban feltárt tényállás

IV.2.1. A Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság Körös-zugi árvízvédelmi fővédvonal fejlesztéséhez kapcsolódó eszközbeszerzésre kiírt tendere

51. A Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság 2014. január 18-án írta ki „*Adásvételi szerződés a KEOP-2.1.1./2F/09-2010-0006 azonosítószámú, „Árvízvédelmi fővédvonal fejlesztése a Hármas-Körös folyó jobb parti Körös-zugi térségben” című projekt megvalósításához szükséges eszközök szállítására*” tárgyú nyílt közbeszerzési eljárását. Az ajánlattételi határidő 2014. március 10. volt, a tenderre a Tempel és az Agrowolf Kft. adott be ajánlatot. Az eljárás eredménytelenül zárult, tekintettel arra, hogy mindkét beérkezett ajánlat érvénytelen volt.
52. 2014. szeptember 17-én az ajánlatkérő ismét kiírta a fenti tárgyú közbeszerzési eljárást. Az ajánlattételi határideje 2014. október 30., módosított határideje 2014. november 21. volt. A tenderre a Tempel, a Normtec, a Szal-Agro Kft. és a Hidrot Kft. adott be

⁶⁵ A GVH előtt számos olyan e-mail vált ismertté, amelyeket [SZEMÉLYES ADAT] vagy [SZEMÉLYES ADAT] küldött a Tempel más, közbeszerzésekben érintett munkavállalóinak, és amelyek mellékleteként a heti/napi rendszerességű közbeszerzési értekezleteken megvitatandó közbeszerzési eljárások aktuális állását és felelősét tartalmazó táblázat is csatolásra került.

⁶⁶ VJ/10-56/2018.

⁶⁷ VJ/10-177/2018.

⁶⁸ VJ/10-328/2018.

ajánlatot. A Tempel 2014. november 21-én nyújtotta be nettó 30.716.000 Ft-os, a Normtec pedig 2014. november 20-án 38.595.000 Ft-os ajánlatát. Az ajánlataik részben azonos gyártmányú, de eltérő típusú, részben pedig ugyanolyan gyártmányú és típusú gépekre vonatkoztak. A pályázatot a Tempel nyerte meg.⁶⁹

53. A GVH a Tempel munkavállalójának, [SZEMÉLYES ADAT] a számítógépe adathordozójáról birtokba vett egy „*NORMTEC-Ajánlat.pdf*” elnevezésű, 2014. november 18-i keltezésű, legutóbb 2014. november 19-én 10:12-kor – az ajánlatok benyújtása előtt – módosított dokumentumot, amely a Normtec fejlécével ellátott, adataival kitöltött és nevében aláírt, tartalma alapján az „*Adásvételi szerződés a KEOP-2.1.1./2F/09-2010-0006 azonosítószámú, „Árvízvédelmi fővédvonal fejlesztése a Hármas-Körös folyó jobb parti Körös-zugi térségben” című projekt megvalósításához szükséges eszközök szállítására*” tárgyú közbeszerzéshez kapcsolódó ajánlat.⁷⁰ Megállapítható továbbá, hogy az említett dokumentum mind formai, mind tartalmi szempontból (úgy mint keltezés, ajánlati árak, megajánlott eszközök) megegyezik a Normtec által a közbeszerzési eljárás során ténylegesen benyújtott ajánlattal.⁷¹
54. Bár ez a tender egyik eredeti engedékenységi kérelemben sem szerepelt, az eljárás alá vont Tempel és Normtec ezen közbeszerzési eljárással kapcsolatban is az általános séma szerinti folyamatleírást adtak, elismerve a pályázat kapcsán tanúsított együttműködést, amely abban nyilvánult meg, hogy a Normtec ajánlatát is a Tempel készítette el, az indulásról, az ajánlat műszaki tartalmáról és az ajánlati árról is a Tempel ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] döntött.⁷² A Tempel beadványában jelezte,⁷³ hogy a vizsgálói felhívásra adandó válaszok előkészítése során észlelte, hogy [ENGEDEKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].
55. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel kezdeményezésére és szervezésében, a Tempel által előre elkészített ajánlatot nyújtotta be az ajánlatkérő felé. A Tempel és a Normtec ugyanolyan gyártmányú, de eltérő típusú gépet ajánlott az ajánlatkérőnek, azonban a Tempel adta az előre egyeztetett, versenyképesebb és ennek megfelelően alacsonyabb árajánlatot. Ezt követően, szintén a Tempel döntésének megfelelően, a Tempel határidőben válaszolt az ajánlatkérő hiánypótlási felhívására, a Normtec azonban nem, így utóbbi vállalkozás az ajánlatának – a hiánypótlás nem teljesítéséből fakadó – érvénytelenségével tette teljessé a jogsértő magatartást, és biztosította a Tempel tendernyertességét, ami a gyakorlatban meg is valósult.
56. Arra utaló bizonyíték nem merült fel, hogy a tenderen szintén ajánlattevő Szal-Agro Kft. és Hidrot Kft. részesei lettek volna a jogellenes egyeztetésnek.

IV.2.2. A Debreceni Egyetem burgonyatermesztés gépeinek beszerzésére kiírt tendere

57. A Debreceni Egyetem 2014. október 3-án írta ki „*Burgonyatermesztés gépeinek beszerzése a Debreceni Egyetem részére*” tárgyú nyílt közbeszerzési eljárását. Az

⁶⁹ VJ/10-158/2018., VJ/10-138/2018., VJ/10-84/2018., VJ/10-85/2018. 2/A melléklet

⁷⁰ VJ/10-254/2018., VJ/10-289/2018. VI. pont

⁷¹ VJ/10-158/2018.

⁷² VJ/10-84/2018., VJ/10-177/2018., VJ/10-286/2018.

⁷³ VJ/10-84/2018.

eljárás két részből állt, az első része burgonya kombájn, burgonya bakhát készítő, két- és négy soros burgonyaültető és burgonya bakháthúzó, a második része traktor beszerzésére irányult.⁷⁴ Az ajánlattétel határideje 2014. október 27. volt, a Tempel október 27-én, a Normtec október 21-én nyújtotta be ajánlatát. Az első részre a Tempel és a Normtec is pályázott (azonos gyártmányú gépekkel, rendre 36.995.000 Ft-os és 27.869.000 Ft-os árral), a második részre a Tempel 22.795.000 Ft-os ajánlata mellett a Két-KATA Kft.-től és a Zetor-Vas Kft.-től érkezett pályázat. A közbeszerzés első részét a Tempel nyerte 36.995.000 Ft-os ajánlatával, miután a Normtec 2014. november 6-án visszavonta ajánlatát. A második részt a Két-KATA Kft. nyerte 19.500.000 Ft-os pályázatával.

58. A GVH [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója számítógépének adathordozójáról birtokba vett egy „IRATMINTÁK-DE.doc” elnevezésű fájlt, amely dokumentum a fenti tenderhez kapcsolódó ajánlattételi dokumentációnak a Normtec ajánlattevő nevében kitöltött mellékleteit tartalmazza. Első oldala a felolvasólap, amely részletezve tartalmazza a Normtec által megadott (összesen 27.869.000 Ft-os) ajánlati árakat, 2014. október 20-i keltezéssel. A fájl a tulajdonságai alapján 2014. szeptember 19-én 16:40-kor hozták létre, majd 2014. október 20-án módosították és nyomtatták ki legutóbb, továbbá szerzője és utolsó módosítója is a „Tempel” felhasználó.⁷⁵
59. 2014. november 6-án 14:04-kor a „Tempel” nevű szerző létrehozta, majd ugyanezen a napon 14:29-kor kinyomtatta a „Visszavonás.docx” elnevezésű dokumentumot, amely egy a Normtec nevében tett, a fenti közbeszerzési eljárásban benyújtott ajánlat visszavonásáról szóló nyilatkozatot tartalmaz, és amit [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója számítógépének adathordozójáról vett birtokba a GVH.⁷⁶ A nyilatkozat megfogalmazása szerint „a szállítási feltételekben olyan akadályok léptek fel, melyek miatt vissza kívánjuk vonni ajánlatunkat”. Ezzel szemben a Normtec az eljárás során úgy nyilatkozott, hogy a visszavonásra azért került sor, mert ajánlata műszakilag nem volt megfelelő: a megajánlott termékek közül a burgonya kombájn bunker teljesítménye nem érte el a kiírásban elvárt szintet.⁷⁷ A Tempel írásbeli nyilatkozatában rögzítette, hogy a fenti dokumentum azért volt [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója számítógépén, mert a Tempel és a Normtec megállapodása alapján a Tempel munkavállalója készítette el a Normtec közbeszerzési eljáráshoz tartozó dokumentációit, így ezt a dokumentumot is, melynek indoka az volt, hogy a Normtec nem rendelkezett megfelelő szaktudású munkavállalóval az ilyen tendereken történő induláshoz.⁷⁸
60. Bár ez a tender egyik eredeti engedékenységi kérelemben sem szerepelt, az eljárás alá vont Tempel és Normtec ezen közbeszerzési eljárással kapcsolatban is az általános séma szerinti folyamatleírást adtak, elismerve a pályázat kapcsán tanúsított együttműködést, amely abban nyilvánult meg, hogy a Normtec ajánlatát is a Tempel készítette el, az indulásról, az ajánlat műszaki tartalmáról és az ajánlati árról, majd később annak

⁷⁴ VJ/10-166/2018.

⁷⁵ VJ/10-48/2018.

⁷⁶ VJ/10-254/2018.

⁷⁷ VJ/10-290/2018.

⁷⁸ VJ/10-286/2018.

visszavonásáról is a Tempel ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] döntött.⁷⁹ A Tempel beadványában jelezte,⁸⁰ hogy a vizsgálói felhívásra adandó válaszok előkészítése során észlelte, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].

61. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel kezdeményezésére és szervezésében, a Tempel által előre elkészített ajánlatot nyújtotta be az ajánlatkérő felé. Bár a Normtec adta az előre egyeztetett, versenyképebb és ennek megfelelően alacsonyabb árajánlatot, később a Tempel döntésének megfelelően ajánlatát a bontást követően visszavonta, így biztosítva a Tempel tendernyertességét, ami a gyakorlatban az első rész vonatkozásában meg is valósult.
62. A második rész vonatkozásában a Normtec nem adott be ajánlatot, mert – nyilatkozata szerint – nem rendelkezett a megfelelő műszaki paraméterrel rendelkező traktorral, illetve olyan partnerrel, akitől ezt be tudta volna szerezni.⁸¹ Ennek ellenkezőjére utaló bizonyítékot a vizsgálat sem tárt fel. Arra utaló bizonyíték sem merült fel, hogy a tenderen szintén ajánlattevő Két-KATA Kft. és Zetor-Vas Kft. részesei lettek volna a jogellenes egyeztetésnek.

IV.2.3. A Debreceni Egyetem Mezőgazdasági konzolos öntöző rendszer beszerzésére kiírt tendere

63. A Debreceni Egyetem által kiírt, „DEK-240 Mezőgazdasági konzolos öntöző rendszer beszerzés a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ részére” tárgyú, a Kbt. II. része szerinti nyílt közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlattételi felhívás 2015. július 8-án jelent meg.⁸² Az ajánlatok benyújtásának határideje 2015. július 27-én volt. A Tempel és a Normtec is ugyanezen a napon nyújtotta be ajánlatát, rendre 32.555.000 Ft és 32.173.200 Ft értékben. A Tempel ajánlatát a kiíró érvénytelennek nyilvánította, tekintettel arra, hogy a hiánypótlási felhívásra a megadott határidőig nem adott választ. A Normtec ajánlata szintén érvénytelennek minősült, mert bár minden felhívásra határidőben válaszolt, az általa megajánlott öntöző rendszer azonban nem rendelkezett a közbeszerzési kiírás műszaki leírásában meghatározott valamennyi funkcióval és jellemzővel. A közbeszerzési eljárást a Magtár Kft. nyerte nettó 33.000.000 Ft-os ajánlatával.⁸³
64. [SZEMÉLYES ADAT] a 2015. július 15-én 21:43-[SZEMÉLYES ADAT] küldött „Fw: Technische Daten” tárgyú e-mailben tájékoztatást ad a Tempel nevezett munkavállalóinak két gyártótól (Beinlich és Bauer) történő ajánlat- és információkéréssel kapcsolatban, majd azt írja, hogy később két ajánlatot is beadhatnak, egyiket a Tempel, a másikat a Normtec részéről.⁸⁴ 2015. július 15-én 21:53-kor [SZEMÉLYES ADAT] minden további üzenet nélkül a fenti előzmény e-mail szövegét továbbítja a „Fwd: Fw: Technische Daten” tárgyú e-maillal [SZEMÉLYES ADAT] – a Tempel Kft. munkavállalói – részére, melyhez mellékletként csatolja az

⁷⁹ VJ/10-138/2018., VJ/10-177/2018., VJ/10-286/2018.

⁸⁰ VJ/10-138/2018.

⁸¹ VJ/10-290/2018.

⁸² VJ/10-42/2018.

⁸³ VJ/10-42/2018.

⁸⁴ „dann können wir später 2 Angebote abgeben, 1 x von TEMPEL KFT, 1 x von NORMTEC !”

„*Universität Derecen Technische Daten.docx*” elnevezésű, műszaki adatokat német nyelven tartalmazó dokumentumot.⁸⁵ Ezzel kapcsolatban [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetője elmondta,⁸⁶ hogy ezen a tenderen két gyártó termékét akarták felkínálni az ajánlatokban, illetve le akarták ellenőrizni, hogy a két gyártó terméke megfelelő-e. Végül úgy látták, hogy csak az egyik gyártó terméke hozza a szükséges paramétereket. Az ügyvezető elmondta továbbá, hogy úgy emlékszik, hogy ebben az esetben az ajánlatot csak a Normtec adta be. A Normtec az e-mail kapcsán akként nyilatkozott,⁸⁷ hogy a kiírás alapján a Beinlich és a Bauer termékek is megfelelőek voltak, így [SZEMÉLYES ADAT] célja az volt, hogy mindkét cég elinduljon a tenderen, egyikük az egyik, másikuk a másik márkával.

65. Az „*iratminták.docx*” elnevezésű, [SZEMÉLYES ADAT] számítógépének adathordozójáról lefoglalt, 2015. július 22-i keltezéssel ellátott, a „Tempel” szerző által 2015. július 16-án 15:01-kor létrehozott dokumentum a Normtec adataival kitöltött, tartalma alapján a „*DEK-240 Mezőgazdasági konzolos öntöző rendszer beszerzés a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ részére*” tárgyú közbeszerzéshez kapcsolódó ajánlat 1-15. mellékleteit foglalja magában,⁸⁸ amelyek azért voltak elérhetőek [SZEMÉLYES ADAT] számítógépén, mert a két cég közötti megállapodás alapján a Tempel készítette el a Normtec közbeszerzési dokumentációit.
66. 2015. július 24-én 14:29-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT] küldött „*KB-224 Debreceni Öntözős NORMTEC anyag*” tárgyú e-mailjéhez csatolva küldi az „*adatlap dizelszivattyúra.doc*”, az „*adatlap mobil csővezeték.doc*”, az „*adatlap öntöződobra.doc*”, az „*adatlap öntözőkonzolra.doc*” és az „*ADAT-költs.doc*” elnevezésű dokumentumokat, amelyek a Normtec nevével ellátott, a Debreceni Egyetem által kiírt közbeszerzési eljáráshoz tartozó ajánlati árakat (összesen: nettó 32.173.200 Ft) és az ajánlat műszaki leírását tartalmazzák. Az első három melléklet szerzője a tulajdonságaik alapján „[SZEMÉLYES ADAT]”, az „ADAT-költs.doc” elnevezésű dokumentum szerzője „Tempel”. Mind a négy dokumentumot a „Tempel Kft.” nevű szerző módosította az e-mail küldésének napján.⁸⁹ A Tempel nyilatkozata⁹⁰ szerint a Normtec ajánlatához kapcsolódó műszaki adatok és előkalkuláció megküldését az indokolta, hogy a Normtec ajánlatát [SZEMÉLYES ADAT] állította össze.
67. Az „*Ajánlat.pdf*” elnevezésű, legutóbb 2015. július 25-én 13:52-kor módosított dokumentum a fenti tenderhez kapcsolódó, 2015. július 22-i keltezésű, a Normtec ajánlattevő adataival kitöltött, cégszerű aláírásával ellátott ajánlattételi dokumentációt tartalmazza.⁹¹
68. 2015. július 28-án 9:28-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT] küldött „*Nyertes ajánlatok összesítve*” tárgyú e-mailje egy

⁸⁵ VJ/10-48/2018.

⁸⁶ VJ/10-56/2018.

⁸⁷ VJ/10-302/2018.

⁸⁸ VJ/10-254/2018.

⁸⁹ VJ/10-48/2018.

⁹⁰ VJ/10-277/2018.

⁹¹ VJ/10-48/2018., VJ/10-289/2018.

táblázatot tartalmaz, amelyben ajánlatkérőnként rendszerezi az ajánlati árakat. E táblázatnak a „*Debreceni Egyetem (KB/224) Mezőgazdasági konzolos öntözőrendszer*” soránál két ajánlati ár szerepel. Az egyik itt feltüntetett ár (32.173.200 Ft) megegyezik a Normtec által az ezen közbeszerzési eljárásra beadott nettó ajánlati árral, az alatta szereplő összeg (32.555.000 Ft) pedig a Tempel ugyanezen eljárásra beadott nettó ajánlati árával egyező.⁹²

69. 2015. augusztus 1-jén 8:32-kor [SZEMÉLYES ADAT], valamint másolatként [SZEMÉLYES ADAT] részére megküldött „*Frissített KB lista + jegyzőkönyv*” tárgyú e-maillal továbbítja a „*KB.dosszié.doc*” elnevezésű, az aznapi keltezéssel ellátott, a közbeszerzési megbeszélések alapján frissített közbeszerzési listát. A csatolmány tartalmazza a megbeszélések idejére vonatkozó következő megjegyzést: „*Megbeszélés: mindennap 13.00 órakor*” és a közbeszerzési táblázat 18. sorában szerepel a fenti tender is. A táblázatban a fenti eljárásra vonatkozóan a következő szöveg olvasható: „*ajánlat → hiánypótlás (Normtec 1., Tempel 2.)*”⁹³
70. 2015. augusztus 16-án 11:23-kor [SZEMÉLYES ADAT] küldött „*Berichtigung – Universität von Debrecen*” tárgyú e-mailjével megküldi a Tempelre és a Normtec-re vonatkozó hiánypótlási felhívások kérdéseit csatolmányként („*Fragen.docx*”), német nyelven.⁹⁴
71. 2015. augusztus 17-én 14:06-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT] küldött „*FW: Aláírási címpéldányt*” tárgyú e-mailjével csatolva küldi [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec ügyvezetőjének aláírási címpéldányát („*basajanosalairasi.pdf*” elnevezésű dokumentum) a következő üzenettel: „*Gabi, a hiánypótláshoz...*”. Az e-mail előzményeivel együtt került megküldésre, melyekben [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT] ügyvédtől kéri e-mailben a Normtec aláírási címpéldányát.⁹⁵
72. 2015. augusztus 19-én 9:11-kor [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec e-mail címére (*normtec@normtec.hu*) küldi „*DEK_240 hiánypótlás*” tárgyú e-mailjét, amely a kiírónak címzett, a Normtec nevében írt hiánypótlás kísérőlevelét tartalmazza. A fenti e-mail csatolmányaként (*DEK_240 hiánypótlás.pdf*) küldi továbbá [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec fenti tenderre vonatkozó hiánypótlását aláírva, scannelve.⁹⁶ A megküldésre a Tempel nyilatkozata⁹⁷ szerint azért került sor, hogy a [SZEMÉLYES ADAT] által összeállított hiánypótlást és kísérőlevelet [SZEMÉLYES ADAT] továbbíthassa a kiíró részére.
73. 2015. augusztus 19-én 10:08-kor a „tempelkft10@gmail.com Meghatalmazó: Normtec Kft. <normtec@normtec.hu>” címről a kiíró képviselője ([SZEMÉLYES ADAT], a Debreceni Egyetem Kancellária Jogi Osztályának ügyvivő-szakértője) részére megküldött „*DEK_240 Hiánypótlás*” tárgyú e-mailhez csatolva megküldésre került a „*DEK_240 hiánypótlás.pdf*” elnevezésű melléklet, amely a Normtec fenti tenderre

⁹² VJ/10-48/2018.

⁹³ VJ/10-254/2018.

⁹⁴ VJ/10-48/2018.

⁹⁵ VJ/10-48/2018.

⁹⁶ VJ/10-48/2018.

⁹⁷ VJ/10-277/2018.

vonatkozó hiánypótlását tartalmazza aláírva, scannelve. Az e-mail aláírója [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalója.⁹⁸

74. 2015. augusztus 24-én 14:24-kor a „tempelkft10@gmail.com Meghatalmazó: Normtec Kft. <normtec@normtec.hu>” címről [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalója a kiíró képviselője részére megküldött „Re: DEK-240 Mezőgazdasági konzolos öntöző rendszer beszerzés a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ részére” tárgyú e-mailhez csatolva megküldte a „Nyilatkozat (1).pdf” elnevezésű mellékletet, amely a Normtec fenti tenderre vonatkozó 2. hiánypótlását tartalmazza aláírva, scannelve.⁹⁹
75. 2015. augusztus 24-én 15:37-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT], továbbá másolatként [SZEMÉLYES ADAT] részére küldött „KB lista + jegyzőkönyv” tárgyú e-mailhez csatolja a „KB.dosszié.doc” elnevezésű dokumentumot. Ez a dokumentum közbeszerzési pályázatokat, azok alap adatait – ajánlatkérő neve, ajánlat tárgya, ajánlattételi határidő, teljesítés helye – és a becsült értéket, valamint a teendőket és azok felelőseinek monogramjait tartalmazza. A Debreceni Egyetem által kiírt Mezőgazdasági konzolos öntözőrendszer közbeszerzésének sorában a teendők között szerepel a hiánypótlás a Normtec és a Tempel névvel jelölve („ajánlat→hiánypótlás (Normtec 1., Tempel 2.”), felelősként „[SZEMÉLYES ADAT]”-t, vagyis [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalóját megnevezve.¹⁰⁰ A dokumentum táblázatos része alatt az első sorban szerepel, hogy „Megbeszélés: mindennap 13. 00 órákor”.¹⁰¹
76. 2015. szeptember 1-jén 14:13-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója a Normtecnek (normtec@normtec.hu) küldött „betekintés” tárgyú e-mailben azt kéri a címzettől, hogy az ajánlatkérő felé a Normtec a saját nevében nyújtson be egy betekintési kérelmet, a tenderen ajánlatot benyújtó Magtár Kft. ajánlatára vonatkozóan, amelyhez [SZEMÉLYES ADAT] a megküldendő szöveget is leírja.¹⁰² A Tempel szerint az e-mailt azért küldte meg [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec-nek, mert a Normtec szeretett volna betekinteni a Magtár Kft. ajánlatába, és mivel [SZEMÉLYES ADAT] készítette el a fenti tenderre vonatkozóan a Normtec közbeszerzési dokumentációját is, így a megírt levelet is megküldte [SZEMÉLYES ADAT] részére.¹⁰³
77. Bár ez a tender egyik eredeti engedékenységi kérelemben sem szerepelt, az eljárás alá vont Tempel ezen közbeszerzési eljárással kapcsolatban is az általános séma szerinti folyamatleírást adott, elismerve a pályázat kapcsán tanúsított együttműködés lehetőségét, amely abban nyilvánult meg, hogy a Normtec ajánlatát is a Tempel készítette el, az indulásról, az ajánlat műszaki tartalmáról és az ajánlati árról is a Tempel ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] döntött.¹⁰⁴ A Tempel beadványában jelezte,¹⁰⁵

⁹⁸ VJ/10-42/2018.

⁹⁹ VJ/10-42/2018.

¹⁰⁰ VJ/10-294/2018.

¹⁰¹ VJ/10-48/2018.

¹⁰² VJ/10-48/2018.

¹⁰³ VJ/10-277/2018.

¹⁰⁴ VJ/10-138/2018., VJ/10-286/2018.

¹⁰⁵ VJ/10-76/2018.

hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]. A Normtec ügyvezetője meghallgatásán akként nyilatkozott, hogy a közbeszerzések kapcsán mindent [SZEMÉLYES ADAT] intézett, és elképzelhetőnek tartja, hogy ez már 2015-ben is így volt, ugyanakkor ennek a tendernek a belső rendszerükben nem volt nyoma, ezért nem szerepelt az engedékenységi kérelmükben.¹⁰⁶

78. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel kezdeményezésére és szervezésében, a Tempel által előre elkészített ajánlatot nyújtotta be az ajánlatkérő felé. Ezt bizonyítják a Tempel munkavállalóinál fellelt, illetve az általuk a Normtec-nek küldött, a Normtec ajánlatát és hiánypótlását (azok előkészítő dokumentumait, aláírandó változatait) tartalmazó dokumentumok. Bár a Normtec adta az előre egyeztetett, versenyképesebb és ennek megfelelően alacsonyabb árajánlatot, és a Tempel a hiánypótlási felhívásra nem is válaszolt, amivel elősegíthette volna a Normtec tendernyertességét, ez végül meghiúsult, mert a kiíró a Normtec ajánlatát (is) érvénytelennek nyilvánította.
79. Arra utaló bizonyíték nem merült fel, hogy a tenderen szintén ajánlattevő Magtár Kft. részese lett volna a jogellenes egyeztetésnek.

IV.2.4. A Magyar Közút Zrt. Növényzetápolási eszközeinek beszerzésére kiírt tender

80. A Magyar Közút Zrt. által kiírt „*Adásvételi szerződés a Magyar Közút Nonprofit Zrt. növényzetápolási eszközeinek beszerzésére*” tárgyú nyílt közbeszerzési eljárás ajánlattételi felhívása 2015. november 4-én jelent meg. Az eredeti ajánlattételi határidő 2015. december 15. napja volt, melyet utóbb kétszer módosítottak, végül 2016. február 12. napjára. Az ajánlattételi dokumentációt a Hosagép Kft., a Hidrot Kft., az Agro-Felcsút Kft., a Normtec, a Tempel, a Városkert Kft., az Agrolánc Kft. és a Wetex Kft. kérték ki. Ajánlattételre ugyanakkor nem került sor, mert a kiírás 2016. február 8-án visszavonásra került. (A közbeszerzést később ismételten kétszer is kiírták, azonban egyikben sem jelent meg ajánlattevőként a Tempel vagy a Normtec.)
81. 2016. január 13-án 8:37-kor [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec-nek írt, „*reglap*” tárgyú e-maillal csatoltan küldi a „*reglap.pdf*” elnevezésű dokumentumot, amely a fenti tenderhez kapcsolódó, a Normtec adataival kitöltött, 2016. január 7-én kelt regisztrációs lapot tartalmazza, kapcsolattartóként [SZEMÉLYES ADAT] megjelölve, az ő aláírásával és a Normtec bélyegzőjével ellátva.¹⁰⁷ Az ajánlatkérőhöz a Normtec által benyújtott regisztrációs lap megegyezik az ezen e-mail csatolmányaként megküldött dokumentummal.
82. Bár a tender egyik eredeti engedékenységi kérelemben sem szerepel, az eljáró versenytanács szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható, hogy ezen közbeszerzés kapcsán is sor került egyeztetésre a Tempel és a Normtec között, legalább a tenderen való indulási szándék tekintetében. Erre lehet következtetni a Tempel és a Normtec által tett, a Normtec közbeszerzéseken való indulásával kapcsolatos, egybehangzó nyilatkozatokból, melyek értelmében a Tempel jelezte a Normtec számára, ha olyan kiírásra került sor, mely utóbbi profiljába vágott. A regisztrációs lap Tempel általi előkészítése és megküldése a Normtec részére pedig azt

¹⁰⁶ VJ/10-177/2018.

¹⁰⁷ VJ/10-48/2018.

igazolja, hogy a Tempel tisztában volt a Normtec indulási szándékával, így – amennyiben a kiírás visszavonására nem került volna sor – ennek tudatában hozhatta volna meg arra vonatkozó döntését, hogy a pályázaton nyújt-e be ténylegesen ajánlatot (miután részvételi szándékát a regisztrációs lap megküldésével korábban már maga is jelezte a kiíró felé), illetve annak tartalmát is ezen információ birtokában alakíthatta volna ki.

IV.2.5. Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Hulladéktömörítő és -szállító gépjárművek beszerzésre kiírt tendere

83. A Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata által kiírt „*Hulladéktömörítő és -szállító gépjárművek beszerzése szállítási szerződés keretében*” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz tartozó ajánlattételi felhívás 2016. február 3-án jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában és 2016. február 8-án a Közbeszerzési Értesítőben. Az ajánlattétel határideje 2016. március 11. volt. A Normtec 2016. március 8-án nyújtotta be 0 Ft-os, a megajánlott eszköz típusát, műszaki leírását, a referenciák igazolását és a jótállás idejét sem tartalmazó (tulajdonképpen „üres”) ajánlatát. A Tempel 2016. március 11-én 234.000.000 Ft-os ajánlatot tett. Rajtuk kívül a M-U-T Hungária Kft., az Unikomtech Gép Kft. és az Eurotrade Kft. pályázott, a nyertes az Unikomtech Kft. lett 168.840.000 Ft értékű ajánlatával. A közbeszerzés során a Tempel és a Normtec ajánlata is érvénytelennek bizonyult, mert a hiánypótlási felhívásban előírtakat egyik pont vonatkozásában sem pótolták, illetve nem adták meg az indokolást az előírt határidőre.¹⁰⁸
84. A GVH [SZEMÉLYES ADAT] számítógépének adathordozójáról birtokba vett egy 2016. március 3-án kelt, „REGISZTRÁCIÓS ADATLAP Hulladékgyűjtő járművek beszerzése -normtec.docx” elnevezésű dokumentumot, amely a Normtec adataival kitöltött, jelen közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó regisztrációs lapot tartalmazza. A fájlt a tulajdonságai alapján utoljára a „Tempel” elnevezésű felhasználó módosította, 2016. március 3-án 11:51-kor.¹⁰⁹
85. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója 2016. március 3-án 11:54-kor a Normtec e-mail címére (*normtec@normtec.hu*) egy „reglap” tárgyú e-mailt küldött a Normtec munkavállalójának, [SZEMÉLYES ADAT], az alábbi szöveggel. „*Ezt a reglapot kellene visszaküldeni Székesfehérvárnak az alábbi szöveggel: A tárgyi közbeszerzési eljárás ajánlati dokumentációját letöltöttük. Köszönöm szépen:-)*”.¹¹⁰ Ezt követően, mivel a fenti e-mailhez elmulasztotta csatolni a szövegben említett dokumentumot, ugyanezen a napon 13:06-kor [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec e-mail címére „*Re: reglap*” tárgyú e-mailjével megküldi a „*reglap.pdf*” elnevezésű, a székesfehérvári önkormányzat által kiírt fenti közbeszerzési eljárásához tartozó, a Normtec adataival kitöltött, aláírt regisztrációs adatlapot.¹¹¹
86. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója által használt számítógépről lefoglalt, „Tempel” szerző által 2016. március 7-én 14:20-kor létrehozott, „Iratminták.docx” elnevezésű dokumentum a Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata által

¹⁰⁸ VJ/10-19/2018.

¹⁰⁹ VJ/10-48/2018.

¹¹⁰ VJ/10-48/2018.

¹¹¹ VJ/10-48/2018., VJ/10-49/2018.

kiírt „Hulladéktömörítő és -szállító gépjárművek beszerzése szállítási szerződés keretében” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlattételi dokumentáció egyes részeit (előlap, felolvasólap árral („0 HUF”), árrészletező (gépjármű típus megjelölése nélkül, 0 Ft-os árakkal), és az egyes nyilatkozat mintákat tartalmazza, a Normtec adataival kitöltve. A nyilatkozatok közül kettő esetében (5. és 26. oldal) a Normtec ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] neve szerepel, de a vállalkozás megnevezésénél a Tempel nevével.¹¹² A dokumentum 28., 31., 33-36. és 38. oldalain a Tempel adataival kitöltött, a fenti közbeszerzési eljárás ajánlattételi dokumentációjának egyes mellékletei találhatóak.¹¹³

87. A Normtec által 2016. március 8-án a közbeszerzési eljárásban benyújtott ajánlat 4. oldalán lévő nyilatkozatban a Tempel neve szerepel.¹¹⁴
88. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ] A Normtec szerint az [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹¹⁵ A Tempel ezt azzal egészítette ki, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹¹⁶
89. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel kezdeményezésére és szervezésében, a Tempel által előre elkészített, szándékosan érvénytelen ajánlatot nyújtott be az ajánlatkérő felé, ezzel támogatva a Tempel ajánlatát. Ezt bizonyítják a Tempel munkavállalóinál fellelt, illetve az általuk a Normtec-nek küldött, a Normtec ajánlatát, azok előkészítő dokumentumait tartalmazó dokumentumok. Végül a Tempel sem pótolta ajánlata hiányait, így az ő pályázata is érvénytelennek minősült.
90. Az eljáró versenytanács rámutat, hogy a Normtec azon nyilatkozata,¹¹⁷ amely szerint a vállalkozás azért nyújtott be 0 Ft-os ajánlatot, mert így tudott információt szerezni az eljárás menetéről és eredményéről, ellentmondásban áll az eljárás során végig következetesen állított nyilatkozatával, hogy a Normtec a közbeszerzéssel kapcsolatos ügyekben minden esetben [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetőjére hagyatkozott, a Tempel pedig nyújtott be árajánlatot az eljárásban, vagyis ennek megfelelően értesült annak menetéről és eredményéről (ekként [SZEMÉLYES ADAT] keresztül a Normtec is értesülhetett volna).
91. Arra utaló bizonyíték nem merült fel, hogy a tenderen szintén ajánlattevő M-U-T Hungária Kft., Unikomtech Gép Kft. és Eurotrade Kft. részese lett volna a jogellenes egyeztetésnek.

IV.2.6. Az MTA Agrártudományi Kutatóközpont parcellakombájn beszerzésére kiírt tenderek

92. A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Kutatóközpont „1 db parcellakombájn beszerzése, leszállítása és a kezelők betanítása” tárgyában írt ki közbeszerzési eljárást, melyhez az ajánlati felhívás 2016. január 4-én jelent meg a

¹¹² „Alulírott [SZEMÉLYES ADAT] mint a(z) TEMPEL KFT. képviselőre jogosult tagja ...”

¹¹³ VJ/10-48/2018.

¹¹⁴ VJ/10-19/2018.

¹¹⁵ VJ/10-29/2018. Átemelt irat (ENG/2-3/2017. (i) pontja, és 1. sz. melléklete)

¹¹⁶ VJ/10-29/2018. Átemelt irat (ENG/5-1/2017., 1. sz. melléklet 3. pontja)

¹¹⁷ VJ/10-290/2018.

Közbeszerzési Értesítőben.¹¹⁸ Az ajánlattételi dokumentációt a Tempel és a Normtec (és további 3 vállalkozás) is kikérte, ajánlatot azonban csak a Tempel és a Készenlét Zrt. tett. A Tempel 69.450.000 Ft-os ajánlata ugyanakkor elkésett (a leadási határidő lejárta után 22 perccel került beadásra), a Készenlét Zrt. pedig az eredményhirdetést követően indokolás nélkül visszavonta nettó 58.500.000 Ft-os ajánlatát, mivel a hiánypótlást követően vált számára világossá, hogy referenciája nem felelt meg a kiírásban előírt feltételeknek.¹¹⁹ Mindezekre tekintettel az eljárás eredménytelen lett.

93. Ezt követően az MTA Agrártudományi Kutatóközpontja 2016. május 4-én újabb közbeszerzési eljárást írt ki „*I db parcellakombájn beszerzése, leszállítása és a kezelők betanítása*” tárgyban, mely eljárás keretében csak a Tempel és a Normtec nyújtott be ajánlatot. (Az első kiírás során legalacsonyabb árajánlatot adó Készenlét Zrt. kikérte ugyan a dokumentációt, de ajánlatot végül nem nyújtott be.) A közbeszerzést a Tempel nyerte meg 79.780.000 Ft-os ajánlatával, a Normtec 82.500.000 Ft-os, érvénytelen ajánlatot tett (ajánlata nem felelt meg a kiírás feltételeinek, és a hiánypótlásra sem válaszolt).¹²⁰
94. A GVH [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója számítógépének adathordozójáról birtokba vett egy 2016. február 11-én 10:31-kor készült és utoljára aznap 10:57-kor módosított, a „Tempel” szerző által készített, „EKDF - nyilatkozat.docx” elnevezésű dokumentumot, amely az uniós közbeszerzések esetén kötelező, jelen eljárás első kiírásához kapcsolódó formanyomtatvány Normtec adataival kitöltött változata. Szintén innen származik az „EKDF – nyilatkozat2.docx” elnevezésű dokumentum, amely a tulajdonságai alapján 2016. február 11-én 15:02-kor készült, és utoljára 2016. február 12-én 13:19-kor módosította a „Tempel” szerző, és az előző dokumentum referenciák és postai cím tekintetében módosított változata.¹²¹
95. Ugyancsak [SZEMÉLYES ADAT] számítógépének adathordozóján találta meg a GVH a 2016. február 12. napján kelt, a dokumentum tulajdonságai alapján legutóbb 2016. február 13-án 8:19-kor módosított, a Normtec nevében kitöltött és aláírt, a fenti közbeszerzési eljárás első kiírásának adatait tartalmazó ajánlati dokumentációt („Ajánlat-Zürn.pdf”), valamint a „Tempel” szerző által 2016. január 20-án 11:38-kor létrehozott, legutóbb 2016. február 13-án 8:28-kor módosított, „Iratminták.doc” elnevezésű dokumentumot, amely a jelen tender első kiírására vonatkozó ajánlattételi dokumentációt tartalmazza (annak 1. sz. mellékletét, előlapját, felolvasólapját és egyes nyilatkozatokat, azaz a cégszerűen aláírandó részeket), a Normtec adataival kitöltve, 2016. február 12. napi keltezéssel.¹²²
96. A fenti dokumentumok a Tempel és a Normtec egybehangzó nyilatkozata szerint azért voltak rajta [SZEMÉLYES ADAT] számítógépén, mert a két vállalkozás közti megállapodás értelmében ő készítette el a Normtec ajánlatát is, a Tempel ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] által meghatározottak szerint. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható, hogy a vállalkozások szándéka a Tempel

¹¹⁸ VJ/10-38/2018.

¹¹⁹ VJ/10-287/2018.

¹²⁰ VJ/10-22/2018.

¹²¹ VJ/10-48/2018.

¹²² VJ/10-48/2018.

tendernyertességének előmozdítására irányult, hiszen a Normtec egy magasabb árú ajánlatot készített elő, amit azonban végül nem adott be a kiírónak, mert – [SZEMÉLYES ADAT] elmondása szerint – a Tempel és a Normtec egy-egy képviselője közös autóban indult Budapestre az ajánlat benyújtására és a bontásra, azonban a forgalom miatt az ajánlattételi határidő lejárta után 20 perccel érkeztek a helyszínre, így ha a Normtec beadta volna is ajánlatát, az a Tempeléhez hasonlóan ugyancsak érvénytelennek minősült volna.¹²³

97. Az eredménytelenül zárult első kiírást követően a kiíró felvette a kapcsolatot a Wintersteiger típusú gépek gyártójával, mivel ilyen márkájú terméket szeretett volna beszerezni, és sérelmezte, hogy a Tempel késve nyújtotta be ajánlatát. Ezt követően több e-mail váltás történt a Tempel és a gyártó cég között, valamint alkalmanként a kiíró részvételével, melynek eredményeként az új kiírásban a műszaki feltételek is változtak. Erről a kiíró akként nyilatkozott, hogy a két pályázat között tovább tájékozódtak a hasonló paraméterekkel rendelkező eszközök műszaki újításairól és a parcellagépészeti vállalatok ajánlatairól, minek köszönhetően egy bővített, innovatívabb, a speciális szakmai céloknak megfelelő műszaki leírás került az új kiírásba.¹²⁴
98. 2016. március 31-én 20:22-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Wintersteiger gyártója egyik munkatársának küldött „*Fw: offer Option Tender Martonvarsar W-24694-4*” tárgyú e-mailjében kéri, hogy [SZEMÉLYES ADAT] rendelje meg a kombájnt, a pénzügyi részleteket később tisztázzák. Majd arról ír, hogy egy pályázó nem vesz részt a következő versenyen, mert problémák voltak a referenciákkal.¹²⁵
99. A pályázattal kapcsolatos adatok a rendszeres közbeszerzési értekezleteken használatos táblázatokban is szerepeltek:¹²⁶
 - a 2016. június 8-án (azaz a bontást követő napon) 9:57-kor [SZEMÉLYES ADAT] által [SZEMÉLYES ADAT] (Normtec munkavállalója) részére megküldött „*kb lista*” tárgyú e-mail mellékletében olvasható „+ *KB.dosszié.docx*” elnevezésű, aznapi keltezéssel ellátott, frissített közbeszerzési listában a tender a 10. sorban szerepel, az utolsó előtti oszlopban azzal a megjegyzéssel, hogy „*Tempel 1.*” és „*Normtec 2.*”;
 - a 2016. június 28-án (azaz az eredményhirdetést megelőzően) 14:53-kor [SZEMÉLYES ADAT] által [SZEMÉLYES ADAT] részére megküldött „*kb lista*” tárgyú e-mail mellékletében található „+ *KB.dosszié.docx*” elnevezésű, aznapi keltezéssel ellátott, frissített közbeszerzési listában a tender szintén a 10. sorban szerepel, az utolsó előtti oszlopban azzal a megjegyzéssel, hogy „*Hiánypótlás→Tempel 1.*” és „*Normtec 2.*”.

¹²³ VJ/10-58/2018.

¹²⁴ VJ/10-38/2018.

¹²⁵ „wir haben heute mit 4 Mitarbeitern von MTA alles soweit besprochen (...)Deshalb möchte ich Dich bitten den Mährescher fest in Auftrag zu nehmen (...) Ein Wettbewerber wird bei der nächsten Ausschreibung nicht mehr teilnehmen , hier gab es Probleme mit den Referenzen !”

¹²⁶ VJ/10-48/2018.

100. A Tempel beadványa szerint a fenti közbeszerzési eljárás első kiírásakor [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹²⁷ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹²⁸ A második kiírás kapcsán [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]. [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatásán megerősítette, hogy ezeken a tendereken is ő maga határozta meg a Tempel és a Normtec árait.¹²⁹
101. Kiemelendő továbbá, hogy a Normtec a második közbeszerzési eljárás során ugyanolyan tartalmú ajánlatot nyújtott be, mint amelyet az „1. tender”-hez készített neki a Tempel (és amelyet akkor végül nem adott be), azonban az ajánlati ár tekintetében eltérés állapítható meg, ugyanis míg a Normtec az „1. tenderen” 72.420.000 Ft-os, addig a „2. tenderen” 82.500.000 Ft-os árat ajánlott meg. Az ajánlat a „2. tender” esetében nyilvánvalóan érvénytelen volt, mert a dokumentációban előírt egyes (az első kiíráshoz képest szigorúbb) minimum, illetve maximum értékektől eltért az ajánlatában (150 munkanapos szállítási határidőt és 45 másodperces mérési ciklus időt határozott meg, miközben a 142 munkanapnál hosszabb szállítási határidő vállalása és a maximum 30 másodperces mérési ciklus időt meghaladó tulajdonsággal rendelkező gép megajánlása is érvénytelen minősítést vont maga után). Ezen tények alapján is egyértelmű, hogy a Normtec valójában csak egy támogató ajánlat benyújtására törekedett a Tempel tendernyertességének elősegítésére, és nem állt szándékában a valós versengő ajánlat megtétele. Az eljárás alá vontak szándéka a Tempel nyeresével meg is valósult.
102. Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az a körülmény, hogy a Tempel a kiíróval is folytatott egyeztetéseket a második kiírást megelőzően, nem befolyásolja a fentiek értékelését, sem pedig a jogsértés súlyát, mivel a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem igazolt sem az, hogy a tender nyerteseként a Tempel egyértelműen előre ki lett volna választva, sem az, hogy – még ha így is lett volna – erről a Normtec-nek tudomása lett volna. Szintén nem nyert bizonyítást, hogy az egyeztetésekben a Készenlét Zrt. részt vett volna.

IV.2.7. Ráckeve Város Önkormányzata Többfunkciós gépbeszerzésre kiírt tendere

103. Ráckeve Város Önkormányzata által kiírt „*Többfunkciós gépbeszerzés*” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlattételi felhívás 2016. június 7-én jelent meg, az eredeti ajánlattételi határidő 2016. június 20., a módosított határidő 2016. június 28. volt. Az eljárás során a Tempel 18.711.000 Ft-os, a Normtec 13.924.000 Ft-os ajánlatot tett, rajtuk kívül még az Eurotrade Kft., a DM-Ker Kft., a Szal-Agro Kft. és az Agrolánc Kft. nyújtott be pályázatot. A közbeszerzést az Eurotrade Kft. nyerte 17.950.000 Ft-os, legjobb ár-érték arányú ajánlatával. A Tempel és a Normtec ajánlata egyaránt érvénytelennek bizonyult, mivel csak részben teljesítették a kiíró által kért, indokolásra való felhívást egyes ajánlati elemek vonatkozásában. Kiemelendő, hogy válaszában mindkét vállalkozás arra hivatkozott, hogy azért nem adnak meg CO₂-kibocsátásra vonatkozó értéket, mert a szóban forgó gép esetében nem a CO₂-kibocsátás, hanem a CO-kibocsátás a releváns mérhető adat.
104. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója a Normtec-nek 2016. június 3-án 9:02-kor küldött „pályázat” tárgyú e-mailjében megkéri a Normtec munkavállalóját,

¹²⁷ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

¹²⁸ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹²⁹ VJ/10-58/2018.

hogy jelezze az érdeklődést a „Többfunkciós gépbeszerzés” eljárás iránt azzal, hogy „*Akkor ahogy beszéltük, van egy lehetséges pályázat, jeleznéd légyiszi az érdeklődést?:-)*”.¹³⁰

105. 2016. június 28-án 14:53-kor [SZEMÉLYES ADAT] megküldte [SZEMÉLYES ADAT] részére a „*kb lista*” tárgyú e-mailt, mellékleteként csatolva a „+ *KB.dosszié.docx*” elnevezésű, aznapi keltezéssel ellátott, frissített közbeszerzési listát. A táblázat 13. sorában szerepel a fenti tender is, az utolsó előtti oszlopban azzal a megjegyzéssel, hogy „*Hiánypótlás→Normtec 1.*” és „*Tempel 3.*”¹³¹
106. 2016. június 29-én 18:57-kor [SZEMÉLYES ADAT] a [SZEMÉLYES ADAT] (tempel@tempel.hu) részére megküldött „*Fwd: Fwd: Ráckeve többfunkciós gépbeszerzés indokolás kérése*” tárgyú e-maillal megküldi az „*Indokolás kérése kiküldött_20160629.pdf*” elnevezésű dokumentumot. Ebben az ajánlatkérő az aránytalanul alacsony ár és egyéb aránytalan vállalások kapcsán felmerülő kérdéseit jelzi az ajánlattevők felé. Az e-mail előzményeiből látszik, hogy az ajánlatkérő az ajánlattevőknek aznap 10:07-kor küldte meg az indokolás-kérést, majd a Normtec azt továbbította [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója részére.¹³² A Tempel adatszolgáltatása szerint [SZEMÉLYES ADAT] azért küldte meg a levelet [SZEMÉLYES ADAT], mert az árakkal kapcsolatban ő rendelkezett döntési jogosultsággal.¹³³
107. 2016. augusztus 8-án 9:14-kor [SZEMÉLYES ADAT] a „*kb lista*” tárgyú e-mail mellékleteként megküldte [SZEMÉLYES ADAT] részére „+ *KB.dosszié.docx*” elnevezésű, 2016. augusztus 3-i keltezéssel ellátott, a fájl tulajdonságai alapján utoljára 2016. augusztus 5-én módosított közbeszerzési listát. A táblázat 9. sorában szerepel a fenti tender is, utolsó előtti sorában a következő megjegyzések szerepelnek: „*Összegzés→Tempel érvénytelen*” és „*Normtec →érvénytelen*”.¹³⁴
108. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹³⁵ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹³⁶
109. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel kezdeményezésére és szervezésében, a Tempel által elkészített ajánlatot nyújtott be az ajánlatkérő felé, s céljuk a Normtec tendernyertességének biztosítása volt. Ezt bizonyítják a Tempel munkavállalóinál fellelt e-mailek, melyek szerint a Tempel jelezte a Normtec-nek az indulás, érdeklődés jelzésének szükségességét, illetve az árakkal kapcsolatos kérdést illetően a Normtec a Tempelhez fordult iránymutatásért. A folyamatos összehangolt fellépésre lehet következtetni abból is, hogy a Tempel közbeszerzési értekezleteire készített táblázatokban a jelen tender kapcsán a Normtec-re vonatkozó adatok is szerepeltek,

¹³⁰ VJ/10-48/2018.

¹³¹ VJ/10-48/2018.

¹³² VJ/10-48/2018.

¹³³ VJ/10-277/2018.

¹³⁴ VJ/10-48/2018.

¹³⁵ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹³⁶ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

illetve abból a körülményből, hogy a vállalkozások a CO₂-kibocsátással kapcsolatban egyező indokkal tagadták meg a kiíró adatkérésre vonatkozó felhívását. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]

110. Nem merült fel arra utaló bizonyíték, hogy az egyeztetésekben az Eurotrade Kft. részt vett volna.

IV.2.8. [SZEMÉLYES ADAT] E.V. Eszközbeszerzésre kiírt tendere

111. [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó 2016. július 30-án írta ki „*Eszközbeszerzés a göncruszkai olajtökmag tisztító és feldolgozó üzem részére*” tárgyú közbeszerzési eljárását. A kiírásra a Tempel 169.000.000 Ft-os, a Normtec 174.000.000 Ft-os, a Premium Line pedig 0 Ft-os ajánlatot nyújtott be, azonban mindhármuk ajánlata érvénytelennek bizonyult. A Tempel ugyanis nem igazolt referenciát, nem adott ajánlati biztosítékot, nem küldte vissza a dokumentáció letöltését igazoló adatlapot, nem írta alá a költségvetést, és a hiányokat az erre való felhívásra sem pótolta. A Normtec az előzőeken túl az aláírási címpéldányt sem csatolta, a Premium Line pedig beárazott költségvetést sem csatolt ajánlatához. A közbeszerzést a Hunland Food Kft. nyerte 176.575.700 Ft-os ajánlatával.
112. 2016. augusztus 8-án 9:14-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója megküldi [SZEMÉLYES ADAT], szintén a Tempel munkavállalója részére a „*kb lista*” tárgyú e-mail mellékletként a „+ *KB.dosszié.docx*” elnevezésű, 2016. augusztus 3-i keltezéssel ellátott, a fájl tulajdonságai alapján utoljára 2016. augusztus 5-én módosított közbeszerzési listát. A táblázat 18. sorában szerepel a fenti tender is, felelőseként „[SZEMÉLYES ADAT]”-t megjelölve.¹³⁷ Az „[SZEMÉLYES ADAT]” feltehetően [SZEMÉLYES ADAT] jelöli, aki a Normtec¹³⁸ munkavállalója.
113. 2016. szeptember 2-án 15:52-kor a Tempel munkavállalói, [SZEMÉLYES ADAT] váltanak „Re: papír” tárgyú e-mailt, amelyben a Premium Line neve és címe szerepel, annak weboldalával („www.premiumline.sk”) és e-mail címével („info@premiumline.sk”) kiegészítve. 2016. szeptember 5-én 15:13-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója „*Premium Line*” tárgyú e-mailben megküldi [SZEMÉLYES ADAT] a Tempel munkavállalójának a Premium Line adószámát, valamint csatolmányként küldi a „*PL.docx*” elnevezésű fájlt, amely a Premium Line dokumentumain használatos fejléct tartalmazza.¹³⁹
114. [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalója 2016. szeptember 5-én 16:06-kor „*normtec*” tárgyú e-mailje mellékletében megküldi [SZEMÉLYES ADAT] az „*Iratminták.docx*” elnevezésű dokumentumot, amely az „Eszközbeszerzés a göncruszkai olajtökmag tisztító és feldolgozó üzem részére” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz tartozó iratmintákat tartalmazza, a Normtec adataival kitöltve, árak megjelölése nélkül. Az e-mailben [SZEMÉLYES ADAT] azt írja, hogy „nézd át azért!!”. A 4/A. mellékletben tényleges tulajdonosként [SZEMÉLYES ADAT] van feltüntetve.¹⁴⁰

¹³⁷ VJ/10-48/2018.

¹³⁸ VJ/10-294/2018.

¹³⁹ VJ/10-48/2018.

¹⁴⁰ VJ/10-48/2018.

115. 2016. szeptember 15-én a kiíró képviselője tájékoztatta az eljárás alá vontakat pályázatuk érvénytelenségéről. Az e-mail címzettjei között a normtec@normtec.hu e-mail cím mellett a „Kft. Tempel” megnevezés szerepel.
116. 2016. szeptember 20-án 9:12-kor [SZEMÉLYES ADAT] által a [SZEMÉLYES ADAT] részére megküldött „kb lista” tárgyú e-mail mellékleteként csatolja a „± KB.dosszié.docx” elnevezésű, a fájl tulajdonságai alapján utoljára ugyanezen a napon módosított közbeszerzési listát. A táblázat 17. sorában szerepel a fenti tender az utolsó előtti oszlopban a következő két megjegyzés: „*Hiánypótlás→Tempel 1*” és „*Hiánypótlás→Normtec 2*”.¹⁴¹
117. 2016. október 14-én 13:28-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója a Tempel e-mail címére (tempel@tempel.hu) küldött egy „GÖNCRUSZKA” tárgyú e-mailt, amely egy, a fenti eljárás kiírójának és kapcsolattartójának ([SZEMÉLYES ADAT]) címzett üzenet tervezetét tartalmazza. A tervezet szerint az ajánlatkérő nem küszöbölte ki az eljárás vélhető, a közbeszerzési törvényt sértő szabálytalanságait, továbbá „*[...] Tárgyi eljárásban 4 gazdasági szereplő tett ajánlatot. Tudomásunk szerint a négy gazdasági társaságból három megbeszélést tartott az üggyel kapcsolatosan.[...]*”.¹⁴²
118. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹⁴³
119. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹⁴⁴
120. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetője elmondta, hogy emlékei szerint a Tempel, a Normtec és a Premium Line is elindult a göncruszakai tenderen. Az ügyvezető hozzátette, hogy specifikus volt a kiírás, minden vállalkozás forgalmazója volt egy gyártónak, de egyik sem tudott maradéktalanul megfelelni a kiírásban foglaltaknak, így a megajánlott termékek bár közel megfeleltek a kiírásnak, abban még minimális módosításra lett volna szükség. Az ügyvezető hozzátette, hogy úgy tudja, hogy [SZEMÉLYES ADAT] létrehozott egy gépet, majd kiírt rá egy tendert. [SZEMÉLYES ADAT] elmondta továbbá, hogy ennél a tendernél is ő maga határozta meg az ajánlatok tartalmát a Tempel, a Normtec és a Premium Line esetében.¹⁴⁵
121. A Premium Line nem rendelkezett olyan munkavállalóval, aki az adott ajánlatot el tudta volna készíteni, így ebben a Tempel segítette.¹⁴⁶ A Premium Line közbeszerzési ajánlatainak összeállításáért ugyanazok voltak felelősek, mint a Tempel esetében.¹⁴⁷ A Premium Line által beadott 0,- Ft-os nettó ajánlati ár beadását az indokolta, hogy ezzel gyakorlatilag részt vettek a pályázaton, így végig követhették a folyamatot, adott esetben panaszt is benyújthattak. Alapvetően azért indultak mindhárom vállalkozással, hogy ezáltal a majdani panaszuk nagyobb súllyal essen latba, amire azért volt szükség, mert a tendernél nagyon specifikus tökmagolaj kinyerő gépekről volt szó, és a kiírásnak

¹⁴¹ VJ/10-48/2018.

¹⁴² VJ/10-48/2018.

¹⁴³ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹⁴⁴ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

¹⁴⁵ VJ/10-58/2018.

¹⁴⁶ VJ/10-286/2018.

¹⁴⁷ VJ/10-66/2018.

megfelelő gyártót nem találtak. Azt gondolták, hogy „(...) a kiírással valami nem stimmel. Ezért adott be mind a három vállalkozás ajánlatot. A Tempel és a Normtec hagyományos ajánlatot tett, míg a Premium egy nullás ajánlatot. (...)”¹⁴⁸

122. A három eljárás alá vont vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Tempel elkészítette mind a Normtec, mind pedig a Premium Line ajánlatát, akként, hogy a Tempel adta a legalacsonyabb árú ajánlatot, a Premium Line pedig szándékosan érvénytelen ajánlatot tett. Végül azonban mindhármuk ajánlata érvénytelennek bizonyult, mivel a Tempel és a Normtec is számos hiányosságot tartalmazó ajánlatot adott be, amelyeket a kiíró felhívására sem pótol.
123. A Tempel és a Normtec közötti egyeztetéseket bizonyítják a Tempel munkavállalóinál fellelt e-mailek, melyek szerint a Tempel közbeszerzési értekezletein a jelen tender felelőseként a Normtec egyik munkavállalója lett megjelölve, aki a Normtec ajánlatának tervezetét megküldte a Tempel munkatársa, [SZEMÉLYES ADAT] részére, ellenőrzés céljából. A tervezet feltehetőleg a Tempel által rendelkezésre bocsátott minta alapján készült, erre lehet következtetni abból, hogy abban [SZEMÉLYES ADAT] került tényleges tulajdonosként feltüntetésre (ez a benyújtott ajánlatban már javításra került), illetve hogy a kiíró által jelzett hiányosságok a két vállalkozás ajánlatában jelentős átfedést mutattak. Szintén a Tempel és a Normtec közötti egyeztetésekre utal az, hogy a Normtec e-mail címét vélhetően a Tempel regisztrálta, hozta létre; a normtec@normtec.hu címhez ugyanis a Tempel nevét írta ki a kiíró tanácsadójának üzenetküldő rendszere. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]
124. A Tempel és a Premium Line közötti egyeztetéseket [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ], a Premium Line pedig meghallgatása során elismerte. Az a körülmény, hogy a Tempel munkavállalói egymásnak a Premium Line hivatalos cégadatait és fejléces papírját küldözgették, megerősíti azt, hogy a Premium Line ajánlatát is a Tempel készítette el.
125. A Normtec ugyan engedékenységi kérelmében a Premium Line-nal folytatott egyeztetésekről nem számolt be, a két vállalkozásnak tudatában kellett lennie a másik jogsértésben való részvételének, amit a Normtec esetében arra alapít az eljáró versenytanács, hogy egyik munkatársa lett a jelen tender felelőseként megjelölve, így a közbeszerzési értekezleteken feltehetőleg maga is részt vett (ezért kapta meg a szokásos közbeszerzési táblázatot is). Tekintettel arra, hogy a Premium Line lényegében [SZEMÉLYES ADAT] egyszemélyes vezetése alatt állt, nyilvánvalóan szintén tisztában volt a Normtec részvételével, szerepével, amit az eljárás során tett nyilatkozatai is megerősítenek.
126. Arra vonatkozó bizonyíték nem merült fel, hogy a tendert végül megnyerő Hunland Food Kft. részt vett volna az egyeztetésekben.

IV.2.9. A Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatala Mezőgazdasági munkagép és tartozékok beszerzésére kiírt tendere

127. A Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatala 2016. augusztus 8-án írta ki „Mezőgazdasági munkagép és tartozékok beszerzése” tárgyú közbeszerzési eljárását, amelyen a Tempel, a Normtec, a Szal-Agro Kft., a KITE Zrt., a Herceghalom Interat

¹⁴⁸ VJ/10-66/2018.

Zrt. és az Agrolánc Kft. indult.¹⁴⁹ A Normtec 49.348.000 Ft-os ajánlatot tett, míg a Tempel 39.856.000 Ft-os ajánlatával megnyerte a tendert.

128. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel és [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec munkavállalójának 2016. szeptember 28-án 8:33-kor küldött „*kb lista*” tárgyú e-mailje mellékleteként küldi a „+ *KB.dosszié.docx*” elnevezésű dokumentumot. A Honvédelmi Minisztérium által kiírt Mezőgazdasági gépek és eszközök tárgyú közbeszerzési eljárásnál (a táblázat 16. sorában) a „KB/282”-es azonosító szerepel. A táblázat alatt található a következő megjegyzés: „*KB/282: 313-0,98 Tempel + 1.500 € száll.*”, alatta pedig, hogy „*313-0,95 Normtec*”.¹⁵⁰ Ezzel kapcsolatban [SZEMÉLYES ADAT] egybehangzóan azt a magyarázatot adta, hogy a megjegyzés a jelen közbeszerzési eljárást jelölő KB/282-es számú tenderre vonatkozó árkalkuláció elveit rögzíti. Eszerint a Tempel 2%-os, a Normtec 5%-os árréssel adta be az ajánlatát ([SZEMÉLYES ADAT] elmondása szerint ugyanakkor mivel a beszerzési árak és a termékek is eltérőek voltak, így ez nem azt jelentette, hogy a Tempelé volt az alacsonyabb ár).¹⁵¹
129. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója 2016. október 3-án 16:55-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalójának küldött „*HM Normtec*” tárgyú e-mailjében azt írja, hogy „*Küldöm a Normtec ajánlatot. Üdv: [SZEMÉLYES ADAT]*”. Az e-mail mellékleteként küldi a „*Normtec ajánlat fűkaszára.doc*”, a „*Normtec ajánlat HM traktor.doc*”, a „*Normtec ajánlat HM-sószóró.doc*”, a „*Normtec ajánlat HM-hótoló Jó.doc*” és a „*Normtec ajánlat képzés Hattattal.doc*” elnevezésű dokumentumokat. A csatolmányok a Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatala által kiírt közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó műszaki leírásokat és az ajánlati ár részletezését tartalmazzák.¹⁵²
130. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁵³ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁵⁴
131. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel által elkészített ajánlatot nyújtott be az ajánlatkérő felé, s céljuk a Tempel tendernyertességének biztosítása volt, ami ténylegesen meg is valósult. Ezt bizonyítják a Tempel munkavállalóinál fellelt e-mailek, melyek alapján megállapítható, hogy – a Tempel által tartott közbeszerzési értekezlet táblázata és a felek egybehangzó nyilatkozata szerint – a Normtec ajánlati árait is [SZEMÉLYES ADAT] határozta meg, továbbá az ajánlat műszaki tartalmát a Tempel munkavállalója, [SZEMÉLYES ADAT] állította össze. Az általa küldött, „*Normtec ajánlat képzés Hattattal.doc*” fájlban található áradatok megegyeznek a Normtec által az eljárás során ténylegesen benyújtott árajánlat adataival. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].
132. Nem merült fel arra utaló bizonyíték, hogy az egyeztetésekben a Szal-Agro Kft., a KITE Zrt., a Herceghalom Interat Zrt. vagy az Agrolánc Kft. részt vett volna.

¹⁴⁹ VJ/10-26/2018.

¹⁵⁰ VJ/10-48/2018.

¹⁵¹ VJ/10-54/2018., VJ/10-58/2018.

¹⁵² VJ/10-48/2018.

¹⁵³ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹⁵⁴ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

IV.2.10. A Debreceni Egyetem Mobil fóliaház és öntözőrendszer beszerzésére kiírt tendere

133. A Debreceni Egyetem által kiírt „DEK-385 Mobil fóliaház és öntözőrendszer beszerzése” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlattételi felhívás 2016. augusztus 22-én került kiírásra. A tenderre mind a Tempel, mind a Normtec a felhívásban megjelölt, nettó 42.000.000 Ft-os értékhatárt jóval meghaladó (rendre 76.825.000 Ft-os és 79.300.000 Ft-os) ajánlatot tett, így mindkettejük pályázata érvénytelennek bizonyult. Az eljárást a KITE Zrt. nyerte meg 39.097.500 Ft-os árajánlatával (rajtuk kívül még az Agrárius Kft. pályázott).¹⁵⁵
134. 2016. szeptember 5-én 18:12-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója „Normtec” tárgyú e-mailje csatolmányaként küldi [SZEMÉLYES ADAT] a „Normtech ajánlat mobil fóliaházra és öntöző berendezésre.docx” elnevezésű dokumentumot, amely a szövegezése alapján Normtec fenti közbeszerzési eljáráshoz benyújtandó ajánlatának műszaki leírását tartalmazza. A dokumentum címe a „Normtech ajánlat MOBIL FÓLIAHÁZ ÉS ÖNTÖZŐRENDSZERRE típus: Mandini TK 5650”, és egy három oldalas, részletes műszaki leírást tartalmaz. A dokumentum tulajdonságai szerint a szerzője a „Tempel” nevű felhasználó.¹⁵⁶ A dokumentum megegyezik a Normtec által a fenti közbeszerzési eljáráson másnap ténylegesen benyújtott ajánlat 16-18. oldalain található műszaki leírással.
135. 2016. szeptember 20-án 9:12-kor [SZEMÉLYES ADAT] a „kb lista” tárgyú e-mail mellékletként megküldi [SZEMÉLYES ADAT] részére a „+ KB.dosszié.docx” elnevezésű, a fájl tulajdonságai alapján utoljára ugyanezen a napon módosított közbeszerzési listát, melynek 16. sorában szerepel a fenti tender, az utolsó előtti oszlopban a következő megjegyzéssel: „Tempel→3.” és „Normtec→4.”.¹⁵⁷
136. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁵⁸ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁵⁹
137. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel által elkészített ajánlatot nyújtott be az ajánlatkérő felé. Ezt bizonyítják a Tempel munkavállalóinál fellelt e-mailek, melyek alapján megállapítható, hogy – a Tempel által tartott közbeszerzési értekezlet táblázata és a felek egybehangzó nyilatkozata szerint – a Normtec ajánlati árait is [SZEMÉLYES ADAT] határozta meg, továbbá az ajánlat műszaki tartalmát a Tempel munkavállalója, [SZEMÉLYES ADAT] állította össze. Az általa küldött, „Normtech ajánlat mobil fóliaházra és öntöző berendezésre.docx” fájlban található műszaki leírás megegyezik a Normtec által az eljárás során ténylegesen benyújtott árajánlatban szereplő leírással. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]
138. Nem merült fel arra utaló bizonyíték, hogy az egyeztetésekben az Agrárius Kft. vagy a KITE Zrt. részt vett volna.

¹⁵⁵ VJ/10-18/2018.

¹⁵⁶ VJ/10-48/2018.

¹⁵⁷ VJ/10-48/2018.

¹⁵⁸ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹⁵⁹ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

IV.2.11. A Bábolna Nemzeti Ménesbirtok mezőgazdasági erőgépek és kiegészítők beszerzésére kiírt tendere

139. A Bábolna Nemzeti Ménesbirtok által kiírt „*A Bábolna Nemzeti Ménesbirtok részére a műszaki leírásban meghatározott követelményeknek megfelelő mezőgazdasági erőgépek és kiegészítők beszerzése*” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlattételi felhívás 2016. szeptember 16-án jelent meg. A Tempel 44.210.000 Ft-os, a Normtec 52.170.000 Ft-os ajánlatot tett, rajtuk kívül az Agrotec Kft. és a DM-Ker Kft. pályázott meg. Az eljárást az Agrotec Kft. nyerte 39.106.133 Ft-os ajánlatával.
140. A Tempel által benyújtott ajánlat 33. oldalán, a mezőgazdasági vontató műszaki leírásának címe „*Normtech ajánlat traktorra*”. A Tempel és a Normtec ajánlata a tender fűnyíró traktor beszerzésére vonatkozó részében ugyanazt a gépet tartalmazta, a műszaki leírásnál azonos helyesírási hibával (gyártó helyett „*gyátó*”).¹⁶⁰
141. A Normtec ajánlatát az átvételi elismervény tanúsága szerint [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója¹⁶¹ adta át az ajánlatkérő képviselőjének.¹⁶²
142. [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója „*kb lista*” tárgyú e-mailje mellékletként 2016. szeptember 28-án 8:33-kor megküldte [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel és [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalójának a „+ KB.dosszié.docx” elnevezésű dokumentumot. A Bábolna Nemzeti Ménesbirtok által kiírt fenti közbeszerzés sorában az utolsó előtti oszlopban szerepel a „*Tempel→2.*” és alatta a „*Normtec→3.*” megjegyzés.¹⁶³
143. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁶⁴ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁶⁵
144. A két vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Normtec a Tempel által elkészített ajánlatot nyújtott be az ajánlatkérő felé. Azt, hogy a két ajánlat azonos mintán alapult, bizonyítja, hogy a Tempel ajánlatában egy helyen a Normtec neve szerepel, illetve hogy a műszaki leírásban mindketten azonos helyesírási hibát vétettek. Az egyeztetés további bizonyítékeként értékelhető az a körülmény is, hogy a Normtec ajánlatát is a Tempel egyik munkavállalója adta le a kiírónál (aki nem volt azonos azzal a munkavállalóval, aki a Tempel ajánlatát ugyanaznap 15 perccel korábban benyújtotta, azaz a vállalkozások a benyújtás során is a függetlenség látszatára törekedtek). Végül, a Tempel munkavállalójánál fellelt „*kb lista*” tárgyú e-mail alapján megállapítható, hogy a Tempel által tartott közbeszerzési értekezleten a Normtec pályázaton való szereplését is figyelemmel kísérték. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].
145. Nem merült fel arra utaló bizonyíték, hogy az egyeztetésekben az Agrotec Kft. vagy a DM-KER Kft. részt vett volna.

¹⁶⁰ VJ/10-21/2018.

¹⁶¹ VJ/10-294/2018.

¹⁶² VJ/10-21/2018.

¹⁶³ VJ/10-48/2018.

¹⁶⁴ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹⁶⁵ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

IV.2.12. A Magyar Közút Zrt. Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátásához (2016-2018) kapcsolódó eszközbeszerzésére kiírt tender

146. A Magyar Közút Zrt. által kiírt „Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlati felhívás 2016. szeptember 17-én jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában. Az ajánlatkérő összesen 47.578 darab különböző méretű és rendeltetésű kéziszerszám, valamint összesen 159.580 darab sittes zsák beszerzésére írta ki az eljárást. A közbeszerzésre az eljárás alá vontakon kívül a Robzol Csavar Kft., a Lapátgyártó Kft., a Kelemen Café Kft., a SUKÓ-M Kft., a Rákóczi Üzletház Kft., a HM ArmCom Kommunikációtechnikai Zrt. nyújtott be pályázatot, valamint a WETEX Kft. és Pro-Ferco Kft közösen pályázott.¹⁶⁶ A Tempel 121.265.479 Ft-os, a Normtec 138.362.065 Ft-os, a Premium Line pedig 98.079.577 Ft-os ajánlatot tett. A Normtec és a Premium Line is ugyanazon gyártók termékeit ajánlotta meg, mint a Tempel.¹⁶⁷
147. Az eljárást a kiíró eredménytelenné nyilvánította, tekintettel arra, hogy a benyújtott ajánlatokhoz mellékelte nyilatkozatok és a megadott ajánlati árak alapján arra lehetett következtetni, hogy a Premium Line, a Tempel és a Normtec ajánlattevők az eljárás tisztaságát és a többi ajánlattevő érdekeit súlyosan sértő cselekményt követtek el.¹⁶⁸
148. 2016. november 3-án [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója a Normtec-nek küldött tárgy nélküli e-mailjével továbbítja a „*reglap.pdf*” elnevezésű dokumentumot, amely a fenti közbeszerzési eljárás regisztrációs lapját tartalmazza a Normtec adataival kitöltve, aláírva.¹⁶⁹
149. 2016. november 3-án 12:21-kor [SZEMÉLYES ADAT] a „Fwd: papír” tárgyú e-maillal továbbít [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója részére egy korábbi e-mail váltást, amely a Premium Line egyes cégadatait tartalmazza. 2016. november 16-án 14:35-kor [SZEMÉLYES ADAT] megküldi a „Fwd: Fwd: papír” tárgyú e-mail-t, [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalója részére amelyhez csatolja a „*PL.docx*” elnevezésű dokumentumot. Ez a Premium Line fejlécét tartalmazza.¹⁷⁰ A Tempel nyilatkozata szerint az e-mail küldését az indokolta, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a Premium Line levélpapírjára el tudja készíteni a Premium Line ajánlatát. A Premium Line ugyanis nem rendelkezett olyan munkavállalóval, aki az ajánlatot el tudta volna készíteni.¹⁷¹
150. 2016. december 23-án 12:02-kor a Premium Line e-mail címéről („*info@premiumline.sk*”) továbbításra került [SZEMÉLYES ADAT] részére a „*Fw: felkérés ajánlati kötöttség meghosszabbítására - "Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan"*” tárgyú e-mail, amely a fenti közbeszerzés ajánlatkérője nevében eljáró Civilium Publicus Kft. ugyanezen a napon 11:18-kor az ajánlattevők részére küldött, ajánlati kötöttség meghosszabbítására vonatkozó felkérését tartalmazza. 2016. december 23-án 13:59-kor [SZEMÉLYES ADAT] a fentieket

¹⁶⁶ VJ/10-15/2018.

¹⁶⁷ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/1/2017.

¹⁶⁸ VJ/10-15/2018.

¹⁶⁹ VJ/10-49/2018.

¹⁷⁰ VJ/10-48/2018.

¹⁷¹ VJ/10-286/2018.

továbbítja [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalójának a „Fwd: Fw: felkérés ajánlati kötöttség meghosszabbítására - "Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan"” tárgyú e-maillal, iránymutatást várva: „(...) A szlovák cégnek küldték. Kell ezzel valamit csinálni majd mostanában vagy nem?”.¹⁷² [SZEMÉLYES ADAT], a Premium Line ügyvezetőjeként elmondta, hogy [SZEMÉLYES ADAT] felelt a Premium Line e-mail címének a kezeléséért és a kiíró által az ajánlattevőknek megküldött tájékoztatást azért továbbította [SZEMÉLYES ADAT], mert a Tempel, a Normtec és a Premium Line esetében is ő felelt az adminisztrációért.¹⁷³ A Tempel hasonlóképpen indokolta az e-mail megküldését.

151. Az ajánlatkérő 2017. január 17-én megküldte az összegzést, amelyben arról ad tájékoztatást, hogy a tárgyi közbeszerzési eljárás eredménytelenül zárult. Ennek okaként a következőket jelölte meg. A benyújtott ajánlatok értékelése során észlelte, hogy a Normtec által benyújtott ajánlat 22. oldalán a „Szakmai ajánlat és árazott költségvetés” nyilatkozat fejlécében egy másik ajánlattevő, a Tempel és annak képviselője, [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető neve szerepel. A kiíró észlelte továbbá, hogy Premium Line ajánlatának 10. oldalán található „Szakmai ajánlat és árazott költségvetés” elnevezésű nyilatkozat fejlécében ugyancsak a Tempel neve valamint képviselője, [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető került feltüntetésre. Jelezte továbbá, hogy mindhárom társaság ajánlatában, az összes termék esetében ugyanaz a termék gyártója és típusa. Valamint az ajánlati árak vonatkozásában megállapította, hogy a Premium Line minden egységáránál 23,23%-kal magasabb a Tempel minden egységára, illetve a Tempel minden egységáránál 14,33%-kal magasabb a Normtec minden egységára.¹⁷⁴
152. 2017. január 17-én 14:48-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalójának továbbítja a Civilium Publicus Kft. által küldött „Összegzés kiküldése – Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan” tárgyú e-mailt, és arról tájékoztatja [SZEMÉLYES ADAT], hogy „A Premiumline kapott ilyen e-mailt!”.¹⁷⁵ 2017. január 17-én 15:40-kor küldött e-mailjében a korábbi üzenetváltáshoz kapcsolódóan [SZEMÉLYES ADAT] azt kérdezi [SZEMÉLYES ADAT], hogy „Erre kell valamit reagálni?”.¹⁷⁶ 2017. január 17-én 15:41-kor [SZEMÉLYES ADAT] válaszában azt írja [SZEMÉLYES ADAT], hogy „semmi teendőnk”.¹⁷⁷ 2017. január 17-én 15:50-kor [SZEMÉLYES ADAT] a [SZEMÉLYES ADAT] küldött „Re: Fwd: Összegezés kiküldése - "Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan"” tárgyú e-mailben megköszöni [SZEMÉLYES ADAT] a választ.¹⁷⁸ Ezen e-mail váltással kapcsolatban [SZEMÉLYES ADAT], a Premium Line ügyvezetője elmondta, hogy megküldésére hasonló okokból került sor, mint a fentebb ismertetett, az ajánlati kötöttség meghosszabbításával kapcsolatos e-mail esetén, azaz azért, hogy [SZEMÉLYES ADAT] adjon iránymutatást

¹⁷² VJ/10-48/2018.

¹⁷³ VJ/10-66/2018.

¹⁷⁴ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/1/2017.

¹⁷⁵ VJ/10-48/2018.

¹⁷⁶ VJ/10-48/2018.

¹⁷⁷ VJ/10-48/2018.

¹⁷⁸ VJ/10-48/2018.

a Premium Line-nak az összegzéssel kapcsolatban, a Premium Line ugyanis nem rendelkezett a közbeszerzések intézéséhez szükséges szakértelemmel, így ügyeit személyesen [SZEMÉLYES ADAT] intézte, vagy azokat a Tempel, illetve a Normtec munkavállalói látták el.¹⁷⁹

153. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁸⁰ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁸¹ [SZEMÉLYES ADAT], a Premium Line ügyvezetője a meghallgatásán elmondta, hogy a Premium Line közbeszerzési ajánlatainak összeállításáért ugyanazok voltak felelősek, mint a Tempel esetében.¹⁸²
154. A három eljárás alá vont vállalkozás az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Tempel elkészítette mind a Normtec, mind pedig a Premium Line ajánlatát. Ezt igazolják különösen a kiíró által is azonosított körülmények, azaz az ajánlatokban szereplő elírások, illetve az azonos gyártmányú megajánlott termékek és az árak eltéréseinek mintázata. Az e-mailes bizonyítékok megerősítik a felek közti egyeztetéseket: a Normtec regisztrációs lapjának megküldése a Tempel által a Normtec részére arra utal, hogy a Tempel már az ajánlattétel előfeltételét jelentő részvételi szándék kifejezésében is együttműködött a Normtec-vel, a Premium Line esetében pedig a fejléces papír megküldése, illetve az ajánlati kötöttség meghosszabbítása és az összegzés tárgyában érkezett e-mailekkel kapcsolatos iránymutatás kérése jelzi, hogy a közbeszerzéssel kapcsolatos kérdésekben a Premium Line a Tempellel egyeztetve döntött. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ],¹⁸³ [SZEMÉLYES ADAT], a Premium Line ügyvezetőjeként pedig meghallgatásán nyilatkozott akként, hogy saját maga hozta meg a döntést az eljárás alá vont vállalkozások vonatkozásában arról, hogy mind a három nyújtson be árajánlatot a tenderen, illetve maga határozta meg az ajánlataik tartalmát is.¹⁸⁴
155. A Normtec [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]. Azt, hogy a két vállalkozásnak tudatában kellett lennie a másik jogsértésben való részvételének, az is alátámasztja az eljáró versenytanács szerint, hogy a Normtec egyik munkatársa azért kapta meg e-mailen a Premium Line fejléces papírját, hogy arra el tudja készíteni annak ajánlatát. Tekintettel arra, hogy a Premium Line lényegében [SZEMÉLYES ADAT] egyszemélyes vezetése alatt állt, nyilvánvalóan szintén tisztában volt a Normtec részvételével, szerepével, amit az eljárás során tett nyilatkozatai is megerősítenek.
156. Arra vonatkozó bizonyíték nem merült fel, hogy a további pályázók bármelyike részt vett volna az egyeztetésekben.

IV.2.13. A Gacsályi Tóhát Zöldség - Gyümölcs Termelő, Szolgáltató és Értékesítő Szövetkezet Zöldség-, és gyümölcsfeldolgozó gépek beszerzésére kiírt tendere

157. A Gacsályi Tóhát Zöldség - Gyümölcs Termelő, Szolgáltató és Értékesítő Szövetkezet által kiírt, három részből álló, „Zöldség-, és gyümölcsfeldolgozó gépek beszerzése”

¹⁷⁹ VJ/10-408/2018.

¹⁸⁰ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/1/2017.

¹⁸¹ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹⁸² VJ/10-66/2018.

¹⁸³ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/1/2017., ENG/2-3/2017.

¹⁸⁴ VJ/10-66/2018.

tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlattételi felhívás 2016. szeptember 24-én jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában. A Tempel és a Normtec mindhárom részre vonatkozóan tett ajánlatot, de egyik esetében sem nyertek; a Tempel ajánlata mindhárom részt illetően érvénytelennek bizonyult.¹⁸⁵ Az egyes részekre adott nyertes ajánlatok összértéke 105.866.000 Ft volt.

158. 2016. október 13-án [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója a Normtec-nek küldött tárgy nélküli e-mailjével továbbítja a „reg_norm.pdf” elnevezésű dokumentumot, amely a fenti közbeszerzési eljárás regisztrációs lapját tartalmazza a Normtec adataival kitöltve, aláírva.¹⁸⁶
159. 2016. november 29-én 14:30-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetőjének ('tempel@tempel.hu') „Fwd: Válasz levelükre” tárgyú e-mailjével továbbítja a 2016. november 29-én 13:43-kor [SZEMÉLYES ADAT] által a '[SZEMÉLYES ADAT]@tempel.hu', az 'info@tempel.hu', valamint másolatként a 'tohat.szovetkezet@gmail.com' e-mail címekre küldött „Válasz levelükre” tárgyú e-mailt. Ebben [SZEMÉLYES ADAT] a Gacsályi Tóhát Szövetkezet képviselőjében arról tájékoztatja a Tempelt, hogy a kiíró, bár egyértelműnek tekinti a Tempel és a Normtec közötti jogellenes együttműködést az ajánlataikban fellelt formai egyezőség és az eljáró szakemberek azonossága miatt, nem tulajdonított annak jelentőséget: „[...]*Ügyfelem eddig az Önök cége és a Normtec KFT között felmerült kartellgyanúnak nem tulajdonított jelentőséget[...]*”, továbbá „[...]*Az Önök és a Normtec KFT ajánlatának formai egyezősége, a közbeszerzési eljárások során azonos szakembereik eljárása egyértelmű bizonyíték arra, hogy a két cég az eljárás során együttműködik, ezzel próbálván tisztességtelen módon befolyásolni a versenyt[...]*”.¹⁸⁷
160. A Gacsályi Tóhát Szövetkezet a fenti közbeszerzési eljárás kapcsán a 2018. július 9-én kelt adatszolgáltatásában azt nyilatkozta, hogy nem tapasztaltak olyan magatartást az ajánlattevők részéről, amely a közöttük létrejött esetleges összejárásra utalt volna.¹⁸⁸ Az ajánlatkérő a 2018. október 16-án kelt beadványában úgy nyilatkozott, hogy az eljárás lefolytatását követően a Tempel képviselője által aláírt, feljelentésekkel fenyegető levelet kapott az eljárást lefolytató [SZEMÉLYES ADAT] közbeszerzési szaktanácsadó, aki ezen alaptalanul fenyegető levélre írta meg válaszáat, „fenyegetésre fenyegetést”.¹⁸⁹
161. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹⁹⁰ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]¹⁹¹
162. A Tempel és a Normtec az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Tempel elkészítette a Normtec ajánlatát. Ezt igazolja különösen a kiíró tanácsadója által említett azon körülmény, hogy a két vállalkozás

¹⁸⁵ VJ/10-23/2018.

¹⁸⁶ VJ/10-49/2018.

¹⁸⁷ VJ/10-48/2018.

¹⁸⁸ VJ/10-23/2018.

¹⁸⁹ VJ/10-37/2018.

¹⁹⁰ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

¹⁹¹ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

ajánlatának műszaki leírást tartalmazó része formailag nagyon hasonló, pusztán a kiíró által felsorolt szempontokat, műszaki elvárásokat ismétli meg, és nem tartalmaz a megajánlott gépekre vonatkozó specifikus információkat, képeket. Az eljáró versenytanács a kiíró által becsatolt dokumentumok alapján ugyanakkor nem tudta megállapítani, hogy mire vonatkozhatott a közbeszerzési szakértő azon kijelentése, hogy a vállalkozások részéről azonos szakemberek jártak el. A közbeszerzési eljárás kapcsán folytatott együttműködésre utal továbbá az a tény, hogy a Normtec regisztrációs lapját [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója megküldte a Normtec részére, mivel ez annak jeleként értékelhető, hogy a regisztrációs lapot (is) a Tempel készítette el a Normtec számára. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].¹⁹²

163. Arra vonatkozó bizonyíték nem merült fel, hogy a további pályázók bármelyike részt vett volna az egyeztetésekben.

IV.2.14. A Magyar Közút Zrt. rézsűjáromű fűkaszaló gép és kasza adapter beszerzésére kiírt tendere

164. A Magyar Közút Zrt. által kiírt „*Rézsűjáromű fűkaszaló gép, kasza adapter 2016.*” tárgyú közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó ajánlati felhívás 2016. október 7-én jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában. Az ajánlattétel határideje 2016. november 10., módosított határideje 2016. november 24. napja volt. A felhívásra a Tempel és a Normtec is benyújtotta pályázatát, előbbi 90.900.000 + 920.000 Ft-os, utóbbi 87.336.000 + 884.000 Ft-os árat ajánlva. Rajtuk kívül a Pegazus Trade Kft. és az Agrolánc Kft. pályázott.¹⁹³ Az eljárást azonban a kiíró eredménytelennek minősítette, mivel kizárólag érvénytelen ajánlatok kerültek benyújtásra mindkét rész tekintetében, valamint a második részajánlat esetén az ajánlatkérő az eljárás tisztaságát súlyosan sértő cselekményt észlelt a Tempel és a Normtec vonatkozásában.¹⁹⁴
165. 2016. november 8-án 8:32-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel másik munkavállalójának, valamint [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetőjének küldi a „*Magyar Közút Normtech ajánlat*” tárgyú e-mailt, a Normtec-nek a tenderen benyújtandó ajánlatával. „[SZEMÉLYES ADAT], *Küldöm a Normtech ajánlatot a Magyar Közút 4 db rézsűjáromű fűkaszaló gépére.*” Az e-mail mellékletét képezi a „*Normtec árajánlat kalkuláció_2016_11_07.docx*”, a „*Normtec ajánlat rézsűjáromű fűkaszaló gépre_OMARV kaszával.docx*”, valamint a „*Normtec ajánlat rézsűjáromű fűkaszaló gép kaszadapterre OMARV AEBI TT géphez.docx*” elnevezésű dokumentum. Az e-mail csatolmányainak szerzője és utolsó módosítója a „Tempel” nevű felhasználó.¹⁹⁵
166. A GVH által [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója által használt számítógép adathordozójáról birtokba vett, 2016. november 8-án 8:36-kor a „Tempel” szerző által készített, utoljára 2016. november 23-án 12:07-kor kinyomtatott „*Iratminták.docx*” elnevezésű dokumentum a fenti közbeszerzési eljárás ajánlattételi dokumentációját tartalmazza a Tempel adataival kitöltve, azonban a dokumentum utolsó, 23. oldalán a Normtec adataival kitöltött, 2016. november 8-án kelt regisztrációs

¹⁹² VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/1/2017.

¹⁹³ VJ/10-28/2018.

¹⁹⁴ VJ/10-80/2018. Átemelt irat B/583/2017.

¹⁹⁵ VJ/10-48/2018.

lap található. Szintén [SZEMÉLYES ADAT] számítógépéről került lefoglalásra egy, a Normtec adataival kitöltött, a fenti közbeszerzési eljáráson benyújtott, a fájl tulajdonságai alapján 2016. november 24-én 6:37-kor készült, és utoljára 6:43-kor módosított, a „Tempel” szerző által készített közbeszerzési formanyomtatvány – „EEKD.docx” – elnevezéssel.¹⁹⁶

167. 2016. november 23-án 11:57-kor [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec-nek továbbítja egy tárgy nélküli e-mail mellékleteként az „l.pdf” elnevezésű dokumentumot, amely a Normtec fenti közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódó regisztrációs lapját tartalmazza, a Normtec adataival kitöltve és képviselője által aláírva.¹⁹⁷
168. 2016. november 23-án 16:42-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT] részére küldi „Re: kb/295” tárgyú e-mailjével egy korábbi, ugyanezen a napon szintén [SZEMÉLYES ADAT] részére küldött üzenetét. Ebben a korábbi e-mailben [SZEMÉLYES ADAT] azt írta, hogy *„a kasza adapterre az ár a Tempel a számítógépen ha jól emlékszem 920.000 Ft/b + Áfa , a normtec ár ceruzával az A4-es lapon ha jól emlékszem 895.000 Ft/db + Áfa”*.¹⁹⁸
169. 2016. november 23-án 17:43-kor [SZEMÉLYES ADAT] a [SZEMÉLYES ADAT] küldött „Re: kb/295-Normtec ajánlat” tárgyú e-mailjében küld egy táblázatot, amelyben a szállítási határidők, a kaszalógép teljesítménye, a kaszalógép súlya és a kormányzási mód alap adatain túl nettó ajánlati árként két összeg, 87.336.000,- Ft és 884.000,- Ft szerepel.¹⁹⁹
170. A közbeszerzési eljárás 1. részére vonatkozóan a Normtec ajánlatának felolvasólapján a szállítási határidő vonatkozásában 8 hét megajánlást tett, majd az ajánlata 5. oldalán ismét feltüntette az általa megajánlott szállítási határidőt, amelyet itt 12 hétben jelölt meg. A Tempel 1. részre adott ajánlata ugyanilyen ellentmondást tartalmazott, ugyanis az ajánlatának felolvasólapján 6 hét megajánlást tett a szállítási határidőre, amely vállalás az ajánlata 6. oldalán ismét feltüntetésre került, azt – a Normtec ajánlatával egyezően – 12 hétben megjelölve.²⁰⁰
171. 2016. november 28-án 16:59-kor [SZEMÉLYES ADAT] a „[SZEMÉLYES ADAT]@sauerburger.de” e-mail címre, továbbá másolatban az „info@sauerburger.de”, az „[SZEMÉLYES ADAT]@sauerburger.de” e-mail címekre, valamint [SZEMÉLYES ADAT] továbbítja a *„Fw: Fwd: Magyar Közút Nonprofit Zrt. - Rézsűjáró fűkaszaló gép, kasza adapter 2016. - Bontási jegyzőkönyv”* tárgyú e-maillal a részére ugyanezen a napon 16:20-kor [SZEMÉLYES ADAT] által továbbküldött bontási jegyzőkönyvet („Rézsűjáró_bontásijkv_161124.pdf”), és jelzi a címzettnek, [SZEMÉLYES ADAT] -nak, hogy két vállalkozással indultak²⁰¹ a közbeszerzési eljáráson, a Normtec-vel és a

¹⁹⁶ VJ/10-48/2018.

¹⁹⁷ VJ/10-49/2018.

¹⁹⁸ VJ/10-48/2018.

¹⁹⁹ VJ/10-48/2018.

²⁰⁰ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2/2017.

²⁰¹ „[...]Wir haben mit zwei Firmen (NORMTEC und TEMPEL KFT) teilgenommen[...]”

Tempellel.²⁰² A Tempel és a Normtec az 1. részre adott ajánlatában egyaránt Sauerburger gyártmányú terméket ajánlott meg.

172. 2017. február 14-én 11:55-kor [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec-nek („normtec@normtec.hu”) és a Tempel-nek („tempel@tempel.hu”) küldött „ajánlat visszavonása” tárgyú e-mailjében megküldi a kiíró részére a Normtec ajánlatának visszavonásáról küldendő levél tervezetét. Ebben a következő szerepel: „Tisztelt Ajánlatkérő! A *"Rézsűjáró fűkaszaló gép, kasza adapter 2016"* közbeszerzési eljárásban benyújtott ajánlatunkat a mai napon, 2017. február 14-én visszavonjuk. Tisztelettel, NORMTEC KFT.”²⁰³
173. 2017. február 14-én 16:55-kor [SZEMÉLYES ADAT], az ajánlatkérő nevében eljárva küldi az ajánlattevőknek a „Magyar Közút Nonprofit Zrt. - Rézsűjáró fűkaszaló gép, kasza adapter 2016. - Felvilágosítás kérés” tárgyú e-mailt, melyhez csatolja a „Felvilágosításkérés_0214_signed.pdf” elnevezésű mellékletet. A csatolmány egy, a Normtec-nek címzett felvilágosítás kérést tartalmaz az ajánlatkérőnek 2017. február 14-én 12:26-kor a „tempelkft10@gmail.com” e-mail címről (a normtec@normtec.hu e-mail cím meghatalmazottjaként eljárva) a Normtec nevében küldött e-mail kapcsán, melyben a Normtec visszavonja az ajánlatát. Az ajánlatkérő kéri indokolni, hogy mi az oka, hogy az ajánlat visszavonását egy másik ajánlattevő nevére utaló e-mail címről küldte a Normtec, továbbá felhívja a Normtec figyelmét arra, hogy az alaki kellékek betartásával nyilatkozzon, amennyiben vissza kívánja vonni az ajánlatát.²⁰⁴
174. 2017. február 15-én 10:13-kor [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel informatikusa a [SZEMÉLYES ADAT] küldött „normtec e-mail” tárgyú e-mailben egy korábbi, telefonon történő megkeresésre reagálva tanácsokat ad arra vonatkozóan, hogy a Normtec-nek milyen magyarázatai lehetnek a kiírónak arra a kérdésére, hogy a Normtec miért egy Tempelhez tartozó e-mail címről elküldött dokumentumban vonja vissza az ajánlatát. A válasz szerint „átgondoltam a dolgot és két alternatív kommunikációs megoldást tudok tanácsolni, egyik sem tökéletes, de sajnos a körülmények miatt nehezen védhető a dolog, mert sok esetben tényleg egyként viselkedik és kezelődik a két cég”, valamint, hogy „1. Amit a telefonban is említettem: adminisztratív tévedés. 2. A Gmails címek nem tekinthetőek hivatalos e-mail címnek, ilyet bárki tud regisztrálni. Az, hogy ezek neve mire utal az pusztán feltételezés.”, továbbá azt is felveti, hogy „Ha erre igény van, akkor összeszedem, hogy miket érdemes megváltoztatni és máshogy csinálni, hogy a két cég jobban függetlennek látszon egymástól”.²⁰⁵
175. A Normtec az ajánlatát végül szabályosan is visszavonta, azonban az e-mail küldője vonatkozásában csak arra terjedt ki nyilatkozata, hogy az nem hivatalos e-mail cím, azt bárki regisztrálhatja.²⁰⁶ A Tempel a versenyfelügyeleti eljárás során tett írásbeli nyilatkozatában előadta, hogy a tempelkft10@gmail.com e-mail címet [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalója használta, amibe a normtec@normtec.hu is be volt

²⁰² VJ/10-48/2018.

²⁰³ VJ/10-48/2018.

²⁰⁴ VJ/10-49/2018.

²⁰⁵ VJ/10-48/2018.

²⁰⁶ VJ/10-28/2018., VJ/10-80/2018. Átemelt irat B/583/2017.

kötve. [SZEMÉLYES ADAT] tévedésből küldte rossz e-mail címről a kiírónak az e-mailt.²⁰⁷

176. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].²⁰⁸ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ],²⁰⁹ [ÜZLETI TITOK].²¹⁰
177. A Tempel és a Normtec az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Tempel elkészítette a Normtec ajánlatát. Ezt igazolja számos, a jelen tenderrel kapcsolatban feltárt bizonyíték, így például a Tempel munkavállalóinak számítógépein fellelt, illetve az általuk küldött e-mailek mellékleteként csatolt, a Normtec ajánlatának előkészítésével kapcsolatos dokumentumok (regisztrációs lap, műszaki leírások, árkalkulációk), az ajánlatokban szereplő azonos hiba, a megajánlott gép gyártójával folytatott kommunikáció, valamint a Normtec ajánlata visszavonásának körülményei, a két vállalkozás informatikai rendszerének közös használata. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].²¹¹ Azok ugyanakkor nem jártak sikerrel, mivel a kiíró az eljárást eredménytelennek nyilvánította.
178. Arra vonatkozó bizonyíték nem merült fel, hogy a további pályázók bármelyike részt vett volna az egyeztetésekben.

IV.2.15. Erdőhorváti Község Önkormányzata Brikettáló gép beszerzésére kiírt tendere

179. Az Erdőhorváti Község Önkormányzata által kiírt „*Brikettáló gép beszerzése*” tárgyú közbeszerzési eljárás összefoglaló tájékoztató megjelenésével indult, amely 2016. október 18-án lett a Közbeszerzési Hatóság adatbázisába feltöltve. Az érdeklődő gazdasági szereplők részére az ajánlattételi felhívást 2016. október 25-én küldte meg a kiíró. A Tempel 13.975.000 Ft-os, a Normtec 15.795.000 Ft-os ajánlatot tett. A Normtec ajánlata azonban egy olyan műszaki paraméterrel kapcsolatos hiányosságot tartalmazott, amely később nem volt pótolható, míg a Tempel a hiánypótlási felhívásra nem vagy nem megfelelő választ adott, így mindkettejük ajánlata érvénytelen lett. Rajtuk kívül a Best Machinery Kft. és az Agrolánc Kft. pályázott még, nyertesként utóbbi lett kihirdetve. Szerződéskötésre azonban mégsem került sor, mert a Best Machinery Kft. jogorvoslati kérelme nyomán a Közbeszerzési Döntőbizottság az ajánlatkérő döntését megsemmisítette, továbbá a Belügyminisztérium a támogatási összeget részben visszavonta, részben átcsoportosította.²¹²
180. [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].²¹³ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].²¹⁴
181. A Tempel és a Normtec az eljáró versenytanács álláspontja szerint egyeztetette magatartását olyan módon, hogy a Tempel elkészítette a Normtec ajánlatát. A jelen tender kapcsán a vizsgálat további írásos bizonyítékokat nem tárt fel, így a Tempel és a

²⁰⁷ VJ/10-294/2018.

²⁰⁸ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

²⁰⁹ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

²¹⁰ VJ/10-58/2018.

²¹¹ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/1/2017.

²¹² VJ/10-30/2018.

²¹³ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/2-3/2017.

²¹⁴ VJ/10-29/2018. Átemelt irat ENG/5-1/2017.

Normtec közötti egyeztetések megállapíthatósága alapvetően az egybehangzó engedékenységi nyilatkozatokon alapul, továbbá a két vállalkozás azon, szintén egybehangzó előadásán, amelyekben a Normtec pályázatokon való indulásának rendszerét ismertették.

182. Arra vonatkozó bizonyíték nem merült fel, hogy a további pályázók bármelyike részt vett volna az egyeztetésekben.

IV.2.16. A HM Védelemgazdasági Hivatal targonca beszerzésére kiírt tendere

183. A Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal 2017. január 19-én küldte meg az összefoglaló tájékoztatást az „18 t teherbírású targonca beszerzése” tárgyú közbeszerzési eljárására vonatkozóan. A gazdasági szereplők érdeklődésüket 2017. február 3-ig jelezheték, melyet követően az ajánlatkérő 2017. február 9-én küldte meg az ajánlattételi felhívást a négy érdeklődő gazdasági szereplőnek, azaz a Normtec-nek, továbbá a Verbis Kft.-nek, a Vértes Kereskedőház Kft.-nek és az Axiál Kft.-nek. A nyertes a Vértes Kereskedőház Kft. lett 44.780.000 Ft-os ajánlatával; a Normtec 79.232.400 Ft-os ajánlatot tett.²¹⁵ A Tempel – nyilatkozata szerint – azért nem indult a közbeszerzésen, mert nem rendelkezett olyan targoncával, amely megfelelt volna a kiírásnak.²¹⁶
184. 2017. február 24-én [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec munkavállalója [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec másik munkavállalója részére küldött „Közbeszerzés kérdések SOS” tárgyú e-mailben a fenti közbeszerzési eljáráshoz kapcsolódóan kér sürgősen információt, a közeli leadási határidőre tekintettel. Azt kérdezi munkatársától, hogy „18 T targonca Közbeszerzést ki adja be? Tegnap a Főnök azt mondta, hogy csak a Tempel, de ők nem tudják, mert nem jelentkeztek a megadott határidőig, szerintem így csak a Normtec tudja vagy senki”.²¹⁷
185. Bár a jelen tender az engedékenységi kérelmekben nem szerepel, az eljáró versenytanács szerint megállapítható, hogy a Tempel és a Normtec közötti egyeztetési mechanizmus szerint jártak el ez esetben is a vállalkozások, a tenderen történő indulásról és a Normtec által benyújtott ajánlat tartalmáról egyeztetett a két vállalkozás. Ezt alátámasztja a fenti e-mail szövege is, valamint a Normtec ügyvezetője által tett nyilatkozat, amely szerint [SZEMÉLYES ADAT] döntött a jelen közbeszerzési eljárás vonatkozásában is a Normtec-et illetően, illetve [SZEMÉLYES ADAT] az e-mailben Főnökként említett személyt [SZEMÉLYES ADAT] azonosította. Fentiekén túl az is megállapítható az e-mail szövege alapján, hogy ezen a tenderen a Tempel is potenciális versenytársként indulhatott volna. A vizsgálat nem tárt fel bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a Tempel végül miért nem nyújtott be a tenderen árajánlatot, azonban az eljáró versenytanács szerint ennek nincs is jelentősége, hiszen az egyértelműen látszik az e-mailből, hogy a Normtec tisztában volt azzal, hogy a Tempel nem indul az eljáráson, így a Normtec ajánlatának kidolgozására ezen információ birtokában kerülhetett sor.

²¹⁵ VJ/10-199/2018.

²¹⁶ VJ/10-289/2018. V./2. pont

²¹⁷ VJ/10-49/2018.

186. Arra vonatkozó bizonyíték nem merült fel, hogy a további pályázók bármelyike részt vett volna az egyeztetésekben.

IV.2.17. További tenderek

187. A vizsgálat számos további, mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, gépjárművek, szerszámok, eszközök, valamint azokhoz kapcsolódó szolgáltatások, tartozékok, kiegészítők beszerzésére irányuló közbeszerzési eljárással kapcsolatban kért felvilágosítást a kiíróktól és az eljárás alá vontaktól.²¹⁸
188. A megvizsgált pályáztatási eljárások közül a 2014. évben kiírt 18 tender és a 2015. évben kiírt 44 tender mindegyike, továbbá a 2016. évben kiírt 21 tender esetében az eljárás alá vontak közül csak a Tempel kérte ki a dokumentációt, illetőleg tett ajánlatot (esetenként nyilvánvalóan érvénytelen). A Premium Line úgy nyilatkozott,²¹⁹ hogy ezen tendereken nem tudott volna indulni, mert a cég csak 2015-ben alakult, azt követően pedig nem felelt meg a kiírás feltételeinek (pénzügyi vagy egyéb alkalmassági feltételek, előírt nettó árbevétel, megkövetelt referenciák stb. tekintetében). A Normtec ugyancsak a feltételeknek való meg nem feleléssel indokolta, hogy ezeken az eljárásokon nem indult.²²⁰ Ezen tenderek kapcsán a vizsgálat nem tárt fel olyan bizonyítékot, ami az eljárás alá vontak közötti konkrét egyeztetésekre utalna.
189. A 2016. évben a Csárda-Agro Zöldségtermelői Értékesítő Szövetkezet által paradicsom betakarító kombájn beszerzésére kiírt tenderen az eljárás alá vontak közül csak a Normtec kérte ki a dokumentációt, és tett ajánlatot, de nem nyert. A Premium Line úgy nyilatkozott, hogy ezen tenderen nem tudott volna indulni.²²¹ A Tempel az indulás hiányát azzal magyarázta,²²² hogy nem volt a pályázati kiírásban szereplő műszaki tartalommal rendelkező kombájnja. A Tempel ugyanis Corima (Italy) gyártmányú paradicsomkombájnokat forgalmazott, és ezek közül egyik sem felelt meg a kiírásnak. Ha a Tempel egy bizonyos gyártmányt értékesít, az adott gyártó nem engedi más gyártó gépét értékesíteni. A vizsgálat nem tárt fel olyan bizonyítékot, ami az eljárás alá vontak közötti konkrét egyeztetésekre utalna.
190. A 2016. évben a Mezőberényi Önkormányzat által kiírt, „*Adásvételi szerződés kertészeti traktor kiegészítők beszerzése START mezőgazdasági mintaprogramhoz*” tárgyú²²³ közbeszerzési eljárás az ajánlattételi dokumentációt a Tempel és a Normtec is kikérte, de csak a Tempel nyújtott be ajánlatot, amivel meg is nyerte a tendert. A vizsgálat nem tárt fel arra vonatkozó bizonyítékot, hogy a pályázat kapcsán a Tempel és a Normtec egyeztetett volna, illetve hogy a Normtec távolmaradásának oka a Tempel nyertességének elősegítése lett volna. A Normtec azzal indokolta, hogy ezen az

²¹⁸ A vizsgált tenderek felsorolása a VJ/10-346/2018. sz. vizsgálati jelentés VII.4. fejezetében található.

²¹⁹ VJ/10-285/2018. 1. sz. melléklet

²²⁰ VJ/10-290/2018.

²²¹ VJ/10-285/2018.

²²² VJ/10-289/2018. V/1. válasz

²²³ VJ/10-102/2018., VJ/10-16/2018. 11. sz. melléklet

eljáráson nem indult, hogy nem tudta az előírt referenciát felmutatni.²²⁴ A Premium Line ügy nyilatkozott, hogy ezen tenderen nem tudott volna indulni.²²⁵

V.

Az eljárás alá vontak álláspontja

V.1. A Tempel álláspontja

191. A Tempel engedékenységi kérelmeiben elismerte, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].
192. A Tempel elismerte továbbá, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].²²⁶
193. A Tempel az eljárás folyamán akként nyilatkozott, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ],²²⁷ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]²²⁸ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]²²⁹ [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]. Előadta, hogy írásos bizonyíték hiányában csak nyilatkozni tud a versenykorlátozó magatartásról, mire figyelemmel ezen tenderek tekintetében is kérte a bírság 78/A.-78/B. §-ai szerinti mellőzését vagy csökkentését.
194. A Tempel és a Normtec között létrejött, 2015. február 1-jén kelt – közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos tanácsadás tárgyában megkötött – megállapodás vonatkozásában a Tempel előadta, hogy tekintettel arra, hogy a Normtec nem rendelkezett apparátussal, munkavállalókkal ahhoz, hogy saját maga figyelje a megjelenő pályázatokat, illetve, hogy közbeszerzési dokumentációkat dolgozzon ki, a megállapodásban foglalt tanácsadás a Normtec részére az ezekben nyújtott segítségadás formájában valósult meg. A Tempel ugyanakkor előadta, hogy álláspontja szerint a fenti megállapodás szerinti, a Normtec részére nyújtott segítsége nem jelentett önmagában vett versenyellenes tevékenységet, hiszen így a Normtec egy olyan pályázaton²³⁰ is tudott indulni, ahol a Tempel nem tudott volna, tekintettel arra, hogy az adott pályázatnak megfelelő terméket nem forgalmazott, és így nem minősült az adott piac szereplőjének.²³¹
195. A Tempel az előzetes álláspontra tett észrevételeiben²³² kérte, hogy az eljáró versenytanács a bírság csökkentése iránti engedékenységi kérelme tárgyában hozott, elutasító végzését²³³ az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 120. §-a alapján módosítsa akként, hogy az annak II. részében

²²⁴ VJ/10-290/2018.

²²⁵ VJ/10-285/2018.

²²⁶ VJ/10-76/2018.

²²⁷ VJ/10-76/2018.

²²⁸ VJ/10-84/2018.

²²⁹ VJ/10-138/2018.

²³⁰ Csárda-Agro Zöldségtermelői Értékesítő Szövetkezet által 2016. április 11-én kiírt Új önjáró paradicsom betakarító kombájn beszerzésére irányuló közbeszerzési eljárás

²³¹ VJ/10-239/2018. és VJ/10-243/2018.

²³² VJ/10-364/2018.

²³³ VJ/10-354/2018.

nevesített tenderekre vonatkozóan a Tempel bírság csökkentésére irányuló másodlagos kérelmének adjon helyt, és a bírságot vele szemben 50%-kal csökkentse. Indokolásként előadta, hogy álláspontja szerint a végzés jogszabályba ütközik, nem helytállóan jut arra a következtetésre, hogy a Tempel megsértette volna a Tpv. 78/A. § (7) bekezdéséből eredő jóhiszemű együttműködési kötelezettségét.

196. A végzés azon megállapításával kapcsolatban, hogy a Tempel elmulasztotta feltárni, hogy az engedékenységi kérelmeiben foglaltakkal ellentétben nem 11 különálló tenderrel kapcsolatos eseti egyeztetésekre került sor, hanem egy rendszerszintű jogsértésre, amely egy átfogó megállapodás megvalósítását szolgálta, a Tempel kifejtette, hogy ennek a különbségtételnek nincs jelentősége, mivel egy kartellmegállapodás csak az érintett piac talaján állapítható meg, és közbeszerzést érintő egyeztetések esetén az érintett piacot az előzetes álláspont által is elismerten az adott közbeszerzés tárgya képezi. A vizsgált magatartások versenyjogilag helyes értékelése tehát az lenne, hogy a felek esetről esetre elemezték, van-e lehetőség adott közbeszerzési pályázaton indulni, és közöttük megállapodás egyeztetett indulásról csak akkor jött létre, ha ennek feltételei fennálltak. Azon eseteket pedig, amelyekben a kartelltilalom megsértése felmerülhet (tehát amely tendereken az eljárás alá vontak közül több is indult), a Tempel a GVH-val jóhiszeműen együttműködve bejelentette, azok bizonyítékait benyújtotta. Hozzátette, hogy maga a GVH is pályázatonként – azokat lényegében külön-külön érintett piacnak kezelve – ismerteti a tervezett bírság kiszabásának szempontjait. Ráadásul, még ha el is fogadná azt a megközelítést, hogy a felek magatartása egy rendszerszintű, átfogó megállapodás volt, akkor is túlzónak találja engedékenységi kérelmének azon az alapon való elutasítását, hogy a jogsértést, felelősségét nem ezen jogalapon ismerte el, különös figyelemmel arra, hogy e minősítésnek az előzetes álláspontban foglaltak alapján a tervezett bírság összegére, a jogsértés súlyára sincs kihatása. Álláspontja szerint tehát a GVH azonos mértékben tudja érvényre juttatni a kartelljogi szabályokat és az azok által célzott speciális, illetve generális prevenciót attól függetlenül, hogy a feltárt megállapodásokat külön-külön versenykorlátozóként, vagy egy rendszerszintű jogsértésként kezeli. A Tempel által tett elismerés és a szolgáltatott bizonyítékok mindkét esetben a jogsértés lényegi elemeire terjedtek ki, és jelentősen hozzájárultak a versenyfelügyeleti eljárás sikeréhez, így sem az egyes érintett pályázatok, sem a vélelmezett „átfogó megállapodás” kapcsán nem állja meg a helyét, hogy nem tett eleget az együttműködési kötelezettségének. E körben kérte különösen figyelembe venni a 2015. február 1-jei tanácsadási szerződés önkéntes benyújtását, amely az engedékenység körében kiemelkedő jelentőségű bizonyítéknak minősül. Az eljáró versenytanács által tartott tárgyaláson a Tempel ezt annyival egészítette ki, hogy ahol az egyik vagy másik vállalkozás kimaradt, nem indult a tenderen, ott álláspontja szerint nem is lehet összehangolt magatartásról beszélni. Kérte ugyanakkor, hogy ha az eljáró versenytanács a függetlenség kérdésével kapcsolatos álláspontját a végső határozatban sem osztja, akkor az engedékenységi kérelmét tekintse úgy, hogy az elismerés az egységes jogértésre is kiterjedt. A Magyar Közút Zrt. tendere után kialakult helyzetben ugyanis egyfajta versenyfutást érzékelt, hogy mielőbb lépni kell, ezért a rendelkezésére álló rövid idő alatt 11 tenderre vonatkozó adatokat gyűjtött össze, amelyekre a jogsértést elismerte, tekintet nélkül arra, hogy azok egyedi vagy egységes magatartásnak minősülnek-e. Hangsúlyozta, hogy az előzetes álláspont is elismeri, hogy az eljárás alá vontaknak az engedékenységi kérelmük benyújtásakor nem

feltétlenül kell tudniuk / előre látniuk, hogy magatartásuk utóbb miként minősül. Éppen a hatóság általi értékelés elősegítése érdekében hívta fel a GVH figyelmét már az eljárás korai szakaszában is arra, hogy a vállalkozások közötti szerves kapcsolatok fényében a függetlenség hiánya, az eljárás alá vontak egy vállalkozáscsoporthoz tartozása is felmerülhet, de a hatóságra bízta ennek megfelelő mérlegelését. Részéről tehát ez a korábbi felvetés semmiképpen nem minősült az engedékenységi eljárás során kifejtett érdemi védekezésnek (az előzetes álláspont megismerését követően azonban ez a helyzet nyilvánvalóan megváltozott).

197. A végzésben foglalt azon indokokkal kapcsolatban, miszerint (i) a Tempel több ízben is akként nyilatkozott, hogy az egyeztetésekről nem maradtak fenn írásos bizonyítékok, mivel azok zömében szóban zajlottak, ezzel szemben a vizsgálat alá vontak által a GVH rendelkezésére bocsátott számítógépes adathordozókon számos irati bizonyítékot is fellelt, továbbá (ii) a Tempel a rendelkezésre álló információk szerint nem is törekedett a birtokában lévő, korabeli bizonyítékok azonosítására, mindössze a GVH rendelkezésére bocsátotta bizonyos munkavállalói számítógépes adathordozóit, melyekről a GVH vizsgálói szűrték ki a releváns bizonyítékokat, a Tempel előadta, hogy a GVH felé mindig is azt kommunikálta, hogy bár keresett, de a céges iratanyag között nem talált a jogsértésre vonatkozó – az engedékenységi kérelem mellékleteként benyújtottakon túlmenő – írásbeli bizonyítékokat. Hivatkozott arra, hogy a végzés is elismeri, hogy egyes esetekben, különösen KKV-knál, a bizonyítékok feltárása nem tud teljes körűen megvalósulni. E körben kérte figyelembe venni, hogy a Tempel is KKV, nem rendelkezik fejlett vállalatirányítási rendszerrel, az ügyvezető lényegében egyedül lát el minden menedzsment feladatot, belső IT szakembert nem alkalmaz, számítógépeit a legegyszerűbb, előre telepített szoftverekkel szerzi be, így nem felróható számára, hogy nem találta meg azokat az elektronikus bizonyítékokat, amiket a GVH a forensic IT eszközeivel feltárt. Hozzátette, hogy engedékenységi kérelmeinek mellékleteként jelentős értékű írásbeli bizonyítékokat szolgáltatott (így pl. a 2015. február 1-jei tanácsadási megállapodást vagy a Magyar Közút Zrt. rézsűjáró fűkasza tendere kapcsán a Normtec Tempel által készített ajánlatát és a felek árazását előkészítő kézírásos feljegyzést). Mindezekre tekintettel nem felel meg a valóságnak az a megállapítás, hogy a Tempel nem is törekedett a birtokában lévő, korabeli bizonyítékok azonosítására, hiszen alapos kutatásokat végzett a cégen belül, ami nagy részben sikerre is vezetett, hiszen az előbbi példák által igazolt módon korabeli, a jogsértés megvalósítását bizonyító okiratokat bocsátott a GVH részére.
198. A Tempel az előzetes álláspontra tett észrevételeiben²³⁴ elsődlegesen indítványozta az eljárás megszüntetését, arra figyelemmel, hogy az eljárás alá vont vállalkozások nem függetlenek egymástól, így nem tanúsítottak a Tpv. 11. §-ába ütköző magatartást. Ennek alátámasztására előadta, hogy sem a Normtec, sem a Premium Line nem tudna működni a Tempel, illetve [SZEMÉLYES ADAT] nélkül, ami lényegében a két előbbi cég feletti tényleges egyedüli irányítással ruházza fel a Tempelt, illetve [SZEMÉLYES ADAT]. Álláspontja szerint a Normtec és a Premium Line saját menedzsment-tevékenység önálló ellátására, saját beszállítók felkutatására, saját üzletpolitika meghatározására való képtelensége és raktárhelyiség, irodai és IT eszközök, valamint saját alkalmazottak hiányában általánosságban piaci tevékenység önálló kifejtésére való

²³⁴ VJ/10-364/2018.

képtelensége miatt meg kell állapítani, hogy e cégek – az Európai Bizottságnak a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egységes jogalkalmazásról szóló (2008/C 95/01) közleménye (a továbbiakban: Bizottsági közlemény) 10. pontja²³⁵ értelmében – egyetlen gazdasági egységet képeznek a Tempellel, illetve [SZEMÉLYES ADAT], aki mindezeket tartós jelleggel biztosítja számukra. Ha lett is volna önállóságuk az alapításkor – ahogy nem volt – úgy azt az előzetes álláspont szerint jogsértő magatartások kifejtésére már régen elvesztették, ugyanis addigra megvalósult az a – nem bejelentés-köteles – összefonódás, melynek révén a Tempellel egyetlen gazdasági egységgé váltak. E körben a Bizottsági közlemény érintett szakaszán túl hivatkozott az Európai Bizottság által a IV/M.697. sz. (Lockheed Martin / Loral Corporation) ügyben hozott döntés 6-7. pontjaira is, amelyek példával illusztrálják, hogy a tartós gazdasági-döntéshozatali függés szavazati jogok hiányában is irányítási jogot biztosít, s felhívta a Bizottsági közlemény 20. pontját is, amely szerint „(a)z irányítás továbbá más eszközök révén is megvalósulhat. A tisztán gazdasági kapcsolatok az irányítás megszerzésében döntő szerepet játszhatnak. Kivételes körülmények között a gazdasági függés de facto alapon irányításhoz vezethet, amikor például nagyon fontos hosszú távú szállítási megállapodások vagy a szállítók vagy ügyfelek által biztosított hitelek, strukturális kapcsolódásokkal párosulva, döntő befolyásolást jelentenek.”

199. A Tempel másodlagos kérelme arra vonatkozott, hogy ha az eljáró versenytanács az eljárás megszüntetésének nem ad helyt, akkor vizsgálja felül az engedékenységi keretében adható bírságmentességgel és bírságcsökkentéssel kapcsolatos álláspontját, és az ENG/5-10/2017. végzésben foglaltakat hatályában fenntartva mellőzze a bírságot az ott nevesített 9 tendert illetően, továbbá biztosítson 50%-os bírságcsökkentést a VJ/10-354/2018. számú végzés II. részében foglalt 5 tendert érintően, és 30%-os bírságcsökkentést a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal Targonca beszerzése és a Magyar Közút Zrt. Növényzetápolási eszközeinek beszerzése tárgyú tenderek vonatkozásában. E körben visszautalt a VJ/10-354/2018. számú végzés módosítása tárgyában kifejtett érveire (ld. 195.-197. pontok). Hozzátette, hogy az ENG/5-10/2017. számú, feltételes mentességet biztosító végzést az eljáró versenytanács azt követően hozta meg, hogy a Tempel 2017 áprilisában benyújtotta engedékenységi kérelmeit, és a GVH 2017 októberében elvégezte a Tempel ügyvezetője által használt számítógép adathordozójának informatikai vizsgálatát. Erre tekintettel iratellenesnek és érthetetlennek tartja az előzetes álláspont azon következtetését, hogy az eljáró versenytanács el kíván térni korábbi végzésétől, arra alapozva, hogy a Tempel nem önkéntesen adta át a bizonyítékokat, hanem azokat forensic IT vizsgálattal a GVH találta meg, hiszen ezen körülmény már az ENG/5-10/2017. számú végzés 2018. májusi meghozatalakor is ismert kellett legyen a hatóság előtt. Egy ilyen döntés ezért súlyosan megingatná a hatósági döntések megalapozottságába és véglegességébe vetett bizalmat,

²³⁵ A Bizottsági közlemény 10. pontja szerint a 3. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett összefonódás akkor is bekövetkezhet, amikor jogi összeolvadás hiányában, az előzőleg független vállalkozások tevékenységeinek összekapcsolása egyetlen gazdasági egység létrehozását eredményezi. Ez különösen olyankor jöhet létre, amikor két vagy több vállalkozás, egyéni jogalanyiségukat megtartva, szerződéses alapon közös gazdasági vezetést vagy kettős bejegyzésű társaságot hoznak létre. Ha ez az érintett vállalkozásoknak egyetlen gazdasági egységbe történő de facto egybeolvadáshoz vezet, a művelet összeolvadásnak tekintendő. Az ilyen tényleges összeolvadás meghatározásánál előfeltétel az állandó, egységes gazdasági vezetés fennállása.

és értelmétől fosztaná meg az engedékenységi eljárást. Kifejtette továbbá, hogy a bírságcsökkentési kérelmeivel érintett tenderekre vonatkozóan kellő időben, értékes bizonyítékokat szolgáltatott, és a jogsértés ezen bizonyítékok alapján nyert az előzetes álláspontban megállapítást. A GVH-nak a bizonyítékok begyűjtése érdekében nem kellett erőfeszítéseket tennie, s nem is tett, hiszen az előzetes álláspont által is elismert módon bár helyszíni kutatás elvégzésére bírósági engedélyt kért és kapott, azt végül nem fogatosította, beérte az engedékenységi kérelmezőtől származó adatokkal. Ennek alátámasztására példálózó jelleggel felsorolt néhány tendert és az ahhoz kapcsolódóan általa benyújtott egy-egy bizonyítékot.

200. Az eljáró versenytanács által tartott nyilvános tárgyaláson²³⁶ a Tempel a versenytanács azon kérdésére, hogy fenntartja-e az eljárás alá vontak függetlenségének hiányával kapcsolatos álláspontját, annak tudatában, hogy ezt az eljáró versenytanács a jogsértés beismerésére irányuló nyilatkozat visszavonásaként értékeli, ekként az eljárás során és az engedékenységi beadványokban a tanúsított magatartás kapcsán előadottakat csak a tények nem vitatása körében, alacsonyabb mértékű bírságcsökkentést lehetővé tévő tényezőként tudja figyelembe venni, a Tempel akként nyilatkozott, hogy fenntartja, hogy az eljárás alá vontak egymástól nem függetlenek. Az engedékenység megvonása és az előzetes álláspontban foglalt jogi értékelés fényében ugyanis nincs más lehetősége, mint hogy érdemi védekezést terjesszen elő (korábban erre az engedékenységi eljárásban való részvétele miatt nem volt módja). Álláspontja szerint a Tempel az eljárás során teljes mértékben együttműködött a GVH-val, sőt, maga az eljárás is azon az alapon indult, hogy a Tpv. 78/A. § alapján bejelentést tett a hatósághoz. Ennek fényében nagyon szigorúnak ítéli mind a jogi értékelést, mind a kilátásba helyezett bírságot. Ha az eljáró versenytanács fenntartja az előzetes álláspontban foglaltakat, akkor közigazgatási perben kívánja érdekeit érvényesíteni, sőt, az ügyben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését sem tartja kizártnak a függetlenség és az engedékenység visszavonása körében.
201. Tekintettel arra, hogy lényegében mindhárom társaság kapcsán minden gazdasági döntést [SZEMÉLYES ADAT] hozott meg, így megalapozatlan az előzetes álláspont azon következtetése, hogy ezt csak a közbeszerzésekre szűkítve állapítja meg, miközben a társaságoknak más kérdésekben sem volt önállósága. Felhívta az Alaptörvény 28. cikkét is, melynek értelmében a jogszabályok értelmezése során a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgáló értelmezést kell elfogadni. Ehhez képest a Tpv. 23. § (2) bekezdés d) pontjának teljes kiüresítését eredményezi az eljáró versenytanács előzetes álláspontban kifejtett értelmezése, miközben a jogalkotó ezt az esetkört éppen olyan helyzetekre vonatkozóan határozta meg, amelyek az a)-c) pont szerinti feltételeknek (többségi szavazati jog, vezető tisztségviselők kinevezése, szerződéses viszony) nem felelnek meg.
202. Kifejtette továbbá, hogy álláspontja szerint az engedékenységi kérelmében tett jogsértést elismerő nyilatkozata és az előzetes álláspontra tett észrevételeiben kifejtett, függetlenség hiányával kapcsolatos védekezése közötti ellentmondás abból fakad, hogy az engedékenységi szabályokra tekintettel kérelmében a jogsértést elismerte, és végig abban a tudatban működött együtt a GVH-val, hogy ellene egy kartellügy van folyamatban. Az előzetes álláspontban foglalt értékelés azonban azt sugallja, hogy a

²³⁶ VJ/10-370/2018.

hatóság ezt az együttműködést nem találta érvényesnek, noha az összes bizonyíték azokról az adathordozókról származik, amiket a Tempel adott át a GVH részére, illetve a Tempel engedékenységi kérelmeihez valamennyi olyan bizonyítékot csatolt, amit saját belső vizsgálata során feltárt. Ez egyben azt is jelenti, hogy jelenleg a Tempel semmivel sincs jobb helyzetben a folyamatos együttműködése ellenére, mintha az eljárás kezdetétől egyből védekező stratégiát követett volna, és adott esetben akár megsemmisítette volna a bizonyítékokat. Az a körülmény, hogy ezt a GVH semmilyen formában nem honorálja, ellentmond a Tpv-t.-nek és az uniós jognak is, hiszen együttműködés nélkül nem állnának a GVH rendelkezésére azok a bizonyítékok, amelyek most az egész ügy alapul. Bízunk abban, hogy az eljáró versenytanács ezeket az érveket megfontolja végső határozatában.

203. Az eljáró versenytanács kifejezett kérdésére megerősítette, hogy az engedékenységi kérelmekkel kapcsolatos legutóbbi versenytanácsi végzés és az előzetes álláspontban foglaltak fényében az elismerés formálisan már nem köti, így elsődlegesen azt kéri, hogy az eljáró versenytanács a vállalkozásokat tekintse egy gazdasági egységnek. Amennyiben erre az eljáró versenytanács nem lát lehetőséget, akkor kéri, hogy az engedékenységi kérelmekkel kapcsolatos álláspontját vizsgálja felül, és az ENG/5-10/2018. számú végzésben foglalt, feltételes mentességgel érintett 9 tenderre illetve a VJ/10-354/2018. számú végzésben foglalt tenderekre biztosítson bírságmentességet illetve bírságsökkentést, továbbá fontolja meg az egyezségi eljárásban való részvétel lehetőségének biztosítását.
204. A magatartások értékelésével kapcsolatban a Tempel felhívta a figyelmet arra, hogy a versenyjog célja a verseny védelme a fogyasztók érdekében, azaz tenderek esetében például az, hogy minél több versenytárs induljon a kiíráson. Az előzetes álláspontban ismertetett tényállásból is látható, hogy a Normtec számos esetben önállóan nem tudott volna indulni, mert adminisztratív okokból (megfelelő apparátus hiányában) erre nem lett volna képes, sőt, olyan helyzet is előfordult, amikor a Tempel nem forgalmazott a kiírásban megjelölt gépet, a Normtec viszont igen, így a Tempel segítségével indulni is tudott a pályázaton. Mindezek a példák azt mutatják, hogy ilyen esetekben éppen a felek közötti együttműködés okán erősödött a verseny, hiszen eggyel több pályázó indult, mint együttműködés hiányában. Ráadásul szinte minden esetben más vállalkozások is indultak a tendereken, így az eljárás alá vontak nem szűkítették le a piacot, nem korlátozták a versenyt, hanem növelték a kiíráson részt vevő versenytársak számát. Kéri, hogy az eljáró versenytanács ezt a szempontot is megfelelően mérlegelje.

V.2. A Normtec álláspontja

205. A Normtec engedékenységi kérelmében elismerte, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].²³⁷
206. [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec ügyvezetője a meghallgatásán elismerte, hogy a Normtec vonatkozásában a közbeszerzési eljárásokat érintő döntéseket [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetője hozta meg néhány éven keresztül, de legfeljebb 2017. március 10-ig. Az ügyvezető az ügyfélkénti meghallgatáson kiemelte továbbá, hogy ő maga csak aláírta a beadásra kerülő közbeszerzési dokumentumokat. Elismerte továbbá, hogy a 2014-ben kiírt közbeszerzési eljárások esetében sem foglalkozott a közbeszerzési

²³⁷ VJ/10-29/2018. 4. sz. melléklet

eljárásokkal kapcsolatos kérdésekkel, azonban konkrét eljárást, amelyen a Tempel által elkészített ajánlatot nyújtotta volna be, nem nevezett meg.²³⁸

207. A Normtec hangsúlyozta, hogy a jogsértésben való részvételét megszüntette, az illetékes ügyészségen önfeljelentést tett. Álláspontja szerint magatartása nem okozott kárt se a Magyar Államnak, se az Európai Uniónak, sem pedig az ajánlatkérőknek vagy más piaci szereplőknek. Kiemelte, hogy egyik közbeszerzési eljáráson sem nyert, illetve hogy az elkövetéskor nem volt tudatában annak, hogy tiltott magatartást folytat. Az ügyvezető kijelentette, hogy szándékában állt a pályázatok önálló kidolgozására való képesség kialakítása, ezért egyik munkavállalója közbeszerzési pályázatíró képesítést szerzett, azóta is ő végzi el az ezzel kapcsolatos feladatokat.²³⁹
208. Az előzetes álláspontra tett észrevételeiben²⁴⁰ a Normtec kifejtette, hogy az eljárás alá vontak által létrehozott „egyfajta közös működés” okán a három vállalkozás a Tpv. 23. § (2) bekezdés d) pontja szerint egyetlen vállalkozáscsoportnak minősül; a Tempel részéről [SZEMÉLYES ADAT] döntő befolyása volt az eljárás alá vontak működésének meghatározására, hiszen állandó döntési jogosultsággal rendelkezett az eljárás alá vontak adózási kérdései, peres követeléseinek sora, munkavállalók kifizetése és munkavégzési tevékenységük szabályozása kapcsán. E ténylegesen gyakorolt jogosultságok olyan, az üzletpolitikai döntések közvetlen, általános és stratégiai jellegű befolyásolására, objektív és tartós irányítás meglétére mutatnak rá, amely elképzelhetetlen és példa nélküli az egymástól független vállalkozások esetében. További érvként említette a közös e-mail és szerver központot, a munkavállalók, valamint a központi ügyintézés helyének azonosságát. A Tempel fenti 198. pontban ismertetett érvelésével egyezően hivatkozott a Bizottsági közlemény 10. és 20. pontjára, valamint a Normtec és a Premium Line saját menedzsment-tevékenység és piaci tevékenység önálló ellátására való képességének hiányára (saját beszállítók felkutatására, saját üzletpolitika meghatározására való képtelenség, raktárhelyiség, irodai és IT eszközök, munkavállalók hiánya).
209. Hozzátette, hogy az előzetes álláspontra rögzítettek nem felelnek meg az Alkotmánybíróság és a Kúria által többször hangsúlyozott in dubio pro reo elvének sem, amely szerint *„kiemelten fontos, irányadó elvként rögzítette a [19/2009] AB határozat, hogy a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeknek a terhelt terhére való értékelésének tilalma - az ártatlanság vélelmének részeként - a versenyfelügyeleti ügyekben is köti a hatóságot, illetve a felülvizsgálatot végző bíróságokat [70. bekezdés]. Ez azt jelenti, hogy a versenyjogi felelősséget megalapozó összes jelentős tény a hatóságnak kell bizonyítania, azon tények pedig, amelyek valósága tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vont vállalkozás javára veendő figyelembe.”*
210. Kérte, hogy amennyiben az eljáró versenytanács a fentiek ellenére sem látja megalapozottnak az eljárás megszüntetését, akkor változtassa meg a VJ/10-355/2018. számú végzést, akként, hogy az abban hivatkozott tenderek vonatkozásában a bírságot legalább 50%-kal csökkentse. A Normtec ugyanis álláspontja szerint megfelelt a Tpv. 78/A. § (7) bekezdéséből eredő jóhiszemű együttműködési kötelezettségének, hiszen a

²³⁸ VJ/10-177/2018.

²³⁹ VJ/10-29/2018. 4. sz. melléklet

²⁴⁰ VJ/10-363/2018.

GVH rendelkezésére bocsátott minden eszközt, amire a vizsgálat a megállapításait alapozhatta, és maga az előzetes álláspont is rögzíti, hogy önmagában az a körülmény, hogy egy engedékenységi kérelmező kérelmében nem tár fel minden jogsértő tendert, még nem eredményezi önmagában az együttműködési kötelezettség megsértését.

211. Az eljáró versenytanács által tartott nyilvános tárgyaláson²⁴¹ a versenytanács azon kérdésére, hogy a következmények tudatában (vö. 200. pont) fenntartja-e az eljárás alá vontak függetlenségének hiányával kapcsolatos álláspontját, a Normtec az érdemi nyilatkozatában foglaltak fenntartását megerősítette. Kifejtette, hogy értelmezése szerint a GVH is egyfajta dilemmában volt az eljárás során a tekintetben, hogy fennáll-e egységes irányítás vagy sem. A tényállást a maga teljességében, komplexitásában megismerve, az uniós fúziós szabályokra is figyelemmel jutott arra a következtetésre, hogy a jelen esetben tényleges irányítási helyzet áll fenn, kezdetben ugyanakkor még abban a hiszemben volt, hogy engedékenységekben részesülhet, ezért is adott be kérelmet, és működött együtt a hatósággal az eljárás folyamán. Az együttműködési kötelezettség megsértését vitatja, mivel minden számára elérhető adatot eljuttatott a hatóság részére. Továbbá, mivel a GVH rendelkezett kutatási engedéllyel, de nem élt vele, abban a hiszemben volt, hogy az általa tanúsított együttműködést a hatóság teljeskörűnek és megfelelőnek találta, ezért nem élt a helyszíni kutatás foganatosításának eszközével. A Normtec – álláspontja szerint – a KKV-kra vonatkozó együttműködési kötelezettségének azáltal eleget tett, hogy a rendelkezésére álló adathordozókat a GVH részére átadta.
212. Az engedékenységek keretében tett jogsértést elismerő nyilatkozata és a függetlenség hiányával kapcsolatos álláspontja közötti ellentmondás feloldására az eljáró versenytanács kérdésére a Normtec jogi képviselője előadta, hogy annak háttérében az állt, hogy az ügyféllel való kapcsolatfelvételkor, első találkozáskor rendkívül korlátozott információk álltak rendelkezésére, elsősorban magukkal a pályázatokkal, az azokon tanúsított együttműködéssel kapcsolatban, és ezért egyetlen lehetséges lépésnek az engedékenységi kérelem megfogalmazását, benyújtását látta. Később, amikor a hatósággal való maximális együttműködés során megismerte a felek közötti együttműködés további tényállási elemeit, illetve az előzetes álláspontot, akkor vált világossá, hogy a felek közötti viszonyrendszer egy tényleges irányítást valósít meg. Egyebekben osztotta a Tempel e kérdésben előadott álláspontját.

V.3. A Premium Line álláspontja

213. A Premium Line az

- [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó által kiírt „Eszközbeszerzés a göncruszkai olajtökmag tisztító és feldolgozó üzem részére” tárgyú és
- a Magyar Közút Zrt. által kiírt „Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan” tárgyú közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódóan

elismerte, hogy a vállalkozás részéről a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos feladatokat a Tempel munkavállalói látták el.²⁴²

²⁴¹ VJ/10-370/2018.

²⁴² VJ/10-34/2018.

214. A Premium Line ügyvezetője a vállalkozás ügyfélkénti meghallgatásán kiemelte, hogy a vállalkozás nem rendelkezik olyan munkavállalókkal, akik a pályázatokat össze tudnák állítani, ez volt az oka, hogy ugyanazok voltak megbízva a vállalkozás közbeszerzési dokumentumainak összeállításáért, mint a Tempel esetében.²⁴³
215. A Premium Line az előzetes álláspontra tett észrevételeiben²⁴⁴ indítványozta, hogy az eljáró versenytanács az eljárást vele szemben – jogsértés hiányában – szüntesse meg. Véleménye szerint ugyanis az [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó által kiírt eszközbeszerzést és a Magyar Közút Zrt. Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátásához (2016-2018) kapcsolódó eszközbeszerzését érintően nem sértette meg a Tpv. 11. §-át, mivel az egymástól nem független vállalkozások viszonyában fogalmilag kizárt, hogy versenykorlátozó megállapodás jöhessen létre. Fenntartotta, hogy nem rendelkezett a vitatott közbeszerzések önálló, teljeskörű viteléhez szükséges munkavállalóval és humánerőforrás kapacitással, így a Premium Line ügyeit annak tulajdonos-ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] személyesen, vagy a szintén [SZEMÉLYES ADAT] mint ügyvezető irányítása alatt álló Tempel munkavállalói útján intézte. Tehette ezt a versenyjogi szabályok és a Tpv. 11. §-ának maradéktalan betartása mellett, figyelemmel arra, hogy mind a társaság, mind a Tempel [SZEMÉLYES ADAT] egyértelmű irányítása alatt állt, ezért azok egymással egy vállalkozáscsoportba tartoztak. A társaság tekintetében [SZEMÉLYES ADAT] irányítási jogát a Tpv. 23. § (2) bekezdés a) pontja alapján, míg a Tempel felett a Tpv. 23. § (2) bekezdés d) pontja alapján, ténylegesen (de facto) módon gyakorolta, ugyanis a Tempelnél az ügyvezetői tisztséget az alapítástól kezdve [SZEMÉLYES ADAT] töltötte be, aki a rendelkezésére álló tapasztalata, szakmai és vezetői ismeretei okán a Tempel piaci magatartásának meghatározó befolyásolására ténylegesen képessé vált.
216. Indokolatlanul szűkítő, és téves a GVH azon álláspontja, mely szerint a tényleges irányítás megállapíthatóságának elengedhetetlen feltétele lenne, hogy Johann Ocken legalább kisebbségi részesedéssel rendelkezzen a további eljárás alá vont vállalkozásokban. E körben hangsúlyozta, hogy ilyen szűkítő kitélet sem a magyar versenyjogi vonatkozó szakasza (lásd a Tpv. 23. § (2) bekezdés d) pontját), sem az uniós fúziókontroll szabályokat rögzítő 139/2004/EK rendelet (lásd a rendelet 3. cikk (2) bekezdésének „más egyéb eszközök alapozzák meg” fordulatát) nem tartalmaz. Értelmezése szerint ebben a kérdésben a VJ/111/2015. számú ügyben (Vikuv és társai) hozott kúriai döntés sem foglal egyértelműen állást. Teljességgel indokolatlan és jogszabályellenes is lenne ilyen módon leszűkíteni a tényleges irányítás gyakorlásának lehetőségét, ugyanis egy kisebbségi részvényes a gyakorlatban számottevően kevesebb beleszólással rendelkezik egy vállalkozás életébe, és annak piaci magatartásának kialakításába, mint annak az ügyvezetője. Egy vállalkozás ügyvezetője által gyakorolt befolyás mértékében nincs érdemi különbség attól függően, hogy rendelkezik-e a vállalkozásban legalább 1% tulajdonrészrel. A jelen ügyben [SZEMÉLYES ADAT], mint a Tempel ügyvezetőjének a szerepe a vállalkozás piaci magatartásának meghatározásában elvitathatatlan, és figyelemmel arra, hogy a Tempel jelenlegi egyedüli tagja, [SZEMÉLYES ADAT] az alapítói határozatokat minden esetben [SZEMÉLYES ADAT] javaslatának megfelelően hozza meg, továbbá a Tempel piaci

²⁴³ VJ/10-66/2018.

²⁴⁴ VJ/10-362/2018.

magatartását ténylegesen [SZEMÉLYES ADAT] határozza meg, megállapítható, hogy [SZEMÉLYES ADAT] nem csak a Premium Line-t, hanem a Tempelt is irányítja, ezért azok a Tpv. 15. §-ára figyelemmel egy vállalkozáscsoportba tartoznak egymással.

217. A Premium Line szerint továbbá bár jó érvek mutatkoznak amellett, hogy a társaság a Normtec-kel is egy vállalkozáscsoportba tartozik, lévén, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a Normtec tevékenységére is meghatározó befolyást képes gyakorolni többek között [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec tulajdonos-ügyvezetőjének a Normtec és a Tempel közös munkavállalójaként való foglalkoztatása révén, mindazonáltal az előzetes álláspont a Premium Line és a Normtec viszonylatában semmilyen közvetlen kommunikációra utaló bizonyítékot nem tárt fel (lásd előzetes álláspont 275. pontját), így a közöttük létrejött egyeztetés csak feltételezéseken alapul, amely nem teljesíti a GVH-n nyugvó bizonyítási teherből eredő kötelezettséget, ezért az ebben a relációban való megállapítás minden alapot nélkülöz.
218. Az eljáró versenytanács által tartott nyilvános tárgyaláson²⁴⁵ a Premium Line a versenytanács azon kérdésére, hogy a következmények tudatában (vö. 200. pont) fenntartja-e az eljárás alá vontak függetlenségének hiányával kapcsolatos álláspontját, előadta, hogy szintén fenntartja az előzetes álláspontra tett észrevételeit. Kifejtette, hogy részéről az elismerés korábban is csak a tényállás, a Tempellel való együttműködés megvalósítására vonatkozott, és nem a jogsértésre. A magatartás helyes jogi minősítése ugyanis álláspontja szerint az, hogy nem történt jogsértés, mivel a Tempel és a Premium Line közötti tulajdonosi-ügyvezetési átfedés indokolta, hogy a Premium Line nem tartott fenn külön apparátust a közbeszerzések lebonyolítására.

VI.

Jogszabályi háttér

219. A jelen eljárásban a jogszabályoknak az eljárás megindításakor, azaz 2018. május 30-án hatályos rendelkezései irányadók.
220. A Tpv. 11. § (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások egyesülési jog alapján létrejött szervezetének, köztestületének, egyesülésének és más hasonló szervezetének (a továbbiakban együtt: vállalkozások társulása) a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre. A Tpv. 11. § (2) bekezdése alapján ez a tilalom vonatkozik különösen: a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására; b) az előállítás, forgalmazás, műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására; c) a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint az üzletfelek meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárására; d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására.

²⁴⁵ VJ/10-370/2018.

221. A Tpv. 13. § (1) bekezdése szerint nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. A Tpv. 13. § (2) bekezdés a) pontja alapján csekély jelentőségű a versenytársak közötti megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacok egyikén sem haladja meg a tíz százalékot. Ugyanezen szakasz (2a) bekezdése alapján versenytársak közötti megállapodás az olyan vállalkozások között létrejött megállapodás, amelyek az érintett piacok bármelyikén egymásnak tényleges vagy lehetséges versenytársai. A (3) bekezdés értelmében nem alkalmazható az (1) bekezdés a versenytársak közötti olyan megállapodásra vagy összehangolt magatartásra, amelynek célja a verseny korlátozása, megakadályozása vagy torzítása, így különösen a vételi vagy eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározása, az előállítás vagy a forgalmazás korlátozása, a piac felosztása, ideértve a versenyeztetéssel kapcsolatos összejátszást, az import- vagy exportkorlátozást is (a továbbiakban: kartell), valamint bármely közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodásra vagy összehangolt magatartásra.
222. A Tpv. 14. § (1) bekezdése szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni. A Tpv. 14. § (2) bekezdése alapján a megállapodás tárgyát alkotó árun túlmenően figyelembe kell venni az azt - a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel - ésszerűen helyettesítő árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. A Tpv. 14. § (3) bekezdése szerint földrajzi terület az, amelyen kívül a) az üzletfél nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy b) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
223. A Tpv. 15. § (1) bekezdése kimondja, hogy nem függetlenek az egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások, valamint azok a vállalkozások, amelyeket ugyanazok a vállalkozások irányítanak. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében egy vállalkozáscsoportba tartozik a vállalkozás azokkal a vállalkozásokkal,
- a) amelyeket a 23. § (2) vagy (3) bekezdésében foglaltak szerint önállóan irányít;
 - b) amelyek az a) pont szerint irányítják;
 - c) amelyeket a b) pont szerinti vállalkozás az a) pont szerint irányít;
 - d) amelyeket az a)-c) pont szerinti vállalkozások és a vállalkozás közül kettő vagy több közösen irányít.
224. A Tpv. 16. §-a értelmében a megállapodások meghatározott csoportjait a Kormány rendeletben mentesítheti a 11. §-ban foglalt tilalom alól. A Kormány a megállapodások csoportos mentesüléséről a törvény 17. §-ában foglalt szempontok figyelembevételével rendelkezhet.
225. A Tpv. 17. §-a alapján mentesül a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodás, ha
- a) az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához;

- b) a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz, illetve az üzletfélhez jut;
- c) a gazdasági verseny velejáró korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg; és
- d) nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását.
226. A Tpv. 20. §-a szerint annak bizonyítása, hogy a megállapodás a tilalom alól a 16. § vagy a 17. § alapján mentesül, azt terheli, aki a mentesülésre hivatkozik.
227. Az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdése szerint a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan, vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen: a) a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése; b) a termelés, az értékesítés, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozása vagy ellenőrzése; c) a piacok vagy a beszerzési források felosztása.
228. Az EUMSZ. 101. cikk (3) bekezdése szerint az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek alkalmazásától el lehet tekinteni az olyan esetekben, amikor a vállalkozások közötti megállapodás vagy megállapodások csoportja, a vállalkozások társulásai által hozott döntés vagy döntések csoportja, az összehangolt magatartás vagy összehangolt magatartások csoportja hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből anélkül, hogy:
- a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek;
- b) lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.
229. Az Európai Unió Tanácsának 1/2003/EK sz. rendeletének²⁴⁶ (a továbbiakban: 1/2003 rendelet) 2. cikke alapján azon állítás bizonyításának terhe, hogy az EUMSZ. 101. cikk (3) bekezdésének feltételei teljesülnek, azon a vállalkozáson nyugszik, amely az e bekezdés által biztosított kedvezményt igénybe kívánja venni.
230. A Bizottság de minimis közleményének²⁴⁷ 8. pontja értelmében a vállalkozások közötti olyan megállapodások, melyek hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre, és melyeknek hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, nem korlátozzák érzékelhetően a versenyt a Szerződés 101. cikkének (1) bekezdése értelmében: a) ha a megállapodás részes feleinek egyedi piaci részesedése nem haladja meg a 10%-ot a megállapodás által érintett bármely érintett piacon, amennyiben a megállapodás olyan vállalkozások között jött létre, melyek e piacok

²⁴⁶ A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról, Hivatalos Lap Magyar Különkiadás, 8. Fejezet 2. kötet, 205 – 229. oldal

²⁴⁷ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (1) bekezdése szerint a versenyt érzékelhetően nem korlátozó, csekély jelentőségű (de minimis) megállapodásokról szóló közlemény (2014/C 291/01)

bármelyikén egymásnak nem tényleges vagy potenciális versenytársai (versenytársak közötti megállapodás).

231. A Bizottság de minimis közleményének 13. pontja szerint e közlemény nem terjed ki az olyan megállapodásokra, melyeknek célja a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. A Bizottság tehát nem alkalmazza a 8. pontban meghatározott piaci részesedési küszöbök által létrehozott védett kikötőt ezekre a megállapodásokra. A Bizottság nem alkalmazza az e közleményben meghatározott elveket különösen az olyan korlátozásokat tartalmazó megállapodásokra, amelyek közvetlen vagy közvetett célja a) az árak rögzítése termékek harmadik személyeknek történő értékesítése során; b) a kibocsátás vagy az értékesítés korlátozása; vagy c) a piacok vagy a fogyasztók körének felosztása.
232. A Tpv. 60/A. § (1) bekezdés b) pontja alapján a vizsgáló, illetve az eljáró versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást megszünteti, ha az eljárás során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg, hogy a magatartás jogsértő-e, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.
233. A Tpv. 76. § (1) bekezdése szerint az eljáró versenytanács határozatában
- f) megállapítja a jogsértés tényét,
 - k) bírságot szab ki.
234. A Tpv. 78. § (1) bekezdés a) pontja szerint az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozó jogsértő magatartást valósít meg. Ugyanezen szakasz (1b) pontja szerint a bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve azon – a határozatban azonosított – vállalkozáscsoport a határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja. A Tpv. 78. § (3) bekezdése szerint a bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a végső üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.
235. A Tpv. 78/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy az eljáró versenytanács a bírság kiszabását mellőzi vagy a bírságot csökkenti annak a vállalkozásnak a tekintetében, amely az e törvényben meghatározott módon feltárja a Gazdasági Versenyhivatalnak a 11. §-ba, illetve az EUMSZ. 101. cikkébe ütköző kartellt vagy a közvetlenül vagy közvetve a vételi vagy az eladási árak rögzítésére irányuló más megállapodást vagy összehangolt magatartást (a továbbiakban a 78/A-78/C. § alkalmazásában: jogsértés) és az abban való részvételét. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében a bírság kiszabását az eljáró versenytanács annak a vállalkozásnak a tekintetében mellőzi, amely elsőként nyújt be erre irányuló kérelmet és szolgáltat olyan bizonyítékot,
- a) amely a Gazdasági Versenyhivatalnak alapot szolgáltat arra, hogy a jogsértéssel kapcsolatban helyszíni kutatás végzésére kapjon előzetes bírói engedélyt, feltéve, hogy a Gazdasági Versenyhivatal a kérelem benyújtásának időpontjában nem rendelkezett

elegendő információval a helyszíni kutatás bíróság általi engedélyezésének megalapozásához,

b) amellyel a jogsértés elkövetése bizonyítható, feltéve, hogy a bizonyíték szolgáltatásának időpontjában a Gazdasági Versenyhivatal még nem rendelkezett elegendő bizonyítékkal ahhoz, hogy a jogsértést bizonyítsa, és egyetlen vállalkozás sem felel meg az a) pontnak.

A (3) bekezdés szerint kérelem alapján az eljáró versenytanács a kiszabandó bírság összegét csökkenti, ha a (2) bekezdés szerint a bírság mellőzésének nincs helye, és a vállalkozás a jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékot szolgáltat a Gazdasági Versenyhivatalnak, amely jelentős többletértéket képvisel a bizonyíték szolgáltatásának időpontjában a Gazdasági Versenyhivatal rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest. A Tpv. 78/A. § (5) bekezdése értelmében a bírság csökkentésének mértéke a (3) bekezdés szerinti feltételnek

a) elsőként megfelelő vállalkozás esetén 30-50%-ig;

b) másodikként megfelelő vállalkozás esetén 20-30%-ig;

c) harmadikként vagy többedikként megfelelő további vállalkozás esetén 20%-ig

terjedhet. A (6) bekezdés szerint ha a (3) bekezdés szerinti esetben a vállalkozás a jogsértés miatt kiszabandó bírság összegének megállapításakor figyelembe veendő, a Gazdasági Versenyhivatal előtt korábban nem ismert olyan tényre vagy körülményre vonatkozóan szolgáltat egyértelmű bizonyítékot, amely tény vagy körülmény a kiszabandó bírság mértékét érdemben növeli, a vállalkozással szemben kiszabandó bírság összegének meghatározásakor az ilyen tényt vagy körülményt figyelmen kívül kell hagyni.

236. A Tpv. 78/A. § (7) bekezdése akként rendelkezik, hogy a bírság mellőzésének, csökkentésének, illetve a (6) bekezdés alkalmazásának további feltétele, hogy a vállalkozás, amelyre a kérelem vonatkozik

a) a kérelem benyújtását követően azonnal megszüntesse részvételét a jogsértésben, kivéve az ahhoz elengedhetetlenül szükséges mértékű és jellegű részvételt, amelyre a helyszíni kutatás eredményességének biztosítása érdekében a Gazdasági Versenyhivatal végzésben kötelezte,

b) a versenyfelügyeleti eljárás befejezéséig jóhiszeműen, teljes mértékben és folyamatosan együttműködik a Gazdasági Versenyhivatallal, és

c) a Gazdasági Versenyhivatal kifejezett hozzájárulása nélkül a bírság mellőzése, illetve csökkentése iránti kérelem benyújtásának tényét és az ezzel összefüggésben szolgáltatott bizonyítékok tartalmát - a más versenyhatósághoz benyújtott hasonló kérelmet ide nem értve - másnak semmilyen módon nem teszi hozzáférhetővé; a Gazdasági Versenyhivatal nem tagadhatja meg a hozzájárulást a kérdéses információk olyan hozzáférhetővé tételéhez, amely jogszabályi rendelkezés vagy hatósági kötelezés miatt elkerülhetetlenül szükséges.

237. A Tpv. 78/C. § (1) bekezdése szerint az eljáró versenytanács a bírság mellőzése iránti kérelmeket a beérkezésük sorrendjében, a bírság csökkentése iránti kérelmeket a beérkezésük sorrendjére figyelemmel bírálja el. Az eljáró versenytanács döntését a

vizsgáló készíti elő, amelynek keretében megvizsgálja és véleményezi a kérelmet, és az eljáró versenytanács elé tárja a jogsértéssel kapcsolatosan a Gazdasági Versenyhivatal rendelkezésére álló információkat. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése alapján ha a bírság mellőzése iránti kérelem megfelel a 78/A. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek, az eljáró versenytanács végzéssel megállapítja, hogy az a 78/A. § (2) bekezdés a) vagy b) pontja alapján alapot ad a bírság mellőzésére. E végzésétől az eljáró versenytanács a határozathozatal során csak akkor térhet el, ha a vállalkozás a 78/A. § (7) bekezdésében foglalt feltételeknek nem felelt meg, illetve vele szemben a 78/A. § (8) bekezdésében meghatározott kizáró ok áll fenn. A bírság mellőzésére alapot nem adó kérelmet az eljáró versenytanács végzéssel elutasítja. A (3) bekezdés szerint a bírság mellőzése iránti kérelem elutasítása esetén a kérelmet - kivéve, ha azt a kérelmező a 78/B. § (7) bekezdése szerint visszavonta - bírság csökkentése iránti kérelemként kell elbírálni. A (4) bekezdés továbbá kimondja, hogy ha a bírság csökkentése iránti kérelem megfelel a 78/A. § (3) bekezdésében foglalt feltételeknek, az eljáró versenytanács végzéssel megállapítja, hogy az a 78/A. § (3) bekezdése alapján a kérelmező tekintetében alapot ad a kiszabandó bírság csökkentésére. E végzésétől az eljáró versenytanács a határozathozatal során csak akkor térhet el, ha a vállalkozás a 78/A. § (7) bekezdésében foglalt feltételeknek nem felelt meg. A bírság csökkentésére alapot nem adó kérelmet az eljáró versenytanács végzéssel elutasítja.

238. A Tpvt. 91/A. § (1) bekezdése értelmében az EUMSz. 101., illetve 102. cikkének alkalmazása során a Tpvt. rendelkezéseit a Tpvt. XVI. fejezetében, illetve az 1/2003/EK tanácsi rendeletben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

VII.

Jogi értékelés

VII.1. Hatály, joghatóság

239. A Tpvt. 1. § (1) bekezdése szerint e törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak – ide értve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is a VI. fejezetben szabályozott magatartások kivételével – (a továbbiakban az előzőek együtt: vállalkozás) Magyarország területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. A törvény hatálya alá tartozik továbbá – a II-III. fejezetekben szabályozott magatartások kivételével – a vállalkozás külföldön tanúsított magatartása is, ha annak hatása Magyarország területén érvényesülhet.
240. A vizsgálat tárgyát képező magatartások Magyarországon hivatalosan nyilvántartott, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok és állami, önkormányzati aktorok, közigazgatási szervek által kiírt eszközbeszerzéseket érintettek, amelyekben jelentős részben Magyarországon hivatalosan nyilvántartott, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok indultak ajánlattevőként, így az ezen tenderekkel kapcsolatos egyeztetések Magyarország területén tanúsított piaci magatartásoknak minősülnek. Erre tekintettel az eljárás alá vontak magatartására – ideértve a szlovák székhelyű Premium Line magatartását is – kiterjed a Tpvt. területi hatálya.

VII.2. Az alkalmazandó jog

241. Az 1/2003 rendelet 3. cikk (1) bekezdése szerint ha a tagállamok versenyhatóságai vagy a nemzeti bíróságok az EKSz. 81. cikkének²⁴⁸ (1) bekezdése szerinti megállapodásokra, vállalkozások társulásainak döntéseire vagy összehangolt magatartásokra, amelyek e rendelkezés értelmében befolyásolhatják a tagállamok közötti kereskedelmet, a nemzeti versenyjogot alkalmazzák, akkor az ilyen megállapodásokra, döntésekre vagy összehangolt magatartásokra az EKSz. 81. cikkét is alkalmazniuk kell.
242. Annak eldöntésére, hogy az adott megállapodás vagy magatartás alkalmas-e arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet, az Európai Bizottság Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról című közleménye (a továbbiakban: TKKÉ közlemény)²⁴⁹ szolgál eligazításul.
243. A TKKÉ közlemény 13. pontja szerint a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma az EUMSZ. 101. és 102. cikke alkalmazásának hatókörét azokra a megállapodásokra és magatartásokra korlátozza, amelyek alkalmasak arra, hogy az Unión belül legalább minimális szinten, határokon átnyúló hatást gyakoroljanak. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazásakor különösen a tagállamok közötti kereskedelem, a hatás meglétének lehetősége és az érzékelhetőség kritériumait kell megvizsgálni.

VII.2.1. A tagállamok közötti kereskedelem fogalma

244. A „tagállamok közötti kereskedelem” fogalmába beletartozik minden határokon átnyúló gazdasági tevékenység, azaz nem korlátozódik a határokon átnyúló hagyományos áru- és szolgáltatáscserére. Szélesebben értelmezett fogalom, amely valamennyi határokon átnyúló gazdasági tevékenységre kiterjed, a letelepedést is beleértve.²⁵⁰ A kialakult ítélkezési gyakorlatban a „kereskedelem” fogalma olyan eseteket is magában foglal, amelyekben a megállapodás vagy magatartás a piaci verseny szerkezetére gyakorol hatást.²⁵¹
245. Az a követelmény, hogy a hatásnak a „tagállamok közötti” kereskedelem tekintetében kell fennállnia, feltételezi a legalább két tagállamot érintő, határon átnyúló gazdasági tevékenységre gyakorolt hatást. Nem követelmény, hogy a megállapodás vagy magatartás egy tagállam egésze és egy másik tagállam egésze közötti kereskedelemre hasson. A 101. és a 102. cikk akkor is alkalmazható lehet, ha csak a tagállam egy része érintett, feltéve, hogy a kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhető. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazása független az érintett földrajzi piacok

²⁴⁸ 2009. december 1-jei hatállyal az EKSz. 81. és 82. cikke az EUMSZ. 101. és 102. cikke lett. Az új 101. és 102. cikkek tartalmilag azonosak a korábbi 81. és 82. cikkel. A jelen ügy szempontjából a 81. és 82. cikk alatt a 101. és 102. cikkre utalást kell érteni, ahol ez szükséges.

²⁴⁹ Az Európai Bizottság Közleménye – Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról (2004/C 101/07) [HL C101., 2004.4.27. 81. o.].

²⁵⁰ Lásd a C-172/80. sz. Gerhard Züchner kontra Bayerische Vereinsbank ügyben hozott ítélet 18. pontját [EBHT 1981., 2021. o.].

²⁵¹ Lásd pl. a T-24-26/93., T-28/93. sz. Compagnie maritime belge és mások kontra Bizottság egyesített ügyben hozott ítélet 203. pontját [EBHT 1996., II-1201. o.], valamint a 6/73. és 7/73. sz. Commercial Solvents ügyben hozott ítélet 23. pontját [EBHT 1974., 223. o.].

meghatározásától. A tagállamok közötti kereskedelemre olyan esetben is lehet hatást gyakorolni, ha az érintett piac egyetlen tagállam területe vagy területének egy része.²⁵²

VII.2.2. Hatással lehet

246. A „hatással lehet” kifejezés arra utal, hogy jogi vagy ténybeli objektív tényezők egy csoportja alapján kellő mértékű valószínűséggel előre láthatónak kell lennie annak, hogy egy megállapodás, illetve magatartás közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy potenciális hatást gyakorolhat a tagállamok közötti kereskedelem mintázatára. A kialakult joggyakorlat értelmében az Európai Unión belüli piaci verseny szerkezetét befolyásoló megállapodások vagy magatartások esetén az uniós jog alkalmazhatósága megállapítható.
247. A „jogi vagy ténybeli objektív tényezők egy csoportja alapján kellő mértékű valószínűség” kitétel értelmében az eljárás alá vontak szubjektív szándéka nem releváns a kérdés megítélésében. Lényeges továbbá, hogy a közösségi jog alkalmazhatóságának megállapításához nem szükséges a tényleges hatásgyakorlás; elegendő, ha a megállapodás alkalmas az ilyen hatás kiváltására.²⁵³ A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma számos tényezőtől függhet. Ilyen tényezők közé sorolható például a szóban forgó megállapodás vagy gyakorlat természete, a megállapodás tárgyát képező áru jellege, az érintett vállalkozások piaci pozíciója vagy fontossága.²⁵⁴
248. A megállapodás jellege – mint releváns tényező a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma vizsgálatánál – minőségi szempontból jelzi, hogy a megállapodás mennyiben alkalmas arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakoroljon. A TKKÉ közlemény 77. pontja szerint az egy tagállam egészére vagy annak egy részére kiterjedő megállapodások és magatartások esetében – a több tagállamra kiterjedő megállapodásokhoz képest – részletesebb vizsgálatra van szükség. A TKKÉ közlemény 77. pontja kimondja, hogy e körben a magatartás jellege, természete, és különösen a nemzeti piac lezárásának képessége lehet irányadó szempont annak megítélése során, hogy a vizsgált magatartások a tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakorolnak-e.
249. A jelen eljárás tárgyát Magyarország különböző földrajzi pontjain elhelyezkedő ajánlatkérők által kiírt, mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, gépjárművek, eszközök beszerzésére irányuló pályázatok képezték, amelyekre vonatkozó versenykorlátozó magatartások így az ország egész területét lefedték. Emellett számos eljárás az Európai Unió hivatalos lapjában is meghirdetésre került, amelyeken így más tagállami piaci szereplők is indulhattak. Ez a gyakorlatban a Premium Line részvételével meg is valósult. További figyelembe veendő szempont, hogy részben európai uniós forrásokból finanszírozott közbeszerzések is érintettek voltak. Ugyanakkor nincs arra utaló jel, hogy a vizsgált magatartások a piacok nemzeti határok mentén történő feldarabolásához hozzájárulhatnának, különös tekintettel arra, hogy a vizsgált magatartásokban bizonyíthatóan csak három piaci szereplő vett részt, akiken kívül számos közbeszerzésen más piaci szereplők is indultak.

²⁵² TKKÉ közlemény 22. pont.

²⁵³ TKKÉ közlemény 27. pont.

²⁵⁴ TKKÉ közlemény 28. pont.

VII.2.3. Érzékelhetőség

250. Amint azt a TKKÉ közlemény kifejti, a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma a 101. és a 102. cikk alkalmazásának hatókörét azokra a megállapodásokra és magatartásokra korlátozza, amelyek alkalmasak arra, hogy az Európai Unión belül legalább minimális szinten határokon átnyúló hatást gyakoroljanak. A Bíróság megfogalmazása szerint a megállapodás vagy magatartás arra való alkalmasságának, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakoroljon, „érzékelhetőnek” kell lennie.²⁵⁵ Az érzékelhetőség különösen az érintett vállalkozások érintett piaci pozíciójára és fontosságára tekintettel értékelhető.
251. Az érzékelhetőség megállapítása során a „kereskedelemre gyakorolt hatás nem érzékelhető mértéke” szabály, a NAAT szabály az irányadó. A TKKÉ közlemény a NAAT-szabály pozitív illetve negatív vélemét attól függően rendeli alkalmazni, hogy az adott magatartás jellegénél fogva alkalmas-e arra, hogy hatással legyen a tagállamok közötti kereskedelemre vagy sem.
252. Eszerint egy horizontális megállapodás elvileg nem alkalmas arra, hogy érzékelhető hatást fejtson ki, ha a felek együttes piaci részesedése egyetlen olyan, az Európai Unión belüli érintett piacon sem haladja meg az 5%-ot, amelyre a megállapodás hatással van, és az érintett vállalkozásoknak a megállapodás tárgyát képező termékekkel megvalósított összesített éves közösségi forgalma nem haladja meg a 40 millió eurót. Ez ugyanakkor nem azt jelenti, hogy egy magatartás csak mindkét előbbi feltétel együttes megvalósítása esetén képes érzékelhető hatást gyakorolni a tagállamok közötti kereskedelemre. Ebben az esetben az adott magatartás és érintett piac valamennyi körülményét figyelembe kell venni az elemzés során. (TKKÉ közlemény 52. pont)
253. Az olyan megállapodások esetén, amelyek természetüknél fogva képesek hatást gyakorolni a tagállamok közötti kereskedelemre, mint például az exportot vagy importot érintő vagy a több tagállamra is kiterjedő magatartások, pozitív megdönthető vélelem áll fenn az érzékelhetőségre, ha a közösségi forgalom meghaladja a 40 millió eurót. Szintén feltételezhető az érzékelhetőség az ilyen megállapodások esetén, amennyiben a felek piaci részesedése nagyobb, mint 5%. (TKKÉ közlemény 53. pont)
254. A TKKÉ közlemény 54. pontja értelmében a 40 millió eurós értékhatár tekintetében a forgalom számításának alapja az érintett vállalkozások által az előző üzleti évben a megállapodás tárgyát képező termékekkel (szerződéses termékek) megvalósított, adózás előtti teljes közösségi értékesítés. Az ugyanazon csoporthoz tartozó társaságok között lebonyolított értékesítések nem vehetők figyelembe. Az 57. pont alapján az ugyanazon átfogó üzleti megállapodás részét képező szerződések a NAAT-szabály alkalmazásában egyetlen megállapodást képeznek. A vállalkozások azzal, hogy egy gazdasági szempontból egységet képező megállapodást részekre osztanak fel, nem kerülhetnek a fenti értékhatárok alá.
255. A jelen eljárással összefüggésben megállapítható, hogy az eljárás alá vontak együttes nettó árbevétele nem haladja meg a 40 millió eurót. A piaci részesedések kapcsán nem állnak rendelkezésre részletes adatok a releváns piacok meghatározásához és az eljárás alá vontak piaci részesedéseinek számításához, de a főbb mezőgazdasági gépek 2017.

²⁵⁵ TKKÉ közlemény 13. pont.

évi összesített forgalmára vonatkozó információ alapján nem zárható ki, hogy az eljárás alá vontak együttes részesedése sem éri el az 5%-ot. Mindezek alapján az eljáró versenytanács szerint feltehető, hogy a vizsgált magatartás nem alkalmas arra, hogy érzékelhető mértékben érintse a tagállamok közötti kereskedelmet, így az eljárás alá vont vállalkozások magatartásának értékelésére a Tpvt. 11. §-a alapján kerül sor. Ettől függetlenül az eljáró versenytanács az EUMSZ. 101. cikke és a Tpvt. 11. § közötti nagyfokú harmonizáltság okán (amelynek az 1/2003/EK rendelet 3. cikk (2) bekezdése alapján kell fennállnia) a Tpvt. 11. §-a szerinti értékeléskor is figyelemmel van az EUMSZ. 101. cikkére és az ahhoz kapcsolódó joggyakorlatra, mivel nyilvánvaló érdek fűződik ahhoz, hogy a Tpvt. rendelkezései és fogalmai az uniós jog rendelkezéseivel és fogalmaival egységes értelmezést kapjanak.²⁵⁶

VII.3. Versenytársak közötti horizontális megállapodás, függetlenség

256. A jelen eljárásban érintett eljárás alá vontak mindhárman foglalkoznak az eljárás tárgyát képező mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, járművek, felszerelések, alkatrészek kereskedelmével, így nyilvánvalóan egymás versenytársainak minősülnek, amit szemléletesen érzékeltet, hogy az egyes tendereken egymás ellen is indultak. Az eljárás alá vontak ezen túlmenően – az eljárás megindítását követően tett nyilatkozataikban foglalt felvetésekkel és az előzetes álláspontra tett észrevételeikkel ellentétben – egymástól versenyjogi értelemben véve függetlennek minősülnek, az alábbiak szerint.
257. Az eljárás alá vontak egybehangzó nyilatkozata szerint versenyjogi szempontból egymástól nem független vállalkozásoknak minősülnek (azaz egyazon vállalkozáscsoporthoz tartoznak) a köztük lévő személyi összefonódásokra ([SZEMÉLYES ADAT] a Tempelben ügyvezető, a Normtec ügyvezetőjének döntéseire befolyást gyakorol, míg a Premium Line esetében tulajdonos-ügyvezető; [SZEMÉLYES ADAT] pedig a Normtec és a Tempel közös munkavállalójaként kerül foglalkoztatásra) és szerződéses viszonyokra (bizományosi szerződés, szolgáltatási szerződés, viszonteladói szerződés, tanácsadási megállapodás) tekintettel. Az előzetes álláspontra tett észrevételeikben az eljárás alá vontak kiemelték, hogy a Normtec és a Premium Line a Tempel forrásainak (eszközök, munkaerő) és [SZEMÉLYES ADAT] személyes közreműködésének, iránymutatásának hiányában nem lettek volna képesek piaci tevékenységet végezni, ami álláspontjuk szerint megalapozza, hogy az eljárás alá vontak egyetlen gazdasági egységnek tekinthetők, mivel a Tempel illetőleg [SZEMÉLYES ADAT] befolyása mindhárom társaság stratégiájára, üzletpolitikájára, teljes működésére nézve meghatározó volt.
258. Az eljáró versenytanács ezzel szemben hangsúlyozza, tényleges irányító mind a magyar joggyakorlat,²⁵⁷ mind az Európai Bizottság gyakorlata²⁵⁸ alapján alapesetben csak az lehet, aki az irányított vállalkozásban kisebbségi részesedéssel rendelkezik. A GVH

²⁵⁶ A C-32/11. sz. Allianz Hungária Biztosító Zrt. és társai kontra GVH ügyben az Európai Bíróság 2013. március 14-én hozott ítéletének 15. pontja.

²⁵⁷ A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének 2/2020. számú közleménye az összefonódások vizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről, 2.1.4. pont, amellyel egyezően rendelkeznek a tényleges irányítás kérdésében a korábbi 1/2019 számú közlemény 2.1.4. fejezete és a 6/2017. számú közlemény 30-32. pontjai.

²⁵⁸ Bizottsági közlemény 59. pont.

gyakorlata alapján ugyanis tényleges irányítás akkor jöhet létre, ha a kisebbségi szavazatok tulajdonosa – valamilyen oknál fogva – reálisan számíthat arra, hogy a közgyűlésen (taggyűlésen) többségi szavazatot szerez. A tényleges irányításra az is alapot adhat, ha a vállalkozás által jelölt tagok ténylegesen (és valószínűsíthetően tartósan) többségbe kerülnek a másik vállalkozás vezetői tisztségviselői körében. A Bizottsági közlemény 59. pontja szerint kisebbségi részvényesről akkor mondható ki, hogy de facto alapon egyedüli irányítással bír, amikor nagyon valószínű, hogy a részvényes – részvénytulajdonának szintje miatt és a korábbi évek részvényesi közgyűlésein a részvényesek jelenléti aránya szerint – a részvényesek közgyűlésein többséget ér el. A Bizottsági közlemény eljárás alá vontak által hivatkozott 20. pontja az irányítás „más eszközök révén” történő megvalósulása kapcsán pedig az alábbiakat rögzíti: *„A tisztán gazdasági kapcsolatok az irányítás megszerzésében döntő szerepet játszhatnak. Kivételes körülmények között a gazdasági függés de facto alapon irányításhoz vezethet, amikor például nagyon fontos hosszú távú szállítási megállapodások vagy a szállítók vagy ügyfelek által biztosított hitelek, strukturális kapcsolódásokkal párosulva, döntő befolyásolást jelentenek. Egy ilyen helyzetben a Bizottság gondosan elemezni fogja, hogy az ilyen gazdasági kapcsolódások, más kapcsolódásokkal együttesen, elegendőek-e ahhoz, hogy az irányítás tartós megváltozásához vezessenek.”* A Bizottsági közlemény eljárás alá vontak által szintén hivatkozott 10. pontjában kifejezetten megfogalmazásra kerül, hogy az egyetlen gazdasági egység létrejöttének feltétele az állandó, egységes gazdasági vezetés fennállása. A Bizottsági közlemény 10. pontjának – Tempel által nem idézett – utolsó mondata pedig maga is egyértelművé teszi, hogy a tényleges egybeolvadás kizárólag szerződéses megállapodásokon alapulhat (de erősítheti a gazdasági egységet alkotó vállalkozások közötti kereszttulajdonlás is).

259. Márpedig a jelen esetben a de facto irányítás joggyakorlat által támasztott fenti feltételei nem állnak fenn, hiszen egységes gazdasági vezetésre irányuló szerződést a felek nem kötöttek egymással, ilyenek sem a tanácsadási szerződés, sem a szolgáltatási, bizományosi vagy viszonteladói szerződés nem tekinthető, sem külön-külön, sem együttesen értékelve. Továbbá az egységes gazdasági vezetés állandó, tartós jellege sem biztosított, hiszen a Tempel és a Normtec, illetve tulajdonosaik – általuk is elismerten – bármikor dönthetnek úgy, hogy nem követik [SZEMÉLYES ADAT] tanácsait, nincs annak semmilyen intézményesült garanciája, hogy a stratégia, üzletpolitika meghatározása szempontjából releváns kérdésekben az egységes gazdasági vezetés biztosított legyen.
260. A Tempel által hivatkozott Lockheed Martin / Loral Corporation ügy 6-7. pontja az eljáró versenytanács értelmezése szerint az ott felsorolt kapcsolódási pontok alapján a felek azon véleményét rögzíti, hogy azok nem alapoznak meg összefonódást, amely következtetéssel a 8. pontban foglaltak szerint a Bizottság is egyetértett, sőt a 9. pontban felhívta a felek figyelmét arra, hogy a vázolt kapcsolatok felvethetik a versenyjogi rendelkezések megsértésének lehetőségét. Így az eljáró versenytanács számára nem világos, hogy ezen ügy hogyan támaszthatná alá a jelen eljárásban vizsgált vállalkozások egymástól nem független voltát.
261. Az eljárás alá vontak vitatták, hogy akár a Tpv., akár az Európai Unió fúziós rendelete megkövetelné a kisebbségi részesedés fennállását a tényleges irányítási helyzet

megállapíthatósága kapcsán. Álláspontjuk szerint a GVH megközelítése nem is indokolt elméleti szempontból (egy 1%-os részesedés megléte vagy hiánya nem változtat érdemben például egy ügyvezetőnek a vállalkozás működésére gyakorolt befolyásán), ráadásul ki is üresíti a Tpvt. 23. § (2) bekezdés d) pontjában foglalt esetkört, ami nyilvánvalóan nem lehetett a jogalkotó célja. Ami a jogalkotó célját illeti, az eljáró versenytanács rámutat, hogy a Tpvt. 23. § (2) bekezdés d) pontját beiktató jogszabály miniszteri indokolása is akként fogalmaz, hogy az az a)-c) pontokba nem sorolható, de facto előállt irányításra vonatkozik. *„Ez utóbbi eset egyrészt a vezető testületekben való kölcsönös részvételén keresztül realizálódó összefonódásokat, másrészt a kisebbségi részesedéssel megvalósított irányítást öleli fel, amikor pl. egyik vállalkozás a másikat 25%-os részesedéssel is irányítani tudja, mivel a fennmaradó 75% rengeteg kisorvénnyal oszlik meg.”* Ahogyan az előbbi, a törvény indokolásában említett példák is mutatják, a kisebbségi részesedés megkövetelése nem üresíti ki a tényleges irányítás fogalmát, az eljáró versenytanács pedig az 1%-os kisebbségi részesedés hatásának elemzését e körben szükségtelennek tartotta, hiszen a Bizottsági közlemény 20. pontja is egyértelművé teszi, hogy a strukturális kapcsolódásoknak az eset összes körülményeinek részeként van jelentősége.

262. Ezzel összhangban a Versenytanács gyakorlata²⁵⁹ szerint is *„[...] a Tpvt. 23. § (2) bekezdés d) pont szerinti tényleges irányítási jog megállapíthatóságához az irányított társaság piaci magatartását meghatározó lényeges döntéseinek tartós befolyásolásának képességét kell igazolni és nem egyedi döntésekbe való esetleges beleszólást. Ez a tartós és érdemi döntési képesség pedig csak objektív körülményekre alapozva állhat fenn, mint például amilyen a vállalkozás döntési fórumain való részvétel lehetőségét biztosító kisebbségi részesedés, illetve annak viszonya a többi tulajdonos részesedéseivel és az ilyen tartós tényleges irányítási helyzet fennállását utólag az irányított vállalkozás dokumentumai (pl. köz-, illetve taggyűlési jegyzőkönyvek) is kell, hogy igazolják. [...] valamely vállalkozásnak a másik vállalkozás feletti tényleges irányítása megállapíthatóságának elengedhetetlen feltétele, hogy a vállalkozás objektív módon és tartósan kapcsolódjon a másik vállalkozáshoz, amire kizárólag az annak döntési fórumain való jogilag rendezett jelenlét adhat alapot, amit a másik vállalkozás dokumentumaiban (pl. köz-, illetve taggyűlési jegyzőkönyvekben) foglaltaknak is tükrözniük kell. Ez biztosíthatja ugyanis csak, hogy a vállalkozás a másik vállalkozás piaci magatartását (mint a Tpvt. szerinti irányítás meghatározó tartalmát) érdemben meghatározó üzleti terv elfogadására a hozzájárulása nélkül ne legyen mód [...] azokban az esetekben, amikor jogi keretek nélkül próbál meg egy vállalkozás egy másik vállalkozás felett irányítási jogot gyakorolni, akkor az a vállalkozás, aki felett az irányítási jogot akarják gyakorolni, bármikor dönthet úgy, hogy saját döntést hoz (hiszen képessége, alkalmassága ehhez adott), hiszen ehhez számára a jogi keretek adottak, ugyanis a jogi szabályozás alapján őt illeti meg a döntési jogosultság. Ez pedig azt jelenti, hogy ilyen esetben nem biztosított a tartósság, hiszen az irányítás megléte azon múlik, hogy az irányított vállalkozás érzékenysége miatt elfogadja-e az irányítási szándékozó vállalkozás döntését.”*

²⁵⁹ Lásd a VJ/111-173/2015. sz. határozat 247-249. pontjait. A határozatot a Kúria – a kiszabott versenyfelügyeleti bírság jogszerűségének vizsgálata, valamint a perköltség és az illeték viselésére vonatkozó rendelkezések kivételével – helyben hagyta a Kf. VI. 39.085/2021/5. sz. részítéletével.

263. A jelen eljárás kapcsán megállapítható, hogy az eljárás alá vontak tulajdonosai egymásban semmilyen részesevel nem rendelkeznek, valamennyien egyszemélyes társaságok, és a tulajdonosok egymás Ptk. szerinti közeli hozzátartozóinak sem minősülnek, továbbá más objektív körülmény (pl. stratégiai kérdésekben hozzájárulást igénylő vagy vétőjogot biztosító hosszú távú szerződés, az üzleti terv elfogadását / megváltoztatását Johann Ocken egyetértése nélkül lehetlenné tévő jogi megoldás stb.) sem volt azonosítható, ami a fentiek szerint tartós döntési képességet és így irányítási viszonyt megalapozna. Kiemelendő továbbá, hogy az eljárás alá vontak a közbeszerzési eljárások során is egymástól függetlennek igyekeztek láttatni magukat: a jelen versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált közbeszerzési eljárások során benyújtott ajánlataikban egyetlen alkalommal sem jelezték, hogy tényleges tulajdonosuk a cégjegyzékben foglaltaktól eltérne. Erre vonatkozó magyarázatot az eljáró versenytanács által a tárgyaláson feltett kifejezett kérdésre sem szolgáltatottak.²⁶⁰ Sőt, amikor kartellgyanúba keveredtek, akkor is a függetlenségük hangsúlyozására, látszatának megteremtésére irányuló intézkedéseket fontolgattak (vö. 174. pont). Bár a Premium Line vitatta a Kúria VJ/111/2015. számú ügyben hozott ítéletének relevanciáját, mivel az álláspontja szerint a kisebbségi részesevel szükségességét nem támasztja egyértelműen alá, az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy a közbeszerzési eljárások során tett függetlenségre vonatkozó nyilatkozatok fontosságát ugyanakkor a Kúria is elismerte, amikor kimondta, hogy „*felperesek Kbt. 56. § (1) bekezdés kc) pontja szerinti nyilatkozatainak kiemelten történt figyelembevételét indokolja egyfelől, hogy azok korabeli bizonyítékok, másfelől, hogy maguktól a felperesektől származnak, még hozzá teljes bizonyító erejű magánokiratokba foglaltan. Nyilatkozataikkal a felperesek a közhiteles cégnyilvántartás adatait erősítették meg, éves beszámolóikból, társasági dokumentumaikból is ugyanez olvasható ki.*” A vállalkozások által a piaci működésük során más piaci szereplők irányába tanúsított magatartása különösen azért is releváns, mert az európai joggyakorlat²⁶¹ értelmében az egyazon vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások akkor képeznek egy gazdasági egységet, amennyiben a leányvállalatok nem élveznek gazdasági függetlenséget, és nem rendelkeznek valódi szabadsággal az általuk a piacon követendő magatartás meghatározásában. A releváns kérdés tehát az, hogy a vállalkozások a piacon egyetlen gazdasági egységként lépnek-e fel. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint nem egyetlen gazdasági egységként viselkednek a piacon azon vállalkozások, melyek a közbeszerzési pályázatokon egymás versenytársaiként indulnak.
264. Az a körülmény, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a Tempelnek és a Premium Line-nak is ügyvezetője, szintén nem alapozhatja meg a Tempel és a Premium Line egy vállalkozáscsoportba tartozását. Vezető tisztségviselő akkor sem minősülhet a vállalkozás tényleges irányítójának, ha ténylegesen meghatározó szerepe van a vállalkozás piaci magatartását meghatározó ügyek vitelében.²⁶² A vállalkozás irányítója ugyanis nem a vezető tisztségviselő, hanem az a vállalkozás (tulajdonos), aki a vezető tisztségviselő kijelölésére, megválasztására vagy visszahívására a Tptv. 23. § (2)

²⁶⁰ VJ/10-370/2018.

²⁶¹ 56 és 58/64. sz. ügyek, Consten and Grundig, 1966, ECR 299; 22/71. sz. ügy, Béguelin Import v. GL Import-Export 1971, ECR 949; 15/74. számú ügy, Centrafarm BV and Adnaan De Peijper v. Sterling Drug Inc, 1974, ECR 1183

²⁶² Lásd 2/2020. sz. közlemény 35. pontját.

bekezdésének a) vagy b) pontja alapján jogosult, és egyben jogosult arra is, hogy a vezető tisztségviselőnek a vállalkozás működtetésével kapcsolatos jogosítványait is meghatározza.

265. A joggyakorlat²⁶³ szerint az a körülmény, hogy a Tpv. 23. § (2) bekezdés a)-c) pontjai szerinti irányítási jogok egyikével sem rendelkező vállalkozás képviselője szakmai tudását felhasználva a másik vállalkozás döntéseire esetlegesen képes hatást gyakorolni, önmagában szintén nem alapoz meg tényleges irányítást. Jelen esetben azon körülmények, miszerint a Premium Line egyedüli tagja és ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] egyben a Tempel ügyvezetője is, és a Tempel egyedüli tagja, [SZEMÉLYES ADAT] az alapítói határozatokat minden esetben az ő javaslatainak megfelelően hozza meg, valamint, hogy a Normtec tulajdonosa és ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] szintén [SZEMÉLYES ADAT] javaslatára alapította a vállalkozást, és annak működtetése során is [SZEMÉLYES ADAT] javaslatait követi – bár arra utalnak, hogy [SZEMÉLYES ADAT] szakmai tudását felhasználva, esetlegesen képes lehet egyes, a Tempel és a Normtec piaci magatartását érintő döntésekre is érdemi hatást gyakorolni, azonban mind a Tempel, mind a Normtec tulajdonosa bármikor dönthet úgy, hogy nem fogadja meg [SZEMÉLYES ADAT] javaslatát, és a [SZEMÉLYES ADAT] által javasolttól eltérő döntést hoz. A Tempel maga is utalt arra, hogy [SZEMÉLYES ADAT] egy ilyen döntés meghozatalát nem lenne képes megakadályozni, ilyen jogosultsággal nem rendelkezik, ennél fogva nem képes a Tempel illetve a Normtec piaci magatartását tartósan és kiszámítható módon befolyásolni. A Normtec és a Premium Line piaci tevékenység végzéséhez szükséges kompetenciáinak hiánya sem alapoz meg tartós befolyásolási képességet, hiszen azokat bármikor kiépíthették volna saját erőből (pl. megfelelő, szakképzett munkaerő, ügyvezető felvételével) vagy más külső forrásból (pl. közbeszerzési tanácsadó megbízásával). Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az eljárás alá vontak nyilatkozatai egyébként is ellentmondóak ebben a körben, hiszen míg a Tempel szerint a Normtec kapcsán valamennyi piaci, üzletpolitikai döntést [SZEMÉLYES ADAT] hozott meg, addig a Normtec ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatásán akként nyilatkozott, hogy az üzletpolitikai döntéseket a közbeszerzések kivételével maga hozta meg, ugyanakkor az előzetes álláspontra tett észrevételeiben már úgy fogalmazott, hogy adózási, jogi, munkáltatói, stratégiai kérdésekben is [SZEMÉLYES ADAT] döntött.
266. Megállapítható továbbá, hogy a Normtec és a Tempel között fennálló szerződéses kapcsolatok (így különösen a szolgáltatási szerződés és a tanácsadási szerződés) sem alapozzák meg a szerződéses felek egy vállalkozáscsoportba tartozását (vagyis a Tpv. 23. § (2) bekezdés c) pontja szerinti irányítási viszonyt), mivel a szerződéses jogviszonyok csupán bizonyos szolgáltatások igénybevételére vonatkoznak, és nem jogosítják fel a másik felet a partner vállalkozás piaci magatartásának olyan tartós és érdemi befolyásolására, amelytől adott esetben ne lehetne eltérni.
267. Szintén nem alkalmas az egy vállalkozáscsoportba tartozás bizonyítására azon körülmény, hogy [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec egyedüli tagját, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 195. §-a szerint a Normtec és a Tempel közös munkavállalóként foglalkoztatják. E munkaviszony lényege, hogy egy munkavállaló több munkáltató számára végzi ugyanazt a tevékenységet. Nem vonható

²⁶³ Lásd 2/2020. sz. közlemény 36. pontját és a VJ/40-82/2014. sz. határozat 57) pontját.

le azonban olyan következtetés ebből a speciális munkaviszonyból, hogy a két munkáltató vállalkozás egy vállalkozáscsoportba tartozna.

268. Mindezek alapján az eljáró versenytanács értékelése szerint az eljárás alá vont vállalkozások versenyjogi értelemben egymástól függetlennek minősülnek. A Normtec észrevételeiben hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság és a Kúria által a versenyügyekben is alkalmazandónak rendelt *in dubio pro reo* elv értelmében a felelősséget megalapozó összes tény a hatóságnak kell bizonyítania, és azon tényeket, amelyek valóságtartalma tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vont vállalkozás javára kell figyelembe venni. Az eljáró versenytanács ugyanakkor rámutat, hogy a jelen esetben nem a tények valóságtartalma kapcsán vonták kétségbe az eljárás alá vontak az előzetes álláspontban foglaltakat, hiszen azok a vállalkozások közötti kapcsolatok tekintetében (is) az eljárás alá vontak által rendelkezésre bocsátott bizonyítékokon alapulnak, hanem azok jogi értékelését, versenytanács általi mérlegelését vitatják, amely pedig nem hozható összefüggésbe az *in dubio pro reo* elvvel. Az eljáró versenytanács a jelen esetben is az összes releváns körülményt mérlegelve, a következetes joggyakorlatra is figyelemmel vonta le azt a következtetést, hogy az eljárás alá vontak versenyjogi szempontból nem tekinthetők egyazon vállalkozáscsoport részének.

VII.4. A jogsértéssel érintett piac

269. Ármeghatározó, illetve piacfelosztó kartell (kőkemény kartell) esetén a piaci részesedés meghatározásának nincs jelentősége,²⁶⁴ tekintettel arra, hogy a csekély piaci részesedésen alapuló mentesülés kőkemény kartell esetén kizárt. Ennek következtében az érintett piacnak a Tpv. 14. § rendelkezéseiben foglaltak szerinti meghatározását teljes pontossággal nem is kell elvégezni.²⁶⁵
270. A versenykorlátozó célú megállapodások esetében az érintett piacot a megállapodásban részes felek magatartása határozza meg, amennyiben is versenyellenes tevékenységüket e piacra összpontosítják.²⁶⁶ A jogalkalmazási gyakorlat szerint közbeszerzést érintő egyeztetések vizsgálata esetén az érintett piacot az adott közbeszerzés tárgya képezi.²⁶⁷
271. Jelen ügyben a feltételezetten jogsértő magatartás a közszféra szereplői illetve egyes állami tulajdonú vállalkozások, más jogi személyek által kiírt, mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, járművek, szerszámok, eszközök, egyéb felszerelések beszerzésére irányuló közbeszerzési eljárásokat érintette. A Tempel felvetésére reagálva (vö. 196. pont) az eljáró versenytanács egyértelműsíti, hogy ez a jogsértés egységes és folyamatos jellegéből (részletesen ld. alább a VII.6. alfejezetben) fakadóan azt jelenti, hogy az érintett árupiac kiindulópontját a mezőgazdasági és egyéb gépek, berendezések, járművek, eszközök, felszerelések összessége képezi, melyen belül a versenyjogi értelemben vett, ténylegesen érintett árupiacok elhatárolását az eljáró versenytanács mellőzte, mivel annak a jogsértés megállapíthatósága és a szankció alkalmazása szempontjából sem volt jelentősége. Földrajzi értelemben Magyarország egész területe érintett, hiszen az egyeztetésekre a kiírók székhelyétől, a teljesítés helyétől függetlenül került sor, a jogsértéssel érintett konkrét tenderek az ország jelentős területét lefedték.

²⁶⁴ Leg. Bír. Kfv.IV.37.236/2009/11., Vj-20-2005

²⁶⁵ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.195/2012/6.számú ítélet, Vj-162/2004

²⁶⁶ T-71/03. sz. Tokai Carbon kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 2005., 10. o.] 90. pontja

²⁶⁷ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.798/2006/7. számú ítélet, VJ-74/2004.

VII.5. Az értékelés keretei

VII.5.1. Versenykorlátozó megállapodás

272. A versenyjogi értékelés kapcsán leszögezendő, hogy a vállalkozások közötti megállapodások, összehangolt magatartások versenyjogi megítélésének kiindulópontja azon követelmény, hogy a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg, mellőzve a versenytársaikkal akarategységben tanúsított piaci magatartást.²⁶⁸ A piaci szereplőknek saját maguknak, önállóan kell kialakítaniuk a piacon általuk alkalmazott politikát, követett magatartást, s ez az elvárás meggátol minden közvetlen vagy közvetett kapcsolatot az egymástól független piaci szereplők között.²⁶⁹
273. A Tpv. 11. §-a és az EUMSZ. 101. cikke szerinti megállapodás – összhangban az uniós gyakorlattal – nem esik egybe a polgári jogi vagy társasági jogi értelemben vett megállapodással. A versenyjogi értelemben vett megállapodás nemcsak írásos szerződés formájában, hanem egyéb módon is létrejöhet. Szükséges és egyben elegendő feltétele, ha az érintett felek akarategyezsége megállapítható, vagy a felek megállapodásra utaló magatartást tanúsítanak. Megállapodás jön létre a felek között, ha csatlakoznak egy közös tervhez, amely korlátozza, vagy feltehetőleg korlátozza önálló gazdasági tevékenységüket azáltal, hogy meghatározza a piacon követendő magatartás, vagy magatartástól tartózkodás irányát. Írásba foglalása, formális elemek jelenléte, szerződéses jogkövetkezmények vagy végrehajtási intézkedések meghatározása nem szükséges a megállapodás létrejöttéhez.²⁷⁰ A megállapodás ténye lehet a résztvevők magatartásával kifejezett vagy abba beleértett, azaz szükséges és egyben elegendő feltétel, ha az érintett felek akarategyezsége megállapítható vagy a felek megállapodásra utaló magatartást tanúsítanak.²⁷¹ Nem szükséges továbbá a jogsértés megállapításához, hogy a felek előzetesen egy átfogó tervben állapodjanak meg. A törvényi tilalom kiterjed olyan, az egyezkedési folyamat során létrejövő be nem fejezett egyetértésekre, részleges és feltételes megállapodásokra, amelyek összességükben vezetnek azután egy végleges megállapodásra.

VII.5.2. Egységes és folyamatos jogsértés

274. A Tpv. 11. §-ának illetve az EUMSZ. 101. cikkének megsértésére nemcsak egy elkülönült, önálló cselekmény, hanem cselekmények sorozata vagy egy magatartás folyamata révén is sor kerülhet, még akkor is, ha annak egy vagy több eleme önmagában véve is megvalósíthatja ezen cikk megsértését. Ennek megfelelően, ha a különböző cselekedetek egy átfogó terv részét képezik, mivel azonos célra irányulnak, amely révén torzítják a közös piacot, a jogsértés egészében való részvétel okán az ilyen cselekedetekért is megállapítható a felelősség fennállása.²⁷²

²⁶⁸ Föv. Ítéletábra 2.Kf. 27.052/2007/22., VJ-138/2002

²⁶⁹ A Vj-69/2008/538., Vj-69/2008/539., Vj-69/2008/564. sz. határozat 198-201. pont

²⁷⁰ Lásd például a Fővárosi Ítéletábra 2.Kf.27.564/2007/18. számú ítéletét, vagy az Elsőfokú Bíróságnak a T-41/96. sz. Bayer kontra Európai Bizottság ügyben 2000. október 26-án hozott ítéletét, és a T-49/02-T-51/02. sz. Brasserie Nationale SA és társai kontra Európai Bizottság ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletet.

²⁷¹ Lásd a T-325/01. sz. DaimlerChrysler AG kontra Európai Közösségek Bizottsága ügyben 2005. szeptember 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., II-3319. oldal] 199–200. pontjait.

²⁷² Ld. pl. a C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P sz., Aalborg Portland és mások kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletet [EU:C:2004:6, 258. bekezdés]; és a C-

275. Az a vállalkozás, amely egy több elemből álló versenykorlátozó megállapodásban és/vagy összehangolt magatartásban saját magatartása révén vett részt, amely magatartása a jogsértés egészének megvalósításához való hozzájárulásra irányul, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakát illetően felelősségre vonható azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen jogsértés keretében más vállalkozások tanúsítottak. Ez a helyzet áll fenn, amennyiben bizonyított az, hogy a kérdéses vállalkozás saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és tudomása volt a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásról, illetve az, hogy e magatartást ésszerűen előre láthatta, és kész volt ennek kockázatát elfogadni.²⁷³
276. A fentiek alapján az egységes és folyamatos jogsértésben való részvétel bizonyításához három feltételnek kell teljesülnie: közös célkitűzés elérésére irányuló átfogó terv fennállása, a vállalkozás e tervhez való szándékos hozzájárulása, és azon tény, hogy a vállalkozás (bizonyítottan vagy vélelmezhetően) tudott a többi résztvevő jogsértő magatartásairól.²⁷⁴
277. Ezzel összhangban, a Versenytanács következetes gyakorlata²⁷⁵ értelmében az egységes és folyamatos jogsértésben, jellegénél fogva, nem minden mozzanat tekintetében vesznek részt ugyanolyan módon és mértékben a szereplők. Egy vállalkozást a versenyre hatást gyakorolni képes megállapodás vagy összehangolt megállapodás résztvevőjének lehet tekinteni, ha a résztvevő vállalkozások egészének magatartása erre az eredményre vezethet, függetlenül az adott vállalkozás egyéni részvételének hatásától. Az egységes jogsértés megállapítását az sem zárja ki, hogy az érintett vállalkozások szerepe abban eltérő, illetőleg a vállalkozások közötti – a jogsértés közös tanúsítását, a vállalkozások valamely közös, jogsértéssel megvalósítani kívánt, illetve megvalósított érdekét, közös akaratát kétségbe nem vonó – esetleges érdekkonfliktus léte sem kizáró ok. A jogsértés egységességének megállapításakor a legfontosabb körülmények az átfogó terv megléte (ami azonban nem foglalja magában annak szükségességét, hogy valamilyen „keretmegállapodást” ténylegesen meg is kötöttek), valamint a résztvevők körének nagymértékű azonossága. Az egységes és folyamatos megállapodás létét támaszthatja alá az érintett termékek közelsége, és az alkalmazott eszközök és mechanizmusok hasonlósága is.

VII.5.3. Versenykorlátozó cél, illetve hatás

278. A versenykorlátozó cél objektív, a felek szándékától független fogalom. Versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét.

113/04 P. sz., Technische Unie kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletet [EU:C:2006:593, 178. bekezdés].

²⁷³ C-441/11 P sz. ügy Verhuizingen Coppens kontra Bizottság [EU:C:2012:778, 42. bekezdés], illetve a fentebb hivatkozott Aalborg Portland ügy 83. bekezdés, C-49/92 P sz. ügy Anic Partecipazioni kontra Bizottság [EU:C:1999:356, 82., 83., 87. bekezdés]

²⁷⁴ T-204/08. sz. ügy Team Relocations és mások kontra Bizottság [EU:T:2011:286, 37. bekezdés]

²⁷⁵ Ld. a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának a Tpv.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései 2019, 11.45. pont (VJ/69/2008.)

279. Amennyiben a versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy a gazdasági szereplők megállapodtak, és ez a megállapodás a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását akár csak célozza is, már megvalósul a versenyjogi jogsértés. Éppen ezért, a jogsértés megállapításához a megállapodás tényleges piaci hatásának vizsgálata szükségtelen. Nem a jogsértés megállapítására, hanem esetleg a szankció, így a bírság mértékének megállapítására tartozó kérdés lehet az, hogy a versenytorzító célú, vagy erre alkalmas megállapodás konkrétan ki is fejtett-e ilyen hatást.²⁷⁶
280. A megállapodás végrehajtásának módja is felfedheti a versenykorlátozó célt, még ha a megállapodás nem is tartalmaz erre utaló kifejezett rendelkezést.²⁷⁷ A résztvevők szándékára vonatkozó bizonyíték nem szükséges feltétel. Egy versenykorlátozó céllal rendelkező megállapodás akkor is tiltott, ha a megállapodásban részes felek vagy azok egyike soha nem szándékozott azt betartani, vagy végrehajtani.²⁷⁸

VII.5.4. Versenyztetés során tanúsított összejárás

281. A versenyjogi gyakorlat²⁷⁹ szerint a versenyztetéssel kapcsolatos összejárás során a közvetlen bizonyítékokban szereplő adatok (korlátokat, alapárakat tartalmazó táblázatok, a feltüntetett százalékarányok, a sorrendiség, az ezen elemekhez fűzött megjegyzésekkel, maga a szóhasználat) a ténylegesen elért pályázati eredmények ismeretében a vállalkozások közötti egyeztetés tényét tükrözik. A közvetett és közvetlen bizonyítékokkal szemben a vállalkozásoknak „a végeredmény előre látható” körülményére való hivatkozása – a gazdasági ésszerűség, üzleti indokoltság, valószínűsíthető piaci transzparencia, földrajzi és gazdasági adottságok – sem adja ésszerű magyarázatát annak, hogy a vállalkozások valóban egymástól függetlenül határozták meg piaci magatartásukat. A verseny tisztaságának követelménye kizár minden olyan közvetlen, vagy közvetett kapcsolatot a piaci szereplők között, amelynek célja, vagy hatása a versenytársak piaci magatartásának befolyásolása, vagy a követendő magatartás feltárása a versenytársak előtt. A vállalkozások az általuk kötött megállapodásokkal és az ennek ismeretében meghozott döntéseik keretében kizárták a magatartásuk autonóm, egymástól függetlenül tanúsított spontán, párhuzamos jellegének megállapíthatóságát.
282. Az egymással a közbeszerzési pályázaton versenyben lévő vállalkozások között tilos a kapcsolatfelvétel, ha az nem – indokolt – konzorcium létrehozását vagy nem – indokolt – alvállalkozói munka elosztását célozza. A vállalkozások magatartásának egymástól való függetlenségének követelménye ugyanis kizár minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatot a piaci szereplők között, amelynek célja vagy hatása a

²⁷⁶ Föv. Ítéltábla 2.Kf.27.650/2010/7. szám

²⁷⁷ Lásd az Európai Bizottságnak az EK Sz. 81. cikke (3) bekezdésének alkalmazásáról szóló iránymutatásának (a továbbiakban: 101. (3) iránymutatás) 22. pontját.

²⁷⁸ C-209-215. és 218/78. sz. egyesített ügyek Van Landewyck kontra Bizottság [EBHT. 1980., 3125. o.]; T-304/02. sz. ügy Hoek Loos NV kontra Bizottság [EBHT. 2006., II-1887. o.]; 56. és 58/64. sz. ügy Consten and Grundig kontra Bizottság [EBHT. 1966., 299. o.]; C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P-C-252/99. P. és C-254/99. P. sz. egyesített ügyek, Limburgse Vinyl Maatschappij NV (LVM) és mások kontra Bizottság [EBHT 2002., I-8375. o.] 509. pont; T-39/92. és T-40/92. sz. egyesített ügyek, Groupement des cartes bancaires "CB" et Europay International SA kontra Bizottság, [EBHT 1994., II-49. o.] 87. pont;

²⁷⁹ A Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.360/2006/29. sz. ítélete a VJ-27/2003. sz. ügyben.

versenytársak piaci magatartásának befolyásolása vagy a saját maga által követendő magatartás feltárása a versenytársak előtt. [...] a közbeszerzési eljárás alapvető célja a közpénzek ésszerű felhasználása, átláthatóságának és széles körű nyilvános ellenőrizhetőségének megteremtése, továbbá a közbeszerzések során a verseny tisztaságának biztosítása. Ezt a törekvést alapvetően sérti, ha a versenytárs vállalkozások megállapodásukkal tovább csökkentik a verseny kockázatát ezen a sajátos piacon (ahol már a törvényi szabályozás miatt is korlátozottabb a verseny), illetőleg a versenyhelyzetet ténylegesen minimálisra redukálják a munkák felosztásával (irrelevánssá válik, ki nyer, ki veszít).²⁸⁰

283. A Fővárosi Törvényszék kimondta továbbá,²⁸¹ hogy „[...] a verseny tisztasága érdekében a pályázaton való részvétel során a felek között minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel tilos, amely a független magatartás csorbulásához vezethet. A közbeszerzési eljárás során benyújtandó pályázat tartalma tekintetében való kapcsolatfelvétel nyilvánvalóan jogsértő.”
284. A közbeszerzési eljárások és a magánprojektek során az árrögzítés tipikusan abban nyilvánul meg, hogy az adott projekten indulók egyeztetik egymással ajánlati áraikat, annak érdekében, hogy közülük az egyik indulót nyereshez segítsék. Ennek ellentételezéseként többféle megoldás is elképzelhető: előfordulhat például, hogy egy másik pályázaton a korábbi pályázatról „lemondó” vállalkozás kap nyeresési esélyt, vagy az adott tenderen vagy más munkában alvállalkozóként kerül bevonásra, pénzübeli kompenzációt kap, stb. Az árrögzítés ebben az esetben a piac felosztásához is vezet, a felek magatartása tehát a Tpv. 11. §-ának (2) bekezdésében foglalt elkövetési magatartások közül az a) és a d) pontban foglalt magatartást is megvalósíthatja.
285. A közbeszerzési eljárásban fővállalkozóként benyújtott, nem valós tartalmú fedőajánlatok célja az ügyfelek felosztása és a közbeszerzési eljárások manipulálása, azaz a verseny nyilvánvalóan korlátozása volt. A fedőajánlatot adó vállalkozás önként lemondott minden tényleges versenyről. Ez a piac felosztását eredményezi.²⁸²

VII.6. A vizsgált magatartások értékelése

286. Jelen eljárásban az eljáró versenytanács álláspontja szerint megállapítható, hogy az eljárás alá vont vállalkozások magatartása versenyjogi szempontból egy egységes és folyamatos, versenykorlátozó célú megállapodásnak minősül, mely a gyakorlatban a konkrét tenderek kapcsán tanúsított, a piac felosztására és az árak egyeztetésére irányuló megállapodások és összehangolt magatartások révén valósult meg.
287. A Tempel és a Normtec ugyanis – egybehangzó előadásuk szerint – akarategységre jutott a tekintetben, hogy [SZEMÉLYES ADAT], mint a Normtec tulajdonos-ügyvezetője a közbeszerzésekkel kapcsolatos döntési jogosítványokat (is) teljes körűen átadja [SZEMÉLYES ADAT], a Tempel ügyvezetője részére. A Normtec és a Tempel szerint ennek háttérében az állt, hogy [SZEMÉLYES ADAT] illetve a Normtec nem rendelkezett a közbeszerzésekben való részvételhez szükséges ismeretekkel, tapasztalatokkal. Az egységes, átfogó terv alapján, a közbeszerzésekkel kapcsolatos

²⁸⁰ A Fővárosi Ítélet tábla 2. Kf. 27. 167/2008/22. sz. ítélete a VJ-56/2004. sz. ügyben.

²⁸¹ A Fővárosi Törvényszék 2.Kf.650.192/2015/4. sz. ítélete a VJ-48/2013. sz. ügyben

²⁸² Lásd e tekintetben a T-208. és 209/2008. sz. *Gosselin Group NV és Stichting Administratiekantor Portielje kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet [EBHT 2011. II-3639. o.] 67. pontját

döntési jogosítványokkal élve a Tempel felhívta a Normtec figyelmét a kiírásra kerülő releváns pályázatokra, továbbá [SZEMÉLYES ADAT], azaz a Tempel ügyvezetője döntött arról, hogy az adott tenderen mely vállalkozás induljon (Tempel és/vagy Normtec), érvényes vagy szándékosan érvénytelen ajánlatot nyújtson-e be, milyen termékeket és milyen feltételekkel, milyen áron ajánljon, teljesítse-e a hiánypótlást, visszavonja-e az ajánlatát stb. A közbeszerzésekkel kapcsolatos teendők a [SZEMÉLYES ADAT] irányításával tartott közbeszerzési értekezleteken kerültek egyeztetésre, rögzítésre, melynek során az egyes közbeszerzési eljárásokhoz felelősöket is rendeltek, akik többnyire a Tempel, de részben a Normtec munkavállalói közül kerültek ki. Ezek a munkavállalók [SZEMÉLYES ADAT] útmutatása alapján készítették elő a közbeszerzésekkel kapcsolatos dokumentációt a Tempel és/vagy a Normtec nevében, melyeket az ügyvezetők aztán aláírtak. Azzal, hogy [SZEMÉLYES ADAT], a Normtec ügyvezetője a Normtec részére a Tempel irányításával előkészített, jellemzően e-mailben megküldött közbeszerzési dokumentumokat aláírta, és azt a kiírók részére benyújtotta, formálisan is kinyilvánította az egyes tenderek kapcsán a Tempel által javasolt árakkal illetve a nyertesnek szánt (kedvezőbb ajánlatot benyújtó) vállalkozás személyével való egyetértését.

288. A vállalkozások közti egyeztetések mechanizmusát nyilatkozataikban a Tempel és a Normtec is hasonlóképpen jellemezték, és [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]²⁸³ Ezt a vizsgálat által feltárt korabeli írásos dokumentumok is alátámasztják, amelyek azt igazolják, hogy a Normtec közbeszerzési dokumentumait (regisztráció, ajánlat, hiánypótlás, visszavonó nyilatkozat stb.) is a Tempel munkavállalói dolgozták ki, vagy a Normtec munkavállalói a Tempel útmutatása alapján dolgozták ki azokat. Két tender kapcsán (ld. a Magyar Közút Zrt. által növényzetápolási eszközök beszerzésére és a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatala által targonca beszerzésre kiírt tendereket²⁸⁴) a rendelkezésre álló írásos bizonyítékok csak a tenderen való indulási szándékról vagy annak hiányáról szóló egyeztetéseket mutatnak, azonban versenyjogi szempontból ezen információ is olyan stratégiai jelentőségű, bizalmas, jövőbeli adat, melynek versenytárs tudomására hozása nyilvánvalóan befolyásolja annak tenderen tanúsítandó magatartását.
289. A fentiek szerinti magatartás tehát a Tempel és a Normtec közötti, az árak rögzítése illetőleg a tenderen való indulástól való tartózkodás, nyilvánvalóan érvénytelen ajánlat benyújtása, a hiánypótlás nem teljesítése vagy az ajánlat visszavonása révén a nyertes személyének meghatározására irányuló, ekként árrögzítést és/vagy piacfelosztást megvalósító magatartásnak minősül, amely a következetes magyar és európai versenyjogi gyakorlat értelmében cél szerinti versenykorlátozást valósít meg.
290. Megjegyzendő, hogy a Tempel és a Normtec között a közbeszerzésekkel kapcsolatban egy 2015. február 1-jei keltezésű megállapodás szerint tanácsadási szerződés van hatályban, ennek tartalma, részletei, az érintett tenderek köre azonban a megállapodásban nem került rögzítésre. Ennek megfelelően magának a megállapodásnak a szövegezése nem teszi lehetővé e tanácsadási szerződés versenyjogi értékelését, a tanácsadási tevékenység tartalmára annak gyakorlati megvalósulásából, a

²⁸³ Egészen pontosan [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ], azonban a későbbiekben a történetek jogsértő jellegét vitatták, azaz végeredményét tekintve az egyeztetések létrejöttét, azok körülményeit ismerték el.

²⁸⁴ IV.2.4 és IV.2.16. alfejezet

rendelkezésre álló bizonyítékokból lehet következtetni. A fentebb részletesen bemutatottak szerint a két vállalkozás közötti, közbeszerzésekkel kapcsolatos együttműködés versenykorlátozó célú jogsértést valósított meg, így az ennek kereteit biztosító, közbeszerzésekkel kapcsolatos tanácsadásra vonatkozó szerződés is jogsértőnek minősül. Aláhúzza az eljáró versenytanács, hogy két versenytárs vállalkozás között a közbeszerzésekkel kapcsolatos tanácsadásra vonatkozó megállapodás jellemzően önmagában is versenyjogsértőnek minősülhet, hiszen a tanácsadás keretében szinte elkerülhetetlen, hogy a tenderen való részvétellel vagy az attól való tartózkodással, annak okaival kapcsolatban ne kerüljön sor az érintettek között információcserére, márpedig ezek olyan érzékeny, üzleti titoknak minősülő, stratégiai jelentőségű kérdések, amelyek nyilvánvalóan alkalmasak arra, hogy a versenytárs adott tenderrel kapcsolatos (vagy akár azon túlmutató) piaci magatartását, üzleti döntéseit befolyásolják. Megjegyzendő, hogy az európai joggyakorlat²⁸⁵ értelmében még független szolgáltató által nyújtott tanácsadás is minősülhet jogsértőnek, amennyiben az azt a célt szolgálja, vagy a megbízó kifejezett vagy hallgatólagos jóváhagyásával azt eredményezi, hogy a megbízó vállalkozás a tanácsadón keresztül érzékeny kereskedelmi információkat oszt meg a versenytársaival. A jelen eljárásban vizsgált esetben az információk szándékosan egy kézben futottak össze, tekintve, hogy a döntéseket minden esetben [SZEMÉLYES ADAT] hozta, a tenderek összeállításáért pedig minden esetben [SZEMÉLYES ADAT] (illetve korábban [SZEMÉLYES ADAT]) felelt. Kiemeli továbbá az eljáró versenytanács, hogy a közbeszerzésekkel kapcsolatos, versenytársak közötti, stratégiai jelentőségű információkat érintő egyeztetésekre az sem adhat alapot, ha közülük valamely vállalkozás releváns termékkínálat és/vagy szükséges referenciák, feltételek hiányában önállóan az adott tenderen nem tudna indulni, hiszen ez egyrészt a másik vállalkozás előtt nem feltétlenül ismert, ráadásul ilyen hiányosságok a közbeszerzési jogszabályok értelmében egyébként is jellemzően áthidalhatóak kapacitást biztosító szerv/személy (azaz alvállalkozó) bevonásával, amely révén a műszaki és szakmai alkalmassági követelményeknek való megfelelés biztosítható (amennyiben azt az ajánlatkérő nem zárta ki a kiírásban).

291. Az eljáró versenytanács rámutat továbbá arra, hogy a versenytárs vállalkozások közötti személyi átfedések, különös tekintettel például az ügyvezető személyére, önmagában is versenyjogi kockázatot hordoznak, hiszen az ügyvezető ekként egyidejűleg több versenytárs stratégiai jelentőségű információinak is birtokába kerül, s azokat az üzleti döntések meghozatala, a piaci magatartás tanúsítása során nyilvánvalóan fel is használhatja.²⁸⁶ A jelen eljárás szemléletesen példázza ezen információk felhasználását, az annak révén megvalósított, versenyjogba ütköző egyeztetéseket.

²⁸⁵ Az Európai Bíróság C-542/14. sz. SIA „VM Remonts”, SIA „Ausma grupa” kontra Konkurences padome, valamint Konkurences padome kontra SIA „Pärtikas kompānija” ügyben hozott ítélete, ECLI:EU:C:2016:578

²⁸⁶ A kockázatok jelentőségét jelzi, hogy az USA-ban a Clayton Act 8. szakasza bizonyos körülmények között kategorikusan tiltja, hogy versenyző vállalkozásokban az ügyvezetés vagy az igazgatóság szintjén átfedések legyenek.

A magyar joggyakorlatban az ügyvezetői átfedésnél lazább, a versenytárs vállalkozások közötti, piaci alapú üzleti kapcsolattal összefüggésben is fogalmazódott már meg figyelmeztetés az információáramlást érintően. Ld. a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának a Tpv-t.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései 2019, 11.77. pont (VJ/22/2015.): „[Kiemeli azonban az eljáró versenytanács, hogy] az olyan helyzetekben, amikor két versenytárs vállalkozás áll egymással üzleti kapcsolatban, akkor a felelősen eljáró piaci szereplőknek [...]

292. Bár az előzetes álláspont megismerését követően mindhárom eljárás alá vont vállalkozás elsődlegesen azzal érvelt, hogy egymástól nem független helyzetükre tekintettel közöttük versenyjogsértés sem jöhetett létre, a fenti VII.3. fejezetben részletesen kifejtettek értelmében az eljáró versenytanács ezt az okfejtést nem osztotta. Éppen ellenkezőleg, az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy az eljárás alá vontak által a függetlenségük hiányának alátámasztására felhozott érvek (ügyvezető személye, valamennyi üzleti döntés átengedése [SZEMÉLYES ADAT] részére, munkavállalók munkavégzése a különböző jogi entitások részére, közös informatikai háttér / közösen használt e-mail fiók stb.) a versenykorlátozás legékesebb bizonyítékai, hiszen egyértelműen igazolják, hogy a vállalkozások a piacon tanúsított magatartásukat az önállósági követelmény megsértésével, egymással egyeztetve határozták meg. Itt jegyzi meg az eljáró versenytanács, hogy az eljárás alá vontak függetlenség hiányával kapcsolatos érvelése az engedékenységi kérelmekkel összevetésben is visszás, hiszen az engedékenység intézményének szükségszerűen része a jogsértés elismerése, míg az eljárás alá vontak függetlenségének hiányára alapított érvelés kizárja a jogsértés elismerésének lehetőségét, hiszen az egymástól nem független vállalkozások közötti megállapodások, összehangolt magatartások a Tpv. 11. § (1) bekezdése értelmében nem minősülnek versenykorlátozónak.
293. A Tempel és a Normtec arra vonatkozóan nem nyilatkozott, hogy a fentiek szerinti átfogó megállapodás mikor jött létre közöttük, ezért a jogsértés kezdő időpontját az eljáró versenytanács a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján határozta meg. A vizsgálat által feltárt korabeli írásos bizonyítékok alapján a két vállalkozás legalább 2014 őszétől együttműködött, tekintettel arra, hogy a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság által 2014 szeptemberében ismételt kiírt árvízvédelmi, illetve a Debreceni Egyetem által 2014 októberében kiírt burgonyatermesztési eszközbeszerzésre vonatkozó pályázatok kapcsán a Tempel munkavállalóinál a Normtec 2014. októberi és novemberi keltezésű (a tenderek benyújtási határidejét megelőző dátumú) dokumentumai kerültek napvilágra. Ennek megfelelően az eljáró versenytanács a 2015. februári közbeszerzési tanácsadással kapcsolatos szerződésnek a jogsértés kezdete szempontjából nem tulajdonít jelentőséget, mivel a rendelkezésre álló információk alapján inkább az valószínűsíthető (és a szerződés megszövegezése is ezt sugallja²⁸⁷), hogy az írásos megállapodás a gyakorlatban már korábban kialakult mechanizmus formalizálását szolgálta.
294. Kiemelendő e körben, hogy a versenyjogi értelemben vett megállapodás megállapíthatóságának szükséges és elegendő feltétele, ha a felek akaratgyezege megállapítható, vagy a felek megállapodásra utaló magatartást tanúsítanak; a megállapodás írásba foglalása, formális elemek megléte vagy szerződéses jogkövetkezmények meghatározása nem szükséges. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a két vállalkozás együttműködése már a 2015. februári tanácsadási szerződés megkötése előtt elérte a megállapodás szintjét, ugyanis akaratuk találkozott, kialakítottak egy döntéshozatali és munkafolyamatot a közbeszerzési eljárásokon

különösen körültekintően kell eljárniuk az egymás közti kommunikációjuk során, figyelve, hogy versenyjogilag érzékeny információ cseréjére vagy akár csak egyoldalú átadására ne kerülhessen sor.”

²⁸⁷ „Alulírott, [SZEMÉLYES ADAT], mint a(z) Normtec Kft. [...] képviselője kijelentem, hogy a Normtec Kft. [...] és a TEMPEL Kft. [...] között megállapodás van, hogy a TEMPEL Kft. tanácsadással segíti Normtec Kft.-t közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatosan.”

történő ajánlattételek vonatkozásában, melyet egészen 2017 tavaszáig, az engedékenységi kérelmeik beadásáig irányadónak tekintettek, és attól nem is tértek el.

295. A fentiekén túl a vállalkozások – ahogyan azt a jelen határozat a IV.2. fejezetben ismertetett tenderek kapcsán tartalmazza – jóval túlterjeszkedtek a 2015. februári szerződés keretein azzal, hogy a Tempel nem csupán tanácsot adott (amely a fentiek szerint az eljáró versenytanács álláspontja szerint önmagában jogsértő kapcsolatot valósíthat meg), hanem meghatározta a Normtec közbeszerzési ajánlattevői magatartását, helyette hozta meg a döntést annak legalapvetőbb kérdéseiben (ajánlatadás, árak, szakmai tartalom, stb.), és az ajánlatadáshoz kapcsolódó minden dokumentumot – beleértve a regisztrációs lapot, a kiírónak megküldendő kísérő levelet, az ajánlatot, a hiánypótlást és a visszavonó nyilatkozatot is – elkészített a Normtec számára, saját munkavállalói bevonásával. A Normtec a fenti gyakorlatot jóváhagyta általánosságban, továbbá minden általa benyújtott, [SZEMÉLYES ADAT] döntésének megfelelően elkészített és a Tempel munkavállalói által összeállított dokumentum aláírásával, illetve az ajánlatkérő részére történő megküldésével kifejezett beleegyezését adta az adott tenderen a Tempel kívánalmainak megfelelő ajánlattételhez.
296. A Tempelnél emellett napi, illetve heti rendszerességgel voltak a közbeszerzési eljárások aktuális teendőivel kapcsolatos megbeszélések, amelyeken esetleg a Normtec részéről is jelen volt valamely munkavállaló. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a Normtec ezzel olyan összejövetelel vett részt, amelyen a Tempel a jövőbeni piaci magatartására vonatkozó információkat osztott meg, ezzel szintén kizárva a Normtec által tanúsított magatartás autonóm, a Tempel magatartásától független kialakítását. Amennyiben az ajánlattevői magatartás függetlenségének csorbulásához vezethet, a versenytársak közötti kapcsolatfelvétel már önmagában is tilalmazott, így a Normtec közbeszerzési értekezleteken való részvétele önmagában is jogsértő.
297. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható, hogy a Tempel és a Normtec az előzetes megállapodásuknak megfelelően jártak el, és egyes tenderek kimenetelét ténylegesen is befolyásolták (míg más esetekben az egyeztetésekben nem érintett vállalkozások kedvezőbb ajánlatukkal megakadályozták a Tempel tendernyertességét). Ennek megfelelően a megállapodások tehát versenykorlátozó céljukon túlmenően egyes esetekben tényleges hatást is gyakoroltak.
298. Az előzetes álláspont IV.2. fejezetében részletesen bemutatott bizonyítékok alapján az is megállapítható továbbá, hogy a Tempel és a Normtec közötti megállapodásba – legalább 2016 szeptemberétől, két közbeszerzési eljárás kapcsán – a Premium Line is bekapcsolódott. A három vállalkozás viszonylatában az akarategység szintén arra terjedt ki, hogy adott tenderek vonatkozásában az ajánlati árak meghatározása illetve szándékosan érvénytelen ajánlat benyújtása, a hiánypótlás nem teljesítése révén befolyásolják a nyertes személyét.
299. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a Tempel és a Premium Line között történő egyeztetések részben szóban, részben pedig e-mailen történő, írásbeli kommunikáció útján is zajlottak. Ezek elsősorban a megvalósítást, operatív teendők ellátását szolgálták, mivel [SZEMÉLYES ADAT] mindkét vállalkozásban fennálló személyes érintettsége révén a versenykorlátozás tekintetében külön akarategység létrehozása nem volt szükséges.

300. A vizsgálat a Premium Line és a Normtec között közvetlen kommunikációt nem tárt fel, azonban [SZEMÉLYES ADAT] személye révén a vállalkozások szükségszerűen kapcsolatban álltak, és a Premium Line [SZEMÉLYES ADAT] személyes érintettsége folytán nyilvánvalóan külön egyeztetés nélkül is mindenről tudomással bírt. Emellett a Normtec [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ], míg [SZEMÉLYES ADAT] e.v. göncruszkai eszközbeszerzése kapcsán az eljáró versenytanács megállapította, hogy a Normtec egyik munkatársa lett a tender felelőseként kijelölve, így nyilvánvalóan tudnia kellett a Premium Line részvételéről. A Premium Line ugyan a közvetlen kommunikáció hiányára tekintettel vitatta, hogy a Normtec-vel való relációban a jogsértés megállapítható lenne, az eljáró versenytanács azonban visszautasítja, hogy az e körben tett következtetése feltételezéseken alapulna. Nem kétséges ugyanis, hogy a Tempel részéről a jogsértő egyeztetések [SZEMÉLYES ADAT] tudtával és utasításainak megfelelően történtek (az érintett munkavállalók neki számoltak be, tőle kértek útmutatást árképzés tekintetében, ő vezette a közbeszerzési értekezletet stb.), tehát [SZEMÉLYES ADAT] tevőlegesen részt vett a Normtec-vel folytatott egyeztetésekben, és a Premium Line ügyvezetőjeként nyilvánvalóan az ekként szerzett információk, az így létrejött megállapodások ismeretében, azokkal összhangban hozhatta meg a Premium Line-nal kapcsolatos döntéseket. A következetes versenyjogi gyakorlat²⁸⁸ értelmében ugyanis – az ellenkező bizonyításáig – úgy kell tekinteni, hogy a versenytársaktól származó, stratégiai jelentőségű információkat a vállalkozások saját piaci magatartásuk kialakítása, tanúsítása során figyelembe veszik. A jelen eljárásban arra vonatkozó bizonyítékot, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a Premium Line-nal kapcsolatos döntések során a Normtec-vel (és a Tempellel) kapcsolatos információkat kifejezetten figyelmen kívül hagyta volna, egyik eljárás alá vont sem szolgáltatott.
301. Az eljáró versenytanács a fentiekben részletesen kifejtettek alapján megállapítja, hogy a három eljárás alá vont vállalkozás egységes és folyamatos jogsértést tanúsított. Bár a Tempel azzal érvelt, hogy azáltal, hogy az egyes tendereket az eljáró versenytanács önállóan elemzi, illetve a bírság számítása során is tenderenkénti értékelést követ, tulajdonképpen az eljáró versenytanács is elismeri, hogy a jelen esetben nem egy

²⁸⁸ Ld. a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának a Tpv. -vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései 2019, 11.50. pont (VJ/74/2011.) „Ha egy vállalkozás versenytársai előtt felfedi az általa a piacon a jövőben tanúsítandó magatartást (pl. alkalmazni kívánt árait, felmerült költségeit, kapacitásait, ügyfélállományára vonatkozó egyéb adatokat stb.) és versenytársait – jövőbeni magatartásuk befolyásolása céljából – ugyanezen magatartásra buzdítja, ésszerűen feltételezheti, hogy versenytársai az általa közölt információknak megfelelő magatartást fognak tanúsítani, vagy legalábbis figyelembe fogják venni azokat a piacon követett magatartásuk meghatározásakor. Mindez azt eredményezi, hogy az érintett vállalkozások a verseny kockázatai helyébe a köztük lévő kooperációt léptetik.”

„Az a követelmény, hogy minden gazdasági szereplőnek önálló politikája legyen – amely a Szerződésnek a versenyre vonatkozó rendelkezései velejárója – szigorúan szemben áll mindennemű közvetlen vagy közvetett, gazdasági szereplők közötti kapcsolatfelvétellel, amellyel vagy befolyásolják egy jelenlegi, illetve potenciális versenytárs piacon tanúsított magatartását, vagy felfedik egy ilyen versenytárs előtt azt a magatartást, amelyről úgy határoztak vagy szándékukban áll saját maguknak is ilyen magatartást tanúsítani a piacon, amennyiben e kapcsolatfelvételek célja vagy hatása olyan versenyfeltételek megteremtése, amelyek nem felelnek meg az érintett piac normális feltételeinek. E tekintetben vélelmezni kell – figyelemmel az érdekelt gazdasági szereplők által nyújtandó ellenkező bizonyítékokra –, hogy az egyeztetésben részt vett és a piacon továbbra is tevékeny vállalkozások figyelembe veszik a versenytársaikkal cserélt információkat piaci magatartásuk meghatározása érdekében.” T-109/02., T-118/02., T-122/02., T-125/02., T-126/02., T-128/02., T-129/02., T-132/02. és T-136/02. sz. Bolloré SA és társai kontra Európai Közösségek Bizottsága ügyben 2007. április 26-án hozott ítélet [EBHT 2007., II-947. oldal] 207., 209., 236. pont

egységes és folyamatos jogsértésről van szó. Álláspontja szerint a felek esetről esetre elemezték, hogy van-e lehetőség adott tenderen indulni, és egyeztetett indulásra vonatkozó megállapodás csak akkor jött létre közöttük, ha ennek feltételei fennálltak. Az eljáró versenytanács azonban rámutat, hogy a tenderenkénti bemutatásra csak a tényállás ismertetése során került sor, a jogsértés jelen alfejezetben bemutatott értékelése során az eljáró versenytanács az ezen egyedi tenderekből és az egyéb rendelkezésre álló információkból vonta le azt a következtetést, hogy az eljárás alá vontak egységes és folyamatos jogsértést tanúsítottak. Ezt támogatják különösen a következő szempontok:

- az egyedi tenderek lebonyolításának, mintázatának hasonlósága,
- a Tempel és a Normtec között létrejött tanácsadási szerződés,
- a vállalkozások közötti személyi átfedések (ügyvezetés, közbeszerzésekkel foglalkozó munkavállalók),
- a közbeszerzési értekezleten való részvétel,
- a Tempel és a Normtec egybehangzó nyilatkozata, hogy a közbeszerzésekkel kapcsolatos döntési jogosítványokat [SZEMÉLYES ADAT] átengedte [SZEMÉLYES ADAT] részére.

Kiemeli továbbá az eljáró versenytanács, hogy az egységes és folyamatos jogsértés megállapíthatóságát nem zárja ki az a körülmény, hogy adott esetben az annak részét képező mozzanatok külön-külön is jogsértésként (lennének) minősíthetőek. A jelen esetben a IV.2. fejezetben egyedileg bemutatott tenderek mindegyike külön-külön is versenykorlátozó megállapodást vagy versenykorlátozó információcserét valósított meg (ennek kimondása azonban nem feltétele az egységes és folyamatos jogsértés megállapíthatóságának), azonban az eljárás alá vontak közötti rendszerszintű szoros együttműködés és a fentebb ismertetett további bizonyítékok alapján a jogsértő egyedi egyeztetések egy átfogó megállapodás, ekként egy egységes és folyamatos jogsértés részét képezték, és az egyedileg elemzett tenderek ennek tényleges gyakorlati megvalósulását mutatják.

302. Valamennyi, fentiek szerinti, a megállapodással érintett tender nyílt közbeszerzési eljárás keretében került lebonyolításra, ezért azokon a konkrét egyeztetésekben részt vett eljárás alá vontak mellett elvileg más vállalkozások is megjelenhettek ajánlattevőként, ahogyan az általában ténylegesen meg is történt. A jogsértő egyeztetések kapcsán ezért az eljáró versenytanács álláspontja szerint kijelenthető, hogy bár azok a gazdasági verseny korlátozásával jártak, a versenyt azonban teljes mértékben nem zárták ki.
303. Nem osztotta az eljáró versenytanács a Tempel azon – meglehetősen cinikus – érvelését, hogy a felek közötti együttműködés nem korlátozta, hanem épp ellenkezőleg, élénkítette a versenyt azáltal, hogy annak eredményeként a pályázatokon további egy szereplő is indulni tudott, így nőtt a versenytársak száma. Ezzel kapcsolatban leszögezi az eljáró versenytanács, hogy a verseny intenzitását nem feltétlenül a versenytársak száma határozza meg, és különösen nem lehet következtetést levonni a verseny intenzitására vonatkozóan olyan esetekben, amikor a felek közötti verseny – a közöttük az árakkal, a részvételi szándékkal kapcsolatos egyeztetések okán – csak látszólagos. Márpedig a

jelen eljárásban vizsgált tenderek kapcsán éppen ez a helyzet állt fenn, hiszen az eljárás alá vontak ajánlataikat a másik (egy vagy két) vállalkozással egyeztetve alakították ki, így azok nyilvánvalóan nem minősültek valódi versenyző ajánlatnak.

304. A IV.2.17. alfejezetben említett további közbeszerzési eljárások kapcsán, amelyeken valamely eljárás alá vont vállalkozás ajánlatot nyújtott be a vizsgált időszakban, a többi eljárás alá vont akként nyilatkozott, hogy a tendereken azért nem indultak, mert nem rendelkeztek az induláshoz szükséges feltételekkel (pl. pénzügyi alkalmasság vagy referenciák szempontjából), s ennek ellenkezőjére utaló bizonyítékot, illetve közvetlen kapcsolatfelvételt vagy jogellenes egyeztetésre utaló korabeli írásos dokumentumot a vizsgálat sem tárt fel, így nem bizonyítható, hogy ezek is az átfogó megállapodás gyakorlati megvalósítását szolgálták volna.

VII.7. Egyedi mentesség

305. A Tpv. 20. §-a alapján az egyedi mentesség feltételeinek fennállását a hatóságnak nem hivatalból kell vizsgálnia, hanem azokat annak a félnek kell bizonyítania, aki a mentesség kedvezményéből részesülni kíván. Mivel ilyen érvelést, a szükséges szintű bizonyítást az eljárás során az eljárás alá vontak nem terjesztettek elő, az egyedi mentesség feltételeinek teljesülése nem állapítható meg.

VII.8. Csekély jelentőség

306. Tekintettel arra, hogy a feltárt magatartás árrögzítő és piacfelosztó megállapodást illetve összehangolt magatartást valósít meg, amely célja szerint versenykorlátozónak minősül, így a vizsgált magatartásra a Tpv. 13. §-ának csekély jelentőségre vonatkozó kivétele nem alkalmazható.

VII.9. Eljárás alá vontak felelőssége

307. A fentebb bemutatott egységes és folyamatos, versenykorlátozó célú jogsértésért az eljárás alá vontak felelőssége az abban való részvételük időszakára vonatkozóan állapítható meg, azaz a Tempel és a Normtec esetében legalább 2014 októberétől²⁸⁹ 2017 tavaszáig,²⁹⁰ míg a Premium Line esetében legalább 2016 szeptemberétől²⁹¹ 2017 januárjáig.²⁹²

VII.10. Összegzés

308. Az eljáró versenytanács megállapítja, hogy a Tempel és a Normtec legalább 2014 októberétől 2017 tavaszáig egységes és folyamatos, versenykorlátozó megállapodást kötöttek egymással a közbeszerzési eljárások során való együttműködésüket illetően, és ennek keretében versenykorlátozó célú magatartást tanúsítottak különösen a(z)

²⁸⁹ Ld. a Debreceni Egyetem burgonyatermesztés gépeinek beszerzésére kiírt tenderével kapcsolatos, 2014. október 20-i keltezésű „IRATMINTÁK-DE.doc” elnevezésű fájlt.

²⁹⁰ A Tempel és a Normtec engedékenységei kérelmeikben akként nyilatkoztak, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ].

²⁹¹ Ld. [SZEMÉLYES ADAT] e.v. eszközbeszerzésre kiírt tenderével kapcsolatos, 2016. szeptember 2-i, „Re: papír” tárgyú e-mailt.

²⁹² Ld. a Magyar Közút Zrt. közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátását szolgáló eszközbeszerzésre kiírt tenderével kapcsolatos, 2017. január 17-i, „Re: Fwd: Összegzés kiküldése – 'Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátása a 2016-2018. évre vonatkozóan' ” tárgyú e-mailt.

- Közép-Tisza-Vidéki Vízügyi Igazgatóság Kőrös-zugi árvízvédelmi fővédvonal fejlesztéséhez kapcsolódó eszközbeszerzése,
- Debreceni Egyetem Burgonyatermesztés gépeinek beszerzése,
- Debreceni Egyetem Mezőgazdasági konzolos öntözőrendszer beszerzése,
- Magyar Közút Zrt. Növényzetápolási eszközeinek beszerzése,
- Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Hulladéktömörítő és szállító gépjárművek beszerzése,
- MTA Agrártudományi Kutatóközpont Parcellakombájn beszerzése,
- Ráckeve Város Önkormányzata Többfunkciós gépbeszerzése,
- [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó eszközbeszerzése,
- Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatala Mezőgazdasági munkagép és tartozékok beszerzése,
- Debreceni Egyetem Mobil fóliaház és öntözőrendszer beszerzése,
- Bábolna Nemzeti Ménesbirtok Mezőgazdasági erőgépek és kiegészítők beszerzése,
- Magyar Közút Zrt. Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátásához (2016-2018) kapcsolódó eszközbeszerzése,
- Gacsályi Tóhát Zöldség-Gyümölcs Termelő, Szolgáltató és Értékesítő Szövetkezet Zöldség- és gyümölcsfeldogozó gépek beszerzése,
- Magyar Közút Zrt. Rézsűjáró fűkaszaló gép és kasza adapter beszerzése,
- Erdőhorváti Község Önkormányzata Brikettáló gép beszerzése,
- Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatal Targonca beszerzése

tendereken, amikor ajánlatadói magatartásukat egyeztetették, így különösen az ajánlati árakat koordinálták, illetve felosztották egymás között a közbeszerzési eljárásokat. Az eljáró versenytanács megállapítja továbbá, hogy a fenti egységes és folyamatos jogsértésnek legalább 2016 szeptembere és 2017 januárja között az [SZEMÉLYES ADAT] egyéni vállalkozó által kiírt eszközbeszerzést és a Magyar Közút Zrt. Közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátásához (2016-2018) kapcsolódó eszközbeszerzését érintően a Premium Line is részese volt. Az eljárás alá vontak ezen magatartásukkal megsértették a Tptv. 11. § (1) bekezdésében illetve (2) bekezdés a) és d) pontjában foglalt tilalmat.

309. Egyebekben az eljáró versenytanács az eljárást a Tptv. 60/A. § (1) bekezdés b) pontja alapján megszünteti, mivel az eljárás során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg, hogy a további tenderek is az átfogó megállapodás gyakorlati megvalósítását szolgálták-e, ekként jogsértőek-e, illetve hogy a tagállamok közötti

kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhetősége fennáll-e, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.

VII.11. Jogkövetkezmény

VII.11.1. Egyéb jogkövetkezmények

310. Az eljáró versenytanács a jogsértés megállapításán túl a jogsértés további folytatásának megtiltását nem látta szükségesnek, mivel a rendelkezésre álló információk alapján az eljárás alá vont vállalkozások jogsértő magatartásukkal 2017 tavaszán felhagytak.
311. Az eljáró versenytanács ugyanakkor egyetemlegesen kötelezte az eljárás alá vontakat az eljárás során felmerült, 72.000 Ft eljárási költség (tolmács díja) megfizetésére, a Tpvt. 62/B. § (4) bekezdése alapján. Az eljárási költség mértékéről és megelőlegezéséről a GVH a VJ/10-68/2018., VJ/10-73/2018. és VJ/10-74/2018. számú végzéseiben rendelkezett, amely döntések ellen az eljárás alá vontak nem éltek jogorvoslattal, így azok jogerőre emelkedtek.

VII.11.2. Bírság

312. Az eljáró versenytanács emellett versenyfelügyeleti bírság kiszabását is indokoltnak látta az eljárás alá vontakkal szemben. A Tpvt. 78. § (8) bekezdése szerinti figyelmeztetés jogintézményének alkalmazására a Tpvt. 78. § (9) bekezdés a) pontja értelmében nincs lehetőség, mivel az eljárás alá vontak jogsértése közbeszerzési eljárás során árak rögzítésére illetve a piac felosztására irányuló megállapodásban nyilvánult meg.
313. A bírságösszeg megállapítása során az eljáró versenytanács a Tpvt. rendelkezései mellett a GVH által a bírságolás kapcsán követett illetve a jövőben követni kívánt joggyakorlatot összefoglaló, a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének 1/2021. számú közleményével egységes szerkezetbe foglalt, 1/2020. számú, a versenykorlátozó megállapodásokra és összehangolt magatartásokra, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélésre, valamint a jelentős piaci erővel való visszaélésre vonatkozó tilalmakba ütköző magatartások esetén a bírság összegének megállapításáról szóló közleményére (a továbbiakban: Bírságközlemény) volt tekintettel.
314. A Bírságközlemény 8. pontja szerint az érdemi bírság meghatározásakor a GVH főszabályként a jogsértő vállalkozás által a jogsértés időtartama alatt az érintett piacon elért vagy becsült – releváns – forgalom jogsértés súlyától függő mértékét veszi alapul. Ez biztosítja, hogy a jogsértéssel elért előnyhöz vagy okozott hátrányhoz, és a jogsértés időtartamához leginkább igazodó mértékű szankció kerüljön kiszabásra.
315. A 9. pont alapján a jogsértés súlyának értékelésekor a GVH a verseny veszélyeztetettsége körében veszi figyelembe a magatartás típusát. A GVH különösen súlyos jogsértésként tekint a Tpvt. 13. § (3) bekezdésében meghatározott magatartásokra, azon belül is kiemelten a közbeszerzési eljárásokkal, minden – akár részben – közpénzből finanszírozott szervezet beszerzési pályázatával, valamint az Európai Unió (társ)finanszírozásával létrejövő projektekkel összefüggésben megvalósult versenykorlátozó magatartásokra, valamint az EUMSZ. 101. cikke (3) bekezdésének vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő

alkalmazásáról szóló 330/2010/EU bizottsági rendeletben ekként meghatározott magatartásokra.

316. Végül a 10. pont alapján a végső üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége értékelése során a jogsértés tényleges, illetőleg valószínűsített és/vagy potenciális hatását és azt is értékelheti a GVH, hogy a magatartás milyen mértékben valósult meg ténylegesen. Ezt befolyásolhatja továbbá a releváns piac, a termék és a vevők egyéb jellemzői, továbbá a jogsértés esetleges tovagűrűző hatása.

A jogsérelem súlya és a jogsértő állapot időtartama

317. A jelen ügyben az eljáró versenytanács releváns forgalomként az egyes tenderek nyertes ajánlatainak nettó értékét vette figyelembe, azzal, hogy a Bírágközlemény 10. pontjának megfelelően figyelemmel volt arra is, hogy egyes esetekben a jogsértés piaci hatása viszonylag alacsony volt, mivel a tender nem valósult meg (eredménytelennek nyilvánították vagy visszavonták), vagy az eljárás alá vontak egyike sem nyert a közbeszerzésen (mert pályázatuk érvénytelennek bizonyult vagy nyílt eljárás lévén az egyeztetésekben nem részes versenytárs nyerte meg a tendert). Előbbi esetben csak a tenderérték 25%-át vette figyelembe az eljáró versenytanács, míg utóbbi esetben a nem nyertes pályázónál a tenderérték 50%-át.
318. A Tempel észrevételezte, hogy – a jogsértés egységes, folyamatos jellege megállapításának ellentmondva – az eljáró versenytanács a bírság számítása során az egyes tenderek értékéből indult ki. Ezzel összefüggésben az eljáró versenytanács rámutat, hogy az egységes és folyamatos, átfogó versenykorlátozó célú megállapodás a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján legalább a IV.2. fejezetben ismertetett 16 meghatározott tendert érintően ténylegesen is megvalósult, így nincs ellentmondás az egységes és folyamatos jogsértés megállapítása illetve a releváns forgalom számításakor az érintett tenderek értékének figyelembevétele között. A közbeszerzésekkel kapcsolatos átfogó megállapodásra tekintettel a közbeszerzéseken elért árbevétel figyelembevétele már csak azért sem lett volna alkalmazható a jelen ügyben, mert sem a Normtec, sem a Premium Line nem ért el közbeszerzési eljárásokon árbevételt, így esetükben ez a mutató a jogsértés gazdasági jelentőségét nem lett volna képes megfelelően tükrözni.
319. Ennek megfelelően a releváns forgalmak az alábbiak szerint alakulnak az egyes eljárás alá vontak és tenderek tekintetében:²⁹³

²⁹³ A Magyar Közút Zrt. közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátási tendere esetében nyertes ajánlat hiányában a kiíró által megadott keretösszeget vette figyelembe az eljáró versenytanács. A Magyar Közút Zrt. rézsűjáromű fűkasza tendere tekintetében pedig – ugyancsak nyertes ajánlat hiányában – a legmagasabb értékű ajánlat figyelembevételére került sor. A Magyar Közút Zrt. növényzetápolási eszközök tenderét illetően sem keretösszegre, sem benyújtott ajánlatokra vonatkozó adat nem áll rendelkezésre, így az eljáró versenytanács – konzervatív becslésként – a rézsűjáromű fűkasza tender megfelelő adatát vette figyelembe, mivel a növényzetápolási eszközök kiírásában is szerepelt – számos egyéb eszköz mellett – a másik tender tárgyát képező 4 rézsűjáromű fűkasza és 1 db kasza adapter.

tender	nyertes tender nettó értéke (Ft)	Tempel szorzó	Normtec szorzó	Premium Line szorzó
1. Körös-zugi árvízvédelem	30 716 000	1	0,5	0
2. Debreceni Egyetem burgonya	36 995 000	1	0,5	0
3. Debreceni Egyetem öntöző	33 000 000	0,5	0,5	0
4. Közút növényzetápolás	153 691 800	0,25	0,25	0
5. Székesfehérvár hulladékaszállítás	168 840 000	0,5	0,5	0
6. MTA parcellakombájn	79 780 000	1	0,5	0
7. Ráckeve többfunkciós gép	17 950 000	0,5	0,5	0
8. [SZEMÉLYES ADAT] olajmag tisztító	176 575 700	0,5	0,5	0,5
9. Honvédelmi Min. mg-i gép	39 856 000	1	0,5	0
10. Debreceni Egyetem fóliaház	39 097 500	0,5	0,5	0
11. Bábolna Ménesbirtok mg-i gép	39 106 133	0,5	0,5	0
12. Közút közfoglalkoztatottak kéziszerszámai	184 161 000	0,25	0,25	0,25
13. Gacsály Tóhát gyümölcsfeldolgozás	105 866 000	0,5	0,5	0
14. Közút fúkasza	153 691 800	0,25	0,25	0
15. Erdőhorváti brikettáló	29 133 000	0,25	0,25	0
16. Honvédelmi Min. Védelemgazd. targonca	44 780 000	0	0,5	0
releváns forgalom (Ft)		607 734 067	536 450 567	134 328 100

320. A jogsértés súlyának értékelésekor az eljáró versenytanács figyelembe vette, hogy a Bírásáközlemény értelmében a GVH különösen súlyos jogsértésként tekint a közbeszerzési eljárásokkal összefüggésben megvalósult versenykorlátozásra. Az eljáró versenytanács figyelembe vette továbbá, hogy a versenykorlátozás a legsúlyosabb kategóriába tartozó piacfelosztó és árögzítő magatartás volt. A jogsértés hatása körében, részben a jogsértő vállalkozások piaci helyzetével is összefüggésben az eljáró versenytanács figyelemmel volt arra is, hogy a rendelkezésre álló információk alapján az eljárás alá vontak az érintett piacnak együttesen is viszonylag kis súlyú, marginális szereplői, ekként a teljes piac alakulására csak mérsékelt hatást gyakorolhattak. Ez tükröződik egyébként az egyes tenderek eredményét tekintve is, lévén, hogy a nyílt közbeszerzési eljárásokon sok esetben az eljárás alá vontakon kívüli versenytársak is indultak és diadalmaskodtak. Ez utóbbi körülmény figyelembevételét a Tempel is kérte észrevételeiben, amire – az előzetes álláspontban foglaltakkal összhangban, az előzőekben kifejtett módon – a piaci hatás körében illetőleg a releváns forgalom kalkulálása során kerített sort az eljáró versenytanács. Mindezek alapján az eljáró versenytanács a fentiek szerint számszerűsített releváns forgalmak 16%-át vette figyelembe.

Jogsértéssel elért előny

321. A jogsértéssel elért előny számszerűsítéséhez a jelen eljárásban nem állt rendelkezésre elegendő információ, így attól az eljáró versenytanács eltekintett.

A magatartás felróhatósága

322. A Bírságközlemény 13. pontja szerint a GVH súlyosító körülményként veszi figyelembe a pusztán a jogszabálysértés elkövetésében megnyilvánuló szintet meghaladó mértékű felróhatóságot. Kiemelt fokú felróhatóságnak tekinti a GVH, ha a jogsértés elkövetésére bizonyíthatóan annak jogsértő jellege tudatában, szándékosan került sor. A GVH a szándékos elkövetés irányába mutató körülménynek tekinti különösen, ha a jogsértés közbeszerzésen, közpénzből (is) finanszírozott szervezet beszerzési pályázatán, valamint az Európai Unió (társ)finanszírozásával létrejövő pályázaton való összejátszás révén valósul meg, vagy ha a vállalkozás a jogsértés titokban tartását szolgáló lépéseket tesz, illetőleg ha a vállalkozás a jogsértés hatékonyabb megvalósítása érdekében további intézkedéseket foganatosít. Ugyancsak magasabb fokú felróhatóságra utalhat, ha a vezető tisztségviselők (is) érintettek a jogsértés elkövetésében.

323. A magatartás felróhatóságát illetően az eljáró versenytanács rámutat, hogy jelen esetben a jogsértés közbeszerzéseken való összejátszás révén valósult meg, és mindhárom vállalkozás részéről megállapítható a vezető tisztségviselők részvétele, így a felróhatóságot az eljáró versenytanács mindhárom vállalkozás esetében kiemelt fokúnak tekinti. A felróhatóság kiemelt fokát támasztja alá a jelen eljárásban az a körülmény is, hogy az eljárás alá vontak bizonyíthatóan tudatában lehettek magatartásuk jogellenességének. Erre utaló körülményként értékelte az eljáró versenytanács, hogy több tender kapcsán érkeztek a kiíró részéről kartellgyanút felvető jelzések (ld. pl. 151. és 159. pont), egy ízben pedig maga a Tempel utalt a kiíró képviselőjének írt levéltervezetben a pályázók közötti összejátszás lehetőségére („*Tudomásunk szerint a négy gazdasági társaságból három megbeszélést tartott az üggyel kapcsolatosan.*”, ld. 117. pont). Szintén a jogsértés tudatának jeleként értékelhető a Tempel esetében a vállalkozás informatikusának e-mailjében szereplő azon szövegrész, hogy „*sok esetben tényleg egyként viselkedik és kezelődik a két cég*” (ld. 174. pont).

324. Az eljárás alá vontak jogsértésben betöltött szerepével összefüggésben – a Bírságközlemény 15. pontjára is figyelemmel – az eljáró versenytanács azt értékelte, hogy bár mindhárom vállalkozás az egyeztetéseknek és az átfogó megállapodásnak megfelelően járt el a konkrét tenderekkel összefüggésben, szerepük, részvételük módja és intenzitása eltérő volt. Ekként a Tempel a versenykorlátozó magatartás motorja, aktív részese, szervezője volt, ezzel szemben a Normtec inkább passzívabb, elfogadó szerepet töltött be, a Premium Line kapcsán pedig értékelendő, hogy a másik két vállalkozáshoz képest szignifikánsan kevesebb tendert érintő egyeztetésekbe kapcsolódott be. Mindezeket mérlegelve az eljáró versenytanács a jogsértésben betöltött szerepet a Tempel esetében közepes fokú súlyosító, míg a Normtec esetén semleges, a Premium Line esetén pedig közepes fokú enyhítő körülményként vette figyelembe.

A jogsértő magatartás ismételt tanúsítása, gyakorisága

325. Az eljárás alá vontak nem minősülnek visszaesőnek, s az eljáró versenytanács további enyhítő vagy súlyosító körülményt sem azonosított, így az eljáró versenytanács a fentiek

alapján adódó összeget a feltárt súlyosító és enyhítő körülmények számára, jelentőségére, egymáshoz való viszonyára tekintettel a Tempel esetében 40%-kal, a Normtec esetén 25%-kal, a Premium Line esetében pedig 15%-kal növelte, így rendre 131.878.293 Ft, 103.937.297 Ft és 23.943.984 Ft összeg adódik.

Egyéb szempontok: külső körülmények, elrettentés, törvényi maximum, vállalkozáscsoporti felelősség

326. A fentiek alapján adódó bírságösszeg a Normtec és a Premium Line esetében is jelentős mértékben meghaladná az eljárás alá vontak előző évi nettó árbevételének 10%-át kitevő törvényi maximumot, és az eljárás alá vontak KKV státuszára (azon belül is mikroállalkozás jellegére), bevételeik abszolút és relatív mértékére, tevékenységeik jellegére és korlátozott erőforrásaikra figyelemmel magas pénzügyi terhet róna ezen vállalkozásokra. Az eljáró versenytanács ez okból a Normtec és a Premium Line esetében, figyelemmel arra is, hogy a bírságok az elkövetett jogsértés súlyához mérten összecszerően is kellő elrettentő erőt képviseljenek, a bírságok – esetleges együttműködés mérlegelése előtti – mértékét a Normtec-nél 20.000.000 Ft-ra, a Premium Line-nál pedig 600.000 Ft-ra csökkentette, ami mindkét eljárás alá vont vállalkozás esetében az előző évi nettó árbevételüknek nagyságrendileg 8-10%-át jelenti. Bár a Tempel is akként nyilatkozott, hogy KKV-nak minősül, ugyanakkor azon belül kisvállalkozásnak tekinthető, és esetében a fentiek szerint kalkulált bírság mértéke jóval a törvényi maximum alatt marad, továbbá összecszerűségét tekintve is alkalmas a speciális és generális prevenció céljainak betöltésére. Mindezek következtében az eljáró versenytanács a Tempel esetében a fentiek szerint adódó bírságösszeg korrekcióját nem látta szükségesnek.

Az eljárást segítő együttműködő magatartás

327. Az eljáró versenytanács a Tempel és a Normtec engedékenységi kérelmei kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőkkel szemben sem a bírság mellőzésére, sem a bírság csökkentésére nincs lehetőség, mivel a kérelmezők nem feleltek meg a Tpv. 78/A. § (7) bekezdés b) pontjában foglalt teljes körű, folyamatos, jóhiszemű együttműködési kötelezettségüknek, az alábbiak szerint.

328. A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének a Tpv. 78/A. §-a szerinti engedékenységre vonatkozó szabályok alkalmazásáról szóló – jelen eljárásra irányadó – 2/2016. közleményének 27.b pontja szerint az együttműködési kötelezettség keretében a GVH különösen azt várja el a kérelmezőtől, hogy az

- kellő időben megadja a GVH-nak minden, a tárgyhoz kapcsolódó olyan információt és bizonyítékot, amely a birtokába vagy ellenőrzése alá kerül;
- a GVH rendelkezésére álljon oly módon, hogy haladéktalanul reagál mindazokra az információkérésekre, amelyek hozzájárulhatnak a jogsértést alátámasztó tények megállapításához;
- minden tőle ésszerűen elvárható intézkedést megtegyen annak érdekében, hogy a jelenlegi és – amennyire lehetséges – a korábbi alkalmazottai és vezető tisztviselői rendelkezésre álljanak, annak érdekében, hogy a GVH meghallgathassa őket;

- ne semmisítsen meg, ne hamisítson meg, vagy ne rejtse el a jogsértéshez tartozó információkat vagy bizonyítékokat;
- a kérelem benyújtását megelőzően sem tanúsíthat rosszhiszemű magatartást.

Ez utóbbi szemponttal összefüggésben a 2/2016. közlemény 17. lábjegyzete a következő magyarázatot tartalmazza: „A vállalkozás együttműködési kötelezettsége szűk körben már a kérelem benyújtását megelőzően is terheli a kérelmezőt. Ez azt jelenti például, hogy a kérelmező közvetlenül a kérelem benyújtása előtt nem semmisíthet meg bizonyítékot, vagy nem értesítheti kartellbeli társait a kérelem benyújtása előtt arról, hogy kérelmet fog benyújtani. Ugyanígy az együttműködés hiányaként értékeli a GVH azt a helyzetet, ha a jogsértésben résztvevő cégek „elosztják” egymás között a bizonyítékokat, egyeztetve azt, hogy melyik cég milyen kérelmet fog benyújtani. Összességében tehát az engedékenységi kérelem benyújtásával kapcsolatos „kartellezés” az együttműködési kötelezettség megszegésének minősül a GVH értelmezése szerint.”

329. Az együttműködés kapcsán az eljáró versenytanács utal továbbá a Törvényszék 2011. szeptember 9-én kelt, T-12/06. ügyben hozott ítéletében²⁹⁴ (a továbbiakban: Ítélet) foglalt értelmezésre, melyet – az európai és a magyar engedékenységi rendszer nagyfokú hasonlósága folytán – a jelen eljárás szempontjából is irányadónak tart. Az Ítéletből az eljáró versenytanács az alábbiakat emeli ki:

„(...) a mentességet kérelmező vállalkozás együttműködési kötelezettsége nagyon általános kötelezettség, amelynek határai nincsenek pontosan megállapítva, és amelynek konkrét terjedelmét csupán azon háttérbe ágyazódva – vagyis az engedékenységi program keretében – lehet értelmezni, amelybe illeszkedik.” (124. pont)

„Az együttműködés „teljes mértékű” jellegéből az következik, hogy a bírság alóli mentesség kérelmezőjének – annak érdekében, hogy mentességben részesüljön – teljes mértékben, korlátlanul és feltétlenül együtt kell működnie a Bizottsággal. A „folyamatos” és „gyors” kitétel azt jelenti, hogy a vállalkozásnak a közigazgatási eljárás teljes ideje alatt együtt kell működnie, és együttműködésének főszabály szerint haladéktalannak kell lennie.” (126. pont)

„(...) az engedékenységi közlemény alapján engedélyezett csökkentés csak akkor indokolt, ha az átadott információk és általában az érintett vállalkozás magatartása e tekintetben valódi együttműködést jelentenek a részéről” (127. pont) „Ez a megfontolás még inkább alkalmazandó a bírság alóli mentességben való részesülés igazolásához szükséges együttműködés esetében, mivel a mentesség még kedvezményesebb bánásmódot képez, mint pusztán a bírság csökkentése.” (129. pont)

„(...) amikor valamely vállalkozás hiányos vagy pontatlan ténybeli állításokat tesz a Bizottság felé, magatartása az ítélkezési gyakorlat értelmében nem minősíthető valódi együttműködést tükröző magatartásnak (lásd ebben az értelemben a fenti 127. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 397. pontját, a fenti 127. pontban hivatkozott Bizottság kontra SGL Carbon ügyben 69. pontját, és a fenti 109. pontban hivatkozott Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 283. pontját).” (131. pont)

²⁹⁴ T-12/06. Deltafina SpA kontra Európai Bizottság, ECLI:EU:T:2011:441

„(...) ítélkezési gyakorlatnak megfelelő, valódi együttműködést tükröző magatartás létezését csak az adott magatartás tanúsításakor fennálló körülmények függvényében lehet értékelni. Ugyanis az eljárás teljes időtartama alatt megkövetelt együttműködés „állandó” jellegére tekintettel bármely, valódi együttműködést tükrözővel ellentétes magatartás önmagában elegendő az együttműködési kötelezettség megsértésének igazolására. Ennélfogva semelyik, a fenti magatartást követően létrejött körülmény nem igazolhatja ennek megsértését.” (133. pont)

330. Mind a Tempel, mind a Normtec [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]. Első kérelméhez a Tempel csatolta a közbeszerzés dokumentációját, a kiírást, a benyújtott ajánlatot, a beszállítói ajánlatkéréseket és a kiíró által megküldött összegezést, a további 10 tenderre vonatkozó kérelméhez pedig a pályázati dokumentációt, a benyújtott ajánlatokat (több esetben a Normtec-ét is), a beszállítói e-maileket illetve egyes esetekben kézzel írt jegyzeteket. A későbbiekben a vizsgálat rendelkezésére bocsátotta továbbá [SZEMÉLYES ADAT] számítógépének adathordozóit, melyekről a GVH tükörmásolatot készített. A Normtec engedékenységi kérelmeihez csatolta a vállalkozás munkavállalóinak számítógépein általa fellelt illetve a kiíróktól bekért dokumentumokat, amelyek elsősorban az ajánlatokkal kapcsolatos hivatalos iratokat és hivatalos levelezéseket tartalmaztak. Hozzáfűzte, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ]. A későbbiekben a vizsgálat rendelkezésére bocsátotta [SZEMÉLYES ADAT] számítógépének adathordozóját, melyről a GVH tükörmásolatot készített.
331. Az eljárás során a vizsgálat által a számítógépes adathordozókon elvégzett kutatás révén számos korabeli dokumentum és e-mail feltárára került (ld. részletesen a IV.2. fejezetben bemutatott bizonyítékokat), melyek alapján a vizsgálat további írásbeli és szóbeli felvilágosítás adására kötelezte az eljárás alá vontakat. Ezen korabeli bizonyítékok és az eljárás alá vontak által az eljárás folyamán tett nyilatkozatok alapján a vizsgálat további 5 olyan tendert azonosított, amelyekkel kapcsolatban az eljárás alá vontak között jogellenes egyeztetések történtek. Szintén ezen bizonyítékok és nyilatkozatok alapján körvonalazódott a VII.6. fejezetben ismertetett magatartás, amely az engedékenységi kérelmekkel foglaltakkal ellentétben nem 11 különálló tenderrel kapcsolatos eseti egyeztetéseket foglal magában, hanem egy rendszerszintű jogsértést, amely egy átfogó megállapodás megvalósítását szolgálta. Ezen megállapodás pedig a Tempel és a Normtec viszonyában azt jelentette, hogy a Normtec a közbeszerzésekkel kapcsolatos döntési jogosítványokat teljes egészében átengedte a Tempel részére, azaz az egyeztetések valójában minimálisan minden olyan tenderre kiterjedtek, amelyen mindkét vállalkozás indult / indulni tudott. Hasonló helyzet alakult ki a Tempel és a Premium Line közötti relációban azáltal, hogy [SZEMÉLYES ADAT] mindkét vállalkozásban vezető tisztségviselői szerepet töltött be.
332. Önmagában az a körülmény, hogy az engedékenységi kérelmezők kérelmeikben nem tártak fel minden jogsértő tendert, illetve hogy utóbb a vizsgálat által azonosított egyes tenderek kapcsán tett elismerő nyilatkozatukat kérték bírság mellőzésére vagy csökkentésre irányuló kérelemként (is) értékelni, az eljáró versenytanács álláspontja szerint még nem eredményezi feltétlenül az együttműködési kötelezettség megsértését. Egyrészt, nem zárható ki, hogy – különösen forensic IT eszközökkel nem rendelkező KKV-k esetében – a bizonyítékok feltárása, a jogsértéssel érintett tenderek beazonosítása nem tud teljes körűen megvalósulni, másrészt – a VJ/79/2013. számú

ügyben kifejtettekkel összhangban – az együttműködési kötelezettség nem értelmezhető akként, hogy a kérelmező valamennyi általa elkövetett, a kérelmével nem érintett jogsértésekről is köteles lenne tájékoztatni a GVH-t. A magyar engedékenységi rendszerben az engedékenységi kérelmező mérlegelésén múlik, hogy mely általa elkövetett jogsértés esetén fordul a GVH-hoz engedékenységi kérelemmel, és e körben kell együttműködnie a GVH-val.

333. Ahogyan azonban az a VJ/79/2013. számú ügyben hozott határozatban is rögzítésre került, e szabály annak figyelembevételével alkalmazandó, hogy az engedékenységi kérelmező egységes, komplex és folyamatos jogsértés esetén a Tpv. 78/A. § (6) bekezdésének b) pontja alapján a teljes jogsértés vonatkozásában együttműködésre köteles, illetve a 78/A. § (6) bekezdésének a) pontja alapján nyilvánvalóan nem tanúsíthat a feltételes bírságmentességi vagy csökkentési kérelmével érintett magatartások tekintetében jogsértő magatartást, mivel ez a feltételes engedékenység elvesztéséhez vezethet. Ez az eljáró versenytanács álláspontja szerint nem feltétlenül követeli meg, hogy a kérelmező adott esetben jogilag is helyesen, egységes és folyamatos jogsértésnek minősítse a történeteket, azonban elengedhetetlen, hogy kérelmében az átfogó terv egészét, az együttműködési modell lényegi elemeit, az egyedi tendereken történt egyeztetések hátterét, fórumait, az egyedi pályázatok közötti összefüggéseket, a vállalkozások közötti kapcsolatok rendszerét feltárja, különösen ha azok a jelenleg is a kérelmezőnél működő vezető beosztású munkavállalók, tisztségviselők részvételével és/vagy tudomásával zajlottak.
334. A jelen eljárásban az engedékenységi kérelmezők kérelmeikben elszigetelt esetekként írták le a feltárt tenderekkel kapcsolatos egyeztetéseket, és elmulasztották annak önkéntes feltárását, hogy a Normtec a közbeszerzésekkel kapcsolatos döntéseket teljes egészében átengedte [SZEMÉLYES ADAT], aki emellett – a Tempel és a Premium Line ügyvezetőjeként – ez utóbbi két vállalkozás közbeszerzésekkel kapcsolatos döntéseiről is egyszemélyben felelt. Szintén csak vizsgálói kérdésre illetve felhívásra nyilatkoztak az eljárás alá vontak arról, hogy az információáramlás egyik intézményesített eszköze a heti / havi rendszerességgel tartott közbeszerzési értekezlet volt, amelyen esetenként a Normtec munkavállalói is részt vettek, illetve nem tárták fel engedékenységi kérelmeikben azt sem, hogy a munkavállalók olykor mindhárom cég ügyeit intézték, vagy hogy egyes e-mail címekhez a másik cég munkavállalói is hozzáférhettek. Mindezek az eljáró versenytanács szerint olyan jelentős és (különösebb kutakodás, múltra irányuló tényfeltáró adatgyűjtés, elemzés nélkül is) kétségtelenül az eljárás alá vontak rendelkezésére álló információk, amelyeket az eljárás alá vontaknak lehetőség szerint már az eljárás megindulását megelőzően, önkéntesen, külön felhívás nélkül a GVH tudomására kellett volna hozniuk, és ezen körülmények előadása különösebb versenyjogi tudatosságot, ismeretet sem igényel részükről. E körben megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az engedékenységi politika alkalmazásának - Tpv. 78/A. § (1) bekezdésében rögzített - feltétele, hogy a kérelmező feltárja a jogsértő magatartást és az abban való részvételét. E követelmény részletes, mindenre kiterjedő és bizonyítékokkal alátámasztott nyilatkozatot jelent. E körben kiemelt jelentősége van, ha a kérelmező a jogsértő magatartás lényegi elemeinek számító fenti körülményeket elmulasztja ismertetni, és hasonló megítélés alá esik, mint a 2/2016. közlemény 17. lábjegyzetében említett magatartások (bizonyítékok szándékos megsemmisítése, engedékenységi kérelmek benyújtásával kapcsolatos „kartellezés”).

335. Észrevételeiben a Tempel hivatkozott arra, hogy tőle mint kisvállalkozástól nem várható el, hogy versenyjogilag helyesen minősítse az általa elkövetett magatartást, ráadásul álláspontja szerint se a jogsértés megállapíthatóságára, se a szankció alkalmazására nincs kihatása a minősítésnek (mivel az eljáró versenytanács a bírság összegét az egyedi tenderek értékéből kiindulva kívánja meghatározni), így azokat az eseteket, amelyekben a kartelltilalom megsértése felmerülhet, jóhiszeműen együttműködve bejelentette a GVH-nak, és azok bizonyítékait is benyújtotta. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy a fentiekben részletesen kifejtettek értelmében az engedékenységi együttműködés megsértésével összefüggésben nem azt róta fel az eljárás alá vontaknak, hogy nem minősítették magatartásukat versenyjogi szempontból egységes, folyamatos jogsértésnek, hanem azt, hogy engedékenységi kérelmeikben elmulasztották megemlíteni azokat a körülményeket, amik a jogsértés alapját, háttérét képezték (és amelyek egyébiránt a helyes jogi minősítést megalapozzák), így különösen az eljárás alá vontak közötti személyi összefonódásokat, a Normtec-vel kapcsolatos közbeszerzési döntési jogosítványok átruházását a Tempelre, a rendszeres közbeszerzési értekezleteket és a Normtec azokon való esetenkénti részvételét, közös informatikai háttér / e-mail cím használatát stb. Ezek – a fentebb az előzetes álláspontban foglaltakkal összhangban kifejtettek szerint – olyan információk, amiknek az eljárás alá vont vállalkozások nyilvánvalóan az engedékenységi kérelmeik előkészítésekor, benyújtásakor is tudatában lehettek, s amelyek történeti tényállás szempontjából való jelentőségét versenyjogi ismeretek hiányában is fel kellett volna ismerjék. Ezen összefüggésekkel, körülményekkel kapcsolatban azonban csak az eljárás megindítását követően, gyakran csak vizsgálói felhívásra nyilatkoztak, s a 2015. februári tanácsadási megállapodás benyújtása sem értékelhető e körben kiemelkedő jelentőségűnek, hiszen az annak létrejöttét, működését bemutató magyarázatokat a Tempel nem bocsátotta egyidejűleg a GVH rendelkezésére. Mindezekre tekintettel nem tudott az eljáró versenytanács helyt adni a Tempel azon kérelmének, hogy az eljáró versenytanács tekintse úgy, hogy az engedékenységi kérelmében foglalt elismerés a jogsértés egészére kiterjedt. Hangsúlyozza az eljáró versenytanács, hogy az engedékenységi kérelemben foglalt elismerésnek az engedékenység keretében feltárt jogsértésre kell vonatkoznia, nem lehet az engedékenységet akként értelmezni, hogy abban a kérelmező a hatóság által majdan megállapítandó jogsértést ismeri el, hiszen az engedékenység – Tempel által is hivatkozott célja – éppen a hatóság tényfeltáró munkájának, a jogsértések leleplezésének elősegítése, ami a kérelmezők részéről aktív hozzájárulást igényel. Az együttműködés értékelése szempontjából irreleváns továbbá a Tempel azon érvelése, hogy a versenyjogi minősítésnek a jogsértés megállapíthatóságára, a szankció alkalmazására nincs kihatása, különös figyelemmel arra, hogy az eljáró versenytanács nem is a minősítés helytelenségét kifogásolta.
336. Szintén a jóhiszemű együttműködési kötelezettség megsértésére utaló körülményként értékelhető az eljáró versenytanács álláspontja szerint az, hogy mindkét kérelmező rendre akként nyilatkozott, hogy az egyeztetésekről nem maradtak fenn írásos bizonyítékok, mivel azok zömében szóban zajlottak, ezzel szemben a vizsgálat az eljárás alá vontak által a GVH rendelkezésére bocsátott számítógépes adathordozókon számos irati bizonyítékot is fellelt. Bár előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor az engedékenységi kérelmezők minden tőlük telhető illetve ésszerűen elvárható erőfeszítéseik ellenére sem tudnak minden rendelkezésükre álló bizonyítékot a GVH

részére átadni (mert azokat pl. – technikai felkészültség hiányában – a teljes körűségre való törekvésük ellenére sem találják meg a később a GVH-nak benyújtott vagy a hatóság által lefoglalt adathordozón), ez nem feltétlenül eredményezi a jóhiszemű együttműködési kötelezettség megsértését. E körben az eljáró versenytanács szerint mérlegelendő az egyes eljárás alá vontak technikai felkészültsége, erőforrásaik megfelelősége, a bizonyítékok jellege, fellelhetősége, az átadott és a „kimaradt” bizonyítékok egymáshoz képesti viszonya (számosságukat, bizonyító erejüket tekintve). A jelen eljárásban mindazonáltal ezen körülmények részletes elemzésére nem volt szükség, mivel egyértelműen megállapítható volt, hogy a Tempel és a Normtec a rendelkezésre álló információk szerint nem is törekedtek a birtokukban lévő, korabeli bizonyítékok azonosítására, mindössze a GVH rendelkezésére bocsátották bizonyos munkavállalóik számítógépes adathordozóit, melyekről a GVH vizsgálói szűrték ki a releváns bizonyítékokat. Az engedékenységi kérelmező részéről a hatóság aktív együttműködést követel meg, a kérelem kérelmező által történő bizonyítékokkal való alátámasztása nem valósulhat meg pusztán azáltal, hogy a kérelmező az egyébként nála fellelhető bizonyítékok hatóság általi leválogatása után nyilatkozik arról, hogy a hatóság által feltárt egyes iratok, információk a jogsértés bizonyítékai-e. A Tpv. kommentár a kérelmezőt terhelő együttműködési kötelezettség ismertetése kapcsán kifejti, hogy „[a]z aktív együttműködés keretében pedig belső vizsgálat során mindent megtesz a releváns bizonyítékok és adatok feltárásában és azokat folyamatosan, szükség esetén magyarázatokkal kiegészített módon a GVH rendelkezésére bocsátja. Az aktív együttműködés kötelezettsége miatt a kérelmező számára nem mentesség, ha a GVH nem kérte tőle egyes bizonyítékok (releváns személyek iratai, levelezése, tanúvallomása) átadását, azok releváns voltát a kérelmezőnek magának is azonosítania kell és azokat saját kezdeményezésre kell átadnia.” E körben – figyelemmel az eljárás alá vontak KKV státuszára, technikai és versenyjogi felkészültségük ebből fakadó korlátaira – az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy nem azt várta volna el tőlük, hogy minden releváns elektronikus bizonyítékot azonosítsanak be előzetesen, mindazonáltal az a körülmény, hogy egyetlen konkrét elektronikus bizonyítékot sem tártak fel, azt mutatja, hogy felkutatásukra nem is törekedtek. Nehezen képzelhető el ugyanis, hogy ne emlékeztek volna például az engedékenységi kérelmeik 2017. március eleji benyújtását nem sokkal megelőzően, 2017 februárjában a Normtec Magyar Közút Zrt. részsújáró fűkasza tenderére benyújtott ajánlatának visszavonásával kapcsolatban keletkezett e-mailekre (amelyek kiindulópontját a kiíró képviselőjének azzal kapcsolatos felvilágosítás kérése képezte, hogy a visszavonás miatt a Tempel e-mail címéről érkezett), és hogy ezen e-maileket vagy azok egy részét ne tudták volna még március elején elérni, vagy legalább azok létezéséről a GVH-nak ne tudtak volna beszámolni. Még egy KKV-tól is elvárható az eljáró versenytanács szerint, hogy legalább azon információkat a hatóság rendelkezésére bocsássa, amelyek a későbbi, hatóság általi kutatás, szűrés szempontjából jelentősek lehetnek (pl. azt a körülményt, hogy a hetente készülő közbeszerzési táblázatok, amelyekben adott esetben a Normtec-re, Premium Line-ra vonatkozó adatok is szerepelhetnek, milyen körben kerültek terjesztésre).

337. Mindezek alapján az eljáró versenytanács a Tpv. 78/A. §-ában foglalt jóhiszemű együttműködés kötelezettségének megszegése miatt eltért a 78/A. § (2) bekezdése alapján hozott korábbi – feltételes mentességet biztosító – végzéseitől, és az engedékenységi politika keretein belül nem mentesítette a Tempelt és a Normtec-et a

velük szemben kiszabandó bírság alól (egyik tender vonatkozásában sem). Ugyanezen okból az eljáró versenytanács a bírság Tpv. 78/A. § (3) bekezdése szerinti csökkentését sem látta indokoltnak.

338. Észrevételeiben mind a Tempel, mind a Normtec túlságosan szigorúnak találta az engedékenységek megvonását mint jogkövetkezményt. A Tempel arra hivatkozott, hogy a jogsértés megállapítása, sőt, az eljárás megindítása is az általa szolgáltatott bizonyítékokon alapul, míg a Normtec előadta, hogy ő is átadta a GVH számára a rendelkezésére álló adathordozókat, továbbá a feltételes mentességre vonatkozó végzés megállapításai és azon körülmény ismeretében, hogy bár a GVH rendelkezett kutatási engedéllyel, de azzal végül mégsem élt (mert az eljárás alá vontak önként rendelkezésére bocsátották a szükséges adathordozókat), abban a jóhiszemű feltevésben volt, hogy az általa tanúsított együttműködés megfelel a GVH elvárásainak. Álláspontjuk szerint az eljáró versenytanács által kifogásolt körülmények már a feltételes mentesség biztosításakor is ismertek lehettek a hatóság előtt. Az eljáró versenytanács azonban rámutat, hogy az eljárás alá vontak közötti személyi összefonódásokra vonatkozó információkat az eljárás alá vontak csak a versenyfelügyeleti eljárás megindítását követően (azaz a feltételes mentességi végzések kiadása után) tárták fel a vállalkozások, az egy vállalkozáscsoportba tartozásukra vonatkozó „felvetés” alátámasztása érdekében. Szintén csak a versenyfelügyeleti eljárás folyamán, ügyfélkénti meghallgatásaik keretében számoltak be az eljárás alá vontak elsőként a heti rendszerességgel tartott közbeszerzési értekezletekről, a Normtec esetenkénti részvételéről. Ezek a körülmények a történeti tényállás és a jogsértés minősítése szempontjából egyaránt lényegesnek minősülnek, és csak a feltételes mentességet biztosító végzések kiadását követően váltak a GVH előtt ismertté, így irratellenes az eljárás alá vontak azon védekezése, hogy a feltételes mentességi végzések alapján jogszerűen lehettek abban a hiszemben, hogy együttműködésük teljesítette az elvárt feltételeket.
339. Az együttműködési kötelezettség szempontjából az eljáró versenytanács nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy helyszíni kutatás foganatosítására – a vonatkozó engedély ellenére – nem került sor, mivel az nem feltétlenül jelenti azt, hogy a GVH már valamennyi szükséges bizonyítékot megkapott az engedékenységi kérelmező(k)től, hanem arra is utalhat, hogy a hatóság más forrásból elegendő bizonyítékot szerzett be és/vagy azok beszerzését az eljárás folyamán más módon tervezi megvalósítani. Szintén irreleváns, hogy mely kérelmező által szolgáltatott bizonyítékokon alapult az eljárás megindítása akkor, ha a mérlegelés tárgyát éppen az a körülmény képezi, hogy az adott kérelmező által szolgáltatott bizonyítékok csak részlegesek, ezért a jogsértés jellegét, formáját, terjedelmét illetően félrevezetőek voltak. Mindazonáltal megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy tényszerűen nem is igaz, hogy az eljárás kiinduló alapját a Tempel bejelentése képezte volna, ahogyan az az ENG/1-10/2018. számú végzésből is kiolvasható, hiszen a Tempel közfoglalkoztatottak kéziszerszám ellátására irányuló tenderre vonatkozó mellőzési kérelmének elutasítására éppen az szolgáltatott alapot a GVH-nak, hogy a tenderrel kapcsolatos összejátszásról más forrásból már rendelkezett információval. Emellett megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy az engedékenységi kérelmezőkkel szemben támasztott együttműködési elvárás a teljes eljárásra irányadó, azaz még ha a kérelmező meg is ad valamennyi rendelkezésre álló információt a jogsértésről az ügyindítást megelőzően – amely azonban a jelen ügyben nem állapítható

meg –, akkor is szükséges folyamatosan együttműködni a hatósággal, aminek hiányában az engedékenységi politika által kínált kedvezményekben nem részesülhet a vállalkozás.

340. Szintén nem tudta figyelembe venni az eljáró versenytanács a Tempel, illetőleg a Normtec azon hivatkozását, hogy az engedékenységi kérelmek benyújtásakor csak kevés idő és részleges információk álltak rendelkezésükre, ezért nem tudták a megjelölt pályázatok teljes kontextusát megfelelően bemutatni. Egyrésztől ugyanis a további információkat később sem önként, hanem vizsgálói kérdésre, felhívásra válaszul osztották meg a hatósággal, és részben nem is mint a jogsértés körülményeinek tisztázását, hanem mint függetlenségük hiányának bizonyítékát. Ráadásul mindkét engedékenységi kérelmező először nem végleges kérelmet nyújtott be, azaz a GVH időt biztosított számukra, hogy a kérelem benyújtásához, a jogsértés bizonyításához, tisztázásához szükséges belső vizsgálatokat még az engedékenységi fázisban lebonyolítsák, és a feltárt információkat a hatóság rendelkezésére bocsássák.
341. Bár az eljárás alá vontak által az engedékenységi kérelmekben illetve az eljárás során a hatóság rendelkezésére bocsátott információk, bizonyítékok a fentiek alapján a bírság Tpvt. 78/A. § szerinti mellőzésére vagy csökkentésére nem voltak alkalmasak, az eljáró versenytanács az eljárást segítő, egyéb együttműködő magatartásként értékelte azt, hogy a Tempel [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ] irati bizonyítékokat bocsátott a GVH rendelkezésére, a korabeli elektronikus bizonyítékokat tartalmazó adathordozókat a GVH rendelkezésére bocsátotta (amelyeken a vizsgálat számos releváns bizonyítékot azonosított), és a GVH felhívására tett nyilatkozataiban a jogsértés egységes és folyamatos jellegét alátámasztó körülményeket feltárta. Ezt az eljáró versenytanács mint a jogsértést alátámasztó bizonyítékok önkéntes szolgáltatását, a jogsértés körülményeinek feltárását, illetve a tények nem vitatását összességében 12%-os bírságsökkentéssel honorálta. Az előzetes álláspontban jelzett 15%-os csökkentéshez képesti eltérést az indokolta, hogy az eljáró versenytanács kifejezett kérdésére a Tempel akként válaszolt, hogy a jogsértés elismerésére vonatkozó korábbi nyilatkozatát – az engedékenység keretében tanúsított magatartásának eljáró versenytanács általi értékelésére figyelemmel – nem tartja fenn, annak tudatában, hogy ez az egyéb együttműködés keretében biztosított bírságsökkentés mértékét számára kedvezőtlen irányba befolyásolhatja. Ennek megfelelően az eljáró versenytanács a bírságsökkentés mértékét 12%-ban határozta meg, figyelemmel arra, hogy a jogsértés elismerése ugyan általában jelentős hozzáadott értékkel bír, de az elismerés visszavonása ellenére az engedékenységi kérelmek keretében illetve az eljárás során előadottakat a Tempel ténszerűen továbbra sem vitatta. Megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy a bírság ezen szempont szerinti tervezett csökkentését már az előzetes álláspontjában is részletesen ismertette, így ténszerűen nem helytálló a Tempel azon érvelése, hogy az engedékenységi együttműködését az eljáró versenytanács semmilyen formában nem vette figyelembe (vö. 202. pont).
342. Hasonló megfontolásokból a Normtec esetében 8%-kal csökkentette az eljáró versenytanács a fentiek szerint kalkulált bírság összegét, arra tekintettel, hogy [ENGEDÉKENYSÉGI INFORMÁCIÓ] néhány irati bizonyítékot nyújtott be a hatóság számára, az ügyvezető számítógépének adathordozóját a GVH rendelkezésére bocsátotta (amelyen a vizsgálat néhány releváns bizonyítékot azonosított), és a GVH

felhívására tett nyilatkozataiban a jogsértés egységes és folyamatos jellegét alátámasztó körülményeket feltárta. Az előzetes álláspontban jelzett 10%-os csökkentéshez képesti eltérést az indokolta, hogy az eljáró versenytanács kifejezett kérdésére a Normtec akként válaszolt, hogy a jogsértés elismerésére vonatkozó korábbi nyilatkozatát – az engedékenységi keretében tanúsított magatartásának eljáró versenytanács általi értékelésére figyelemmel – nem tartja fenn, annak tudatában, hogy ez az egyéb együttműködés keretében biztosított bírságcsökkenés mértékét számára kedvezőtlen irányba befolyásolhatja. Ennek megfelelően az eljáró versenytanács a bírságcsökkenés mértékét a jogsértést alátámasztó bizonyítékok önkéntes szolgáltatására, a jogsértés körülményeinek feltárására, illetve a tények nem vitatására tekintettel 8%-ban határozta meg, figyelemmel arra, hogy a jogsértés elismerése ugyan általában jelentős hozzáadott értékkel bír, de az elismerés visszavonása ellenére az engedékenységi kérelme keretében illetve az eljárás során előadottakat a Normtec tényszerűen továbbra sem vitatta.

343. A Premium Line az érintettségével megvalósult 2 tender esetében a Tempellel való együttműködésének tényét az eljárás folyamán nem vitatta, a jogsértést illetve a Normtec-vel való egyeztetést azonban nem ismerte el, ami miatt az eljáró versenytanács a vele szemben kiszabandó bírság mértékét 2%-kal csökkentette, tekintetbe véve ezen nyilatkozatnak a többi eljárás alá vont által szolgáltatott bizonyítékokhoz és az általuk tett nyilatkozatokhoz, továbbá a Premium Line jogsértésben való részvételének mértékéhez képesti súlyát. Bár az eljáró versenytanács előzetes álláspontjában még 5%-os bírságcsökkenést helyezett e körben kilátásba, az azon a körülményen alapult, hogy az eljáró versenytanács a Premium Line eljárás során tett nyilatkozatait a jogsértés mindkét tenderre és mindkét további eljárás alá vont vállalkozásra kiterjedő elismeréseként értékelte. Az eljáró versenytanács által tartott tárgyaláson ugyanakkor a Premium Line – kérdésre válaszolva, a következményekre való figyelmeztetés ismeretében – tisztázta, hogy részéről az elismerés csak a Tempellel való – a függetlenség hiánya miatt egyébként nem jogsértő – egyeztetések tényére vonatkozott, és a Normtec-vel való egyeztetéseket vitatta.
344. Bár az eljáró versenytanács előzetes álláspontjában felhívta a figyelmet arra, hogy a fentiek szerint adódó bírság mértéke tovább csökkenthető a Bírságközlemény „III.7. Az eljárást segítő együttműködő magatartás” című fejezetében szereplők tényezők fennállása vagy megvalósításának vállalása esetén, az eljárás alá vontak tevéleges jóvátételre, megfelelési program kidolgozására vagy további egyéb együttműködést megvalósító intézkedés foganatosítására vonatkozó vállalást nem tettek. A Tempel felvetette ugyan, hogy adott esetben kész lenne egyezségi eljárásban részt venni, az eljáró versenytanács azonban a jelen eljárásban nem látta célszerűnek, hogy egyezségi tárgyalásokba bocsátkozzon az eljárás alá vontakkal, így nem küldött egyezségi felhívást az eljárás alá vontak részére. Az egyezségi eljárással kapcsolatban az eljáró versenytanács rámutat arra, hogy az egyezségi eljárásról szóló 10/2017. Közlemény 11. és 12. pontjai értelmében az eljáró versenytanács dönt arról, hogy egyezségi eljárásba bocsátkozik-e adott ügyben adott ügyfél vonatkozásában. Az egyezségi eljárásra alkalmas ügyet és ügyfelet – egyedi mérlegelést követően – minden esetben az eljáró versenytanács választja ki a Tpv. 73/A. § (1) bekezdése alapján a vizsgálatot lezáró jelentés és a versenyfelügyeleti eljárás iratanyaga alapján, ha a feltárt tényállásra és az azt alátámasztó bizonyítékokra figyelemmel az eljárás gyors és eredményes befejezése

szempontjából azt célszerűnek tartja. Az ügyfeleknek nincsen joguk az egyezségi eljárásra. Az ügyfél az eljárás során azonban nincs elzárva attól, hogy egy esetleges egyezségi eljárásban való részvételi szándékát – az eljáró versenytanács ilyen tartalmú felhívásától függetlenül – jelezze, az eljáró versenytanácsnak azonban nincs kötelezettsége arra, hogy az ügyet egyezségi eljárásra alkalmasnak nyilvánítsa az ügyfél e jelzése alapján. Az ügyfél egyezségi eljárásban való részvételére irányuló jelzése nem minősül a Tpvt. 46. § (2) bekezdés f) pontja alapján alkalmazandó Ákr. 35. §-a szerinti kérelemnek. Az eljáró versenytanács a jelen ügyben, az eljárás gyors és eredményes befejezése szempontjának mérlegelésével nem tartotta célszerűnek egyezségi eljárás lefolytatását.

345. A fentebb részletesen kifejtettek alapján az eljáró versenytanács a Tempellel szemben 116.000.000 Ft, a Normtec-vel szemben 18.400.000 Ft, a Premium Line-nal szemben pedig 588.000 Ft versenyfelügyeleti bírságot szab ki.

VIII.

Eljárási kérdések

346. A Tempel és a Normtec az előzetes álláspontra tett észrevételeikben indítványozták a bírságsökkentési kérelmeiket elutasító, VJ/10-54/2018. és VJ/10-55/2018. számú végzések módosítását, és a bírságtételek megfelelő csökkentését, arra hivatkozással, hogy együttműködési kötelezettségüknek teljes mértékben megfeleltek (részletesen ld. V.1. és V.2. alfejezetekben). Az eljáró versenytanács ezen kérelmeknek azonban az együttműködési kötelezettség terjedelme kapcsán a fenti 327-338. pontokban kifejtett érveléssel összhangban nem adott helyt, és a VJ/10-54/2018. illetőleg VJ/10-55/2018. számú végzésekben foglaltakat továbbra is fenntartja.
347. A GVH hatáskörét a versenyfelügyeleti eljárásra a Tpvt. 45. §-a, az EUMSZ. 101. cikke tekintetében az 1/2003/EK rendelet 5. cikke, valamint a Tpvt. 33. §-ának (3) bekezdése, illetékességét a Tpvt. 46. §-a állapítja meg.
348. A Tpvt. 62/C. § (1) bekezdés alapján, ha a kötelezés jellege megengedi, részletekben történő teljesítés is megállapítható. A (2) bekezdés szerint a kötelezett a teljesítési határidő lejárta előtt benyújtott kérelmében annak igazolásával kérheti a kötelezettséget megállapító döntést hozó vizsgálótól, illetve eljáró versenytanácstól a pénzfizetési kötelezettség teljesítésére halasztás vagy a részletekben történő teljesítés (a továbbiakban együtt: fizetési kedvezmény) engedélyezését, hogy rajta kívül álló ok lehetlenné teszi a határidőre való teljesítést, vagy az számára aránytalan nehézséget jelentene. A (3) bekezdés alapján a fizetési kedvezményre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni meghatározott cselekmény teljesítésére irányuló kötelezettség esetén is. A (4) bekezdés szerint pedig a teljesítési határidő lejárta után az ügyfél - feltéve, hogy a végrehajtást még nem rendelték el - a (2) bekezdésben meghatározott okból igazolási kérelem egyidejű benyújtásával kérhet fizetési kedvezményt. Ha az eljáró versenytanács elutasítja az igazolási kérelmet és a fizetési kedvezmény iránti kérelmet, egyidejűleg dönt a végrehajtás elrendeléséről is. A fizetési kedvezmény iránti kérelmet a Bírságközlemény III.8. fejezetében foglalt szempontokra figyelemmel indokolni, és adatokkal, okiratokkal megfelelően alátámasztani szükséges.

349. A Tpvt. XII/A. fejezete rendelkezik a Gazdasági Versenyhivatal döntésének végrehajtásáról. A Tpvt. 84/A. § alapján a végrehajtásra a fejezetben nem szabályozott kérdésekben az Ákr. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.
350. A Tpvt. 84/C. §-a értelmében ha a kötelezett pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, illetve az állam által előlegezett költség után a megelőlegezés időtartamára az adózás rendjéről szóló törvény szerinti késedelmi pótlékkal azonos módon számított mértékű késedelmi pótlékot fizet.
351. Az Ákr. 133. §-a értelmében a végrehajtást – ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik – a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság rendeli el. Az Ákr. 134. §-a értelmében a végrehajtást – ha törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben helyi önkormányzat rendelete másként nem rendelkezik – az állami adóhatóság foganatosítja.
352. A Tpvt. 80/Q. § szerint a jogorvoslatra a Tpvt. XII. fejezetében nem szabályozott kérdésekben az Ákr. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. Az Ákr. 112. § szerint a hatóság határozata ellen önálló jogorvoslatnak van helye, a 113. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási per kérelemre induló jogorvoslati eljárás. A 114. § (1) bekezdése szerint az ügyfél - az önálló fellebbezéssel nem támadható végzések kivételével - a véglegessé vált döntés ellen közigazgatási pert indíthat.
353. A joggyakorlat értelmében egy okiratba foglalható a határozat és a végzés, illetve több határozat vagy végzés. Ha a jogorvoslatra jogosult az egybefoglalt határozat és végzés ellen is jogorvoslattal él, a határozat elleni jogorvoslat szabályait kell alkalmazni.
354. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 157. §-ának (7) bekezdése szerint, ha jogszabály bírósági felülvizsgálatot tesz lehetővé, azon 2018. január 1-jétől közigazgatási pert kell érteni. A közigazgatási per szabályait a Kp. határozza meg.
355. A Kp. 29. §-ának (1) bekezdése az elektronikus kapcsolattartásra a polgári perrendtartás szabályait rendeli megfelelően alkalmazni. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 608. §-ának (1) bekezdése szerint az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra kötelezett minden beadványt kizárólag elektronikusan - az E-ügyintézési tv.-ben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon - nyújthat be a bírósághoz.
356. Az E-ügyintézési tv. 9. §-ának (1) bekezdése alapján elektronikus ügyintézésre köteles az államigazgatási szerv feladat- és hatáskörébe tartozó ügyben ügyfélként eljáró gazdálkodó szervezet és annak jogi képviselője.
357. A Kp. 39. §-ának (6) bekezdése szerint – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a keresetlevél benyújtásának a közigazgatási cselekmény hatályosulására halasztó hatálya nincs. Ugyanakkor a Kp. 50. §-a szabályozza az azonnali jogvédelem iránti kérelmet az alábbiak szerint. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a közvetlenül fenyegető hátrány elhárítása, illetve a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása érdekében a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságtól az eljárás során bármikor azonnali jogvédelmet kérhet. Azonnali jogvédelem keretében kérhető a halasztó hatály elrendelése is. A

kérelem benyújtható a keresetlevéllel együtt is. Ha nem a keresetlevéllel együtt nyújtják be, a kérelmet a bírósághoz kell benyújtani. A kérelemben részletesen meg kell jelölni azokat az indokokat, amelyek az azonnali jogvédelem szükségességét megalapozzák, és az ezek igazolására szolgáló okiratokat csatolni kell. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell.

358. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 37. § (1) bekezdése szerint a bírósági eljárásért az Itv.-ben megállapított illetéket kell fizetni.
359. Az Itv. 45/A. § (2) bekezdése alapján az illeték alapjára a 39-41. §§-ban foglaltakat, az illeték mértékére a 42. §-ban foglaltakat kell alkalmazni a marasztalási perben, valamint akkor, ha az eljárás tárgya adó-, illeték-, adójellegű kötelezettséggel, társadalombiztosítási járulék- vagy vámkötelezettséggel, versenyfelügyeleti ügygel, sajtótermékkel és a panaszügyek kivételével médiaszolgáltatással, továbbá elektronikus hírközléssel vagy közbeszerzéssel kapcsolatos.
360. Az Itv. 62. § (1) bekezdés h) pontja alapján a közigazgatási bírósági eljárásban a felet illetékfeljegyzési jog illeti meg. Az Itv. 59. § (1) bekezdése szerint az, akit tárgyi illetékfeljegyzési jog illet meg, mentesül az illeték előzetes megfizetése alól. Ilyen esetben az fizeti az illetéket, akit a bíróság erre kötelez.

Budapest, 2021. szeptember 29.

Váczai Nóra
előadó versenytanács tag

Dudra Attila
versenytanács tag

dr. Gál Gábor
versenytanács tag

dr. Kuritár Dávid
versenytanács tag

dr. Szoboszlai Izabella
versenytanács tag